

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

<p>Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.</p> <p>Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 24 korona, félévre 12 korona, negyedévre 6 korona.</p>	<p>Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.</p> <p>Az egyesületi tanács felügyelete alatt: Főszerkesztő és kiadói felelős: Hubinek Gyula az OMGE. igazgatója. Felelős szerkesztő: Buday Barna. Társaszerkesztő: Konkoly Thege Sándor dr.</p>	<p>Szerkesztőség: Budapest, IX., Köztelek-utca 8. Kiadóhivatal: Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám. Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.</p>
---	--	--

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEL.

Gyűlések a Közteleken.

- 1914. március 4. d. u. 4 órakor. Országos Törzskönyvelő bizottság gyűlése.
- 1914. " 5. d. e. 10 órakor. Tenyészállatvásár rendező-bizottság gyűlése.
- 1914. " 5. d. e. 11 órakor. Cukorrépa-termelők és gyárosok közös bizottságának ülése
- 1914. " 5. d. u. 4 órakor. Igazgatóválasztmány gyűlése.
- 1914. " 6. és 7-én délelőtt, délután. Kukoricatermelési előadások.
- 1914. " 8. d. e. 10 órakor. Magyar Mezőgazdasági Szesztermelők Orsz. Egyesületének közgyűlése.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület”

igazgató-választmányának

1914. évi március hó 5-én, esütörtökön d. u. 4 órakor a Köztelek székházának nagytermében (Budapest, IX., Köztelek-utca 8. szám, II. emelet) tartandó rendes gyűlésre.
(Tárgysorozatot l. a Köztelek 17. számában.)

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” igazgató-választmányának ugyis mint a „Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége” végrehajtó-bizottságának

1914. évi március hó 5-én, esütörtökön d. u. 4^{1/2} (ötödfél) órakor a Köztelek székházának (IX., Köztelek-utca 8. szám, II. emelet) nagytermében tartandó

I. gyűlésére.

(Tárgysorozatot l. a Köztelek 17. számában.)

Jelölések a Cserhádi-aranyéremre.

Egyesületünkönél a gazdaközönség az 1910. évben alapítványt helyezett el megboldogult Cserhádi Sándor emlékének megörökítésére.

Az alapítók rendelkezéséhez képest az alapítvány kamataiból két évről két évre nagy aranyérem szerzendő be „Cserhádi-aranyérem” felirattal.

„Kiadandó a Cserhádi-aranyérem két évről két évre azoknak, akik a mezőgazdasági növénytermesztés terén, ideértve a talajművelést, telkesítést, trágyázást, különböző gazdasági növények termesztési módját, a növénynevelést és rétművelést is, a legértékesebb tapasztalatot vagy eredményt tudják felmutatni. Értékesnek és jutalmazandónak tekintendő az olyan, tudományos megfigyelésen vagy gyakorlati kísérleteken alapuló tapasztalat, mely a hazai növénytermesztés terén haladást jelent.

Az aranyérmek kiosztása az OMGE. évi rendes közgyűlésén történjenek.

A „Köztelek” útján a gazdaközönség felkérhető, hogy a jutalmazásra jelöléseket tegyen. A beérkező jelöléseket az OMGE. növénytermesztési és irodalmi szakosztályából kiküldendő bizottság bírálja el.”

Az alapítólevél előrebocsátott intézkedéseinek megfelelően felkérem az OMGE. igen tisztelt tagjait, hogy a jelölés jogával élve, nevezzék meg a Cserhádi-aranyéremmel való kitüntetésre ajánlható férfit, az illető kitüntetésre méltó tevékenységét ismertető adatokkal együtt.

Az ajánlás írásban f. évi március hó 15-ig az OMGE. titkári hivatalához küldendő.
Igazgató.

Első országos kukoricakiállítás.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földművelésügyi miniszter támogatásával március hó 7-10-én rendezti Budapesten, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete székházában (V. ker., Alkotmány-u. 29.) a díjazással egybekötött Első országos kukoricakiállítást. A kiállítás ünnepélyes

megnyitása f. évi március hó 7-én délelőtt 10 órakor lesz.

A kiállítással kapcsolatban az OMGE. a kukorica termesztését, felhasználását felülről előadásokat rendez, melynek programja a „Köztelek” 13., 14. és 15. számában jelent meg.

1914. évi XXX. tenyészállatvásár.

Az idei budapesti országos tenyészállatvásárt és gépkiallítást április hó 4., 5. és 6-án tartjuk meg a fővárosi Tattersallban.

Fenntartjuk magunknak a jogot, hogy amennyiben a száj- és körömfájás további terjedése vagy egyéb okok a vásár sikerét kétségessé tennék, azt a folyó év őszére elhalasztjuk, amire nézve március 10-ig határozni fogunk. A vásár esetleges elhalasztásáról a bejelentőket a befizetett díjak visszatérítése mellett azonnal értesíteni fogjuk.

A tenyészállatvásár bejelentési határideje február 28-án lejárt. Újabb bejelentéseket csak feltételesan fogadunk el és csak abban az esetben vesszük figyelembe, ha a rendelkezésre álló hely ezt megengedi.

Tenyészállatvásárrendező-bizottság.

Az állattenyésztési és állategészségügyi szakosztály gyűlése.

(1914. február 16.)

II.*)

A hussertenyésztés fokozott felkarolásának okai és feltételei.

Zichy Tivadar gróf szakosztályi elnök felkéri Konkoly Thege Sándor dr. előadót, hogy a mai gyűlés napirendjére tűzött vitakérdést bevezető előadását tartsa meg.

Konkoly Thege Sándor dr. előadó: Igen tisztelt szakosztály! A sertésenyésztés fejlesztéséről.

* A szakosztályi gyűlés jegyzőkönyvének első része, amely a keleti marhavész behurcolásának megakadályozása érdekében teendő intézkedésekre vonatkozó tárgyalást foglalta magában, a Köztelek február hó 24-iki 17. számában jelent meg.

A „MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE”

BUDAPEST, V. KER., ALKOTMÁNY-UTCA 29. szám.

Tenyészállatok. Konyhakerti és virágmagvak. Szőlészeti anyagok és eszközök.

Ábraktakarmányok. Gép és gépkatrészek. Mütrágyák.

Olajok és kenőcsök. Cséplési szenek, zsákok, ponyvák. Vetőmagvak.

Legelőnyösebb beszerzési forrása.

SERTÉSEK BIZOMÁNYBAN VALÓ HIZLALÁSÁT VÁLLALJUK.

tésének és jövedelmezőbbé tételének kérdésével való foglalkozás a magyar gazdátársadalomnak mindig fontos feladata volt, különösen jelentőségteljes és időszerű azonban ez a kérdés ma, amidőn a sertésárak nagymértékű esikése a jövedelmezőséget nagyon leszállította és a tenyésztési kedvet megbénította. Ilyen kedvezőtlen viszonyok között kétszeresen kötelességünk annak a megállapítására, hogy milyen módok és eljárások, illetve változtatások által fokozhatók a sertésenyésztés jövedelmezőségét és egyenlíthetnének ki az árak alacsony voltából eredő hátrányokat.

Ha figyelmesen és szigorúan bíráló szemmel végigtekintünk sertésenyésztésünk mai helyzetén, sajnos állapíthatjuk meg, hogy ez irányban még igen sok, részben sürgős teendő vár reánk. A pusztító *sertésjárványok elleni küzdelem* az első feladat, mert enélkül a sertésenyésztés allandó és biztos jövedelmet szolgáltató üzemi ág nem lehet. Ennek érdekében érdemes működésszerű nyílik alkalma még a tudományos világunknak is, de viszont a gazdaközönségnek sürgős kötelessége az eddig elért eredményeknek általános gyakorlati hasznosítása és főleg a járványos betegségek elleni küzdelem elemei szabályainak betartásán kívül a jól bevált ojtások idejében való alkalmazása. Nem kevésbé fontos feladat a *termelőképesség fokozása, szaporább és jobban értékesítő törzsek kitenyésztése, a tenyész kiválasztás rendszeres végrehajtása* és esetleg a viszonyoknak jobban megfelelő fajta felkarolása. Sok a hiba és mulasztás a *tenyésztés és tartás terén is*; soha sem szabadna szem elől tévesztetni az egyes fajták és egyedek igényeit és az okszerűség feltételeit. Szervesen összefügg ezzel a *sertésállak* kérdése, amelyek nemcsak tenyésztési és jövedelmezőségi, de állategészségügyi szempontból is különös figyelmet érdemelnek. Általában *nem megfelelő a takarmányozás sem*; vagy hiányos és így a sertések nagy értékesítőképességét nem használja ki vagy túlbő és rosszul összeállított, ami a jövedelmezőségre hat hátrányosan. Ugyanez *sok kifogás tehető az értékesítést és az erre való előkészítést illetően is*, amely téren sok esetben a nem-törődömségnél csak a tájékozatlanság a nagyobb. Meggyőződésem, hogy ha e futólagosan változó bajokat orvosolnók s az okszerűbb tenyésztés és értékesítés érdekében mindent megtennénk, amire az állattenyésztési tudomány és gyakorlat már ma is képes, akkor ellensúlyozhatnánk az árak eséséből származó hátrányokat és sertésenyésztésünknek a kellő jövedelmezőséget biztosíthatnók arra az esetre is, ha az árak a jövőben sem javulnának. E vázlatosan érintett kérdések mindegyikét megérdemelné, hogy szakosztályi gyűlés napirendjére tűzessék és talán a mangolica termelőképességének javításával már a közeljövőben alkalmunk is lesz hasonló vitatás keretében foglalkozni.

Ez alkalommal a hussertésenyésztés fokozott felkarolásának okairól és feltételeiről szóló vitát tűzte az egyesület vezetősége a szakosztályi gyűlés napirendjére és hogy ez a kérdés fölülte időszerű és fontos, azt misem igazolhatja jobban,

mint az iránta megnyilvánuló széleskörű érdeklődés és mai gyűlésünk nagy látogatottsága, amit őszinte örömmel állapítunk meg. Ezért csak röviden utalok arra, hogy mily *három ok* tette kívánatosá e kérdés tisztázását. Az *első ok* *gazdálkodásunknak általános haladása a belterjeség felé*; a belterjes gazdálkodást pedig — amint a külföldi példákól láthatjuk — jellemzik a terület tökéletes kihasználása, értékes és bőtermő növényfajták termelése, a műtrágyák kiterjedt alkalmazása, a gépmunka hódítása, erős állattartás, bőven tejelő tehének, hidegvérű lovak és — a hussertések. Így a belterjes irányzattal együtt okvetlenül nálunk is tért fog hódítani a hussertés, célszerű tehát a talaját már előre elkészíteni. A *másik ok* a *hussertés nagyobb anyag- és értéktermelő képessége*, amely megfelelő viszonyok között alkalmassá teszi, hogy az árbeli eséknél ellensúlyozza. A *harmadik ok* a *piaci és árvizonyok alakulása*, amely ma a hussertésnek kedvezni látszik.

Hogy a hussertésenyésztés fokozott felkarolásának mik az okai és feltételei, ezt szak szempontokból és az idő rövidségétől engedett részletességgel *Rácz Mihály* tisztelt barátom és előadótársam lesz szíves megvilágítani. Ez előtt azonban szabadjon még néhány percre kérem nagyrabecsült figyelmüket, hogy futólagosan számszerűleg vázoljam sertésenyésztésünk mai helyzetét és ezáltal a vitának szilárd alapot és határozott kereteket biztosítsak.

Sertésállományunk létszámát és fejlődését a következő adatok tüntetik fel, megjegyezve, hogy a tavaszi állatösszeírások adatai ugyan pontosaknak nem tekinthetők, de mivel ugyanolyan módon készülnek, összehasonlításra és tájékoztatásra nyújtására alkalmasak.

	A tavaszi állatösszeírások szerint volt a		
	sertésállomány ezer darab	ebből hús- ezer darab	
1895. évben	6.447	—	+ vagy —
1896. " "	4.287	—	—
1910. " "	4.496	—	—
1911. " "	6.166	—	+37,2%
1912. " "	7.409	—	+20%
1913. " "	6.824	—	-8,5%

	Az 1911. évi állatszámítás szerint volt a		
	sertés-állomány	ebből sertés	hussertés
	ezer darab		
Magyarországban	6.416	5.467	948
Horvát-Szlavonországban	1.164	—	540
Magyar birodalom-ban	7.580	6.091	1.489
Ausztriában	6.431	—	—
Bosznia és Hercegovinában	527	—	—

Amidőn sertésállományunk fejlődését bírálják, többnyire az 1895. évi sertésállományt, a 8¹/₂ millió darabot veszik alapul és így azt állapítják meg, hogy sertésenyésztésünk pang. De feledik azt, hogy a pusztító sertésjárványok 1895. után kezdtek meg aratásukat és aláásták

virágzó tenyésztésünket, bizonytalanságot és jövedelmezőséget és megbénították a hús- és hús- kedvet. 1895. után tehát olyan új járványok kezdtek ki hatását, amelyekkel ezelőtt nem kellett számolnunk és így csak két olyan időszak volt lehathatunk össze, amelyben ez a tényező nem szerepelt. A még ismeretlen járványok következtében sertésenyésztésünk fokozatosan visszaesett mindaddig, amig az új vámpótléki járványok nem idéztek elő jobb árakat és nem biztosították a hús- fejlődés lehetőségét. Ezzel egyidejűleg a hús- nyitásra hivatott tenyézók is nagyobb mértékben fordítottak sertésenyésztésünkre, a belterjes elleni küzdelem is hatékonyabbá vált és a sertésenyésztés újra virágzásnak és fokozatos fejlődésnek indult. E korszak elején 1906-ban 7¹/₂ millió volt az állomány és midőn a viszonyok legjobban kedveztek fejlődésének, 1912. tavaszán az állomány majdnem elérte a 7¹/₂ milliót, vagyis 7 év alatt 73%-kal nőtt. Hogy milyen óriási a sertésenyésztés fejlődőképessége, azt legjobban az 1910. és 1911. évi mutatta meg, amidőn az árak a tetőpontra voltak, ez években ugyanis 37, illetve 20%-kal szaporodott az állomány.

1911. év őszén azonban megkezdődött az árak esése, néha rohamos ugrásokkal, máskor fokozatosan. Ez maga után vonta a tenyésztők kedv lelohadását, az anyag erőltetett értékesítését, aminek következménye lett az állomány létszámának esikése. 1913. tavaszán az állatösszeírás már 8¹/₂-al kevesebb sertést talált; ennek azonban részben oka a sertésjárványok nagyobb mértékű pusztítása, amint ezt a később közlendő adatok igazolják. Hogy 1913-ban milyen változás állott be sertésállományunkban, ezt a most megtartandó állatösszeírás fogja megállapítani. De ha figyelembe vesszük, hogy bár a szaporulat a kocák számának apadása miatt kevesebb volt és mégis a kivitt és a közvagyonhidakon levágott sertések száma 1913-ban 1/2 millióval több volt, azt kell feltételeznünk, hogy a esikendő irányzat csak folytatódott, amit azonban a járványok kisebb elterjedése és általában gyengébb virulenciája részben ellensúlyozott. Hogy az annyira alacsony állatárak mellett az irányzat esikendő, ez csak természetes, azonban az eddig beállt létszámváltozásnak nagyobb jelentőséget nem kell tulajdonítanunk, mert ha a viszonyok kedveznek, sertésállományunk egy év alatt ujából elérheti az 1912. évi színvonalát.

A *járványos betegségek pusztítására* pontos adatokat nem közölhetek, mert a legutóbbi évről az állategészségügyi évkönyvek meg nem készültek el. Tájékoztatásul azonban a hivatalos kimutatásokból kiszámítottam, hogy az utóbbi évek folyamán *átlag* hány község és udvar állott zár alatt vész és orbánc miatt.

	Járványos sertésbetegségek miatt átlag zár alatt állott		sertés-állomány	
	község	udvar	község	udvar
1910. évben	632	2144	200	476
1911. " "	610	2052	193	445
1912. " "	1158	4811	432	1171
1913. " "	623	2216	302	891

A Debreceni Mezőgazdasági Gépgyár Részv.-Társ. gyártmányai:

HAZAI DRILL
páros soru vetőgép,

HORTOBÁGY DRILL
páratlan soru vetőgép,

NAPOLEON DRILL műtrágyaszóróval kombinált vetőgép.

Ekék, boronák, szecsokavágók, répvágók, kapálók, morzsolók, kukoricavetőgépek stb. kiváló minőségben, előnyös árak mellett.

Kérjen árjegyzéket.

1913. évben
1912. " "
1911. " "

Ez években formát tettem volt a 01,2 1911. zsír... nyára gondolt lehet. tetést amint sok oly mutav tudnak. lenyeg... sertés... években... juk ern... elég so... tenyész... és hogy rohamos

A köz... tán sike... tett érde... felvétel... volt a 10... nélküli... eléggé j... kapesola... érdeke. I... dese ebb... az 1895.

Sertés... és terme... sét mind... a nagyob... közö köv...

1910.
1911.
1912.
1913.

1910.
1911.
1912.
1913.

1911. évben
1912. " "
1913. " "

1911. évben
1912. " "
1913. " "

1911. évben
1912. " "
1913. " "

A hazai k... 1906. é... 1910. 1911. 1912.

E számok... emelem, ho... lődést muta... ezer darab... milliónál tö...

S

Ez adatok szerint tehát 1910., 1911. és 1913. években a vész és orbán meg lehetőségen egyformán volt elterjedve, míg — amint már említettem — 1912-ben körülbelül kétszer annyit volt a kártételük.

6 1/2 milliót kitevő sertésállományunkból az 1911. évi állatszámolás szerint 5 1/2 millió nem zsirsertés, közel 1 millió pedig hussertés. Bizonyára mindenki meglepődött a hussertések nem gondolt nagy számán. Ennek a magyarázata az lehet, hogy a hus- és zsirsertésmegkülönböztetést nem végezték pontosan az összeírók és amint a községek adatai alapján meggyőződtem, sok olyan községben van csupán hussertés kimutatva, ahol pedig annak létezéséről nem is tudnak. Így tehát a számok a zsirsertés javára lényeges helyreigazításra szorulnak. Hogy hussertés-tenyésztésünk mennyit fejlődött az utóbbi években, ezt sajnos megállapítani nem tudjuk, erre csak következtetni lehet abból, hogy elég sok hussertés került külföldről a köztenyésztésbe nagyrésztben állami támogatással és hogy hussertés-kivitelünk az osztrák piacokra rohamosan emelkedett.

A központi statisztikai hivatal szívessege folytán sikerült megszerezni azt a még közzé nem tett érdekes és fontos adatot, hogy az 1911. évi felvétel szerint sertésállományunknak 84,5%-a volt a 100 holdnál kisebb birtokkal bíró és birtok nélküli tenyésztők kezén. Ez az egy szám is eléggé igazolja, hogy az állattartók és az ezzel kapcsolatos jó állattartók elsősorban a kisemberek érdeke. Egyébként a kisemberek anyagi erősödése ebből az arányszámból is látható, mert ez az 1895. évi felvételnél kisebb, csak 77,5% volt. Sertés-tenyésztésünk nagymértékű fejlődését és termelőképességének jelentékeny növekedését mindennél jobban igazolják a kivitelre és a nagyobb piacokra történt felhajtásra vonatkozó következő adatok:

Sertés-kivitelünk volt:			
1910. évben	550	ezer darab	
1911. "	361	" "	
1912. "	547	" "	
1913. "	858	" "	
Sertésfelhajtás volt:			
1. a budapesti zárt sertésvásárra			
1910. évben	339	ezer darab	
1911. "	327	" "	
1912. "	407	" "	
1913. "	507	" "	
2. a wien-st.-márczi sertésvásárra			
	hussertés	zsirsertés	összesen
	ezer darab		
1911. évben	602	222	824
1912. "	671	311	982
1913. "	473	480	953
a) Magyarországból.			
1911. évben	2	175	177
1912. "	62	260	322
1913. "	111	424	535
b) Horvát-Szlavonországból.			
1911. évben	7	39	46
1912. "	23	49	72
1913. "	56	53	109
c) Galiciából.			
1911. évben	528	4	532
1912. "	546	—	546
1913. "	263	—	263
A hazai közbizárok levágtatott sertések száma.			
1906. évben	1.062	ezer darab	
1910. "	1.301	" "	
1911. "	1.312	" "	
1912. "	1.564	" "	

E számok sokat mondó beszédéből külön kiemelem, hogy sertés-kivitelünk milyen óriási fejlődést mutat és a múlt évben meghaladta a 850 ezer darabot, hogy a hazai közbizárok 1/4 milliónál többet vágtak le 1912-ben és hogy a

budapesti zárt sertésvásár felhajtása két év alatt 60%-kal emelkedett. A múltévi kivitel és felhajtások némileg erőltetetteknek tekinthetők ugyan, de az kétségbe nem vonható, hogy kedvező viszonyok esetén sertés-tenyésztésünk még hatalmasabb fejlődést fog mutatni.

A sertésárak alakulását az utolsó három éven át a következő kimutatások tüntetik fel:

A sovány sertés ára volt Budapesten (párja 120 kg., kg.-ként fillér 4% levonással).		
	Vészen átlant	At nem ment
1910. évben	181 + vagy —	151 + vagy —
1911. "	191 + 5,5%	163 + 8,0%
1912. "	135 - 29,5%	118 - 28,1%
1913. "	111 - 18,0%	98 - 17,0%
Legmagasabb volt		
1911. januárban	220 áresés	184 áresés
Legalacsonyabb volt		
1913. júniusban	104 - 52,7%	83 - 52,2%

A hizott sertés ára volt			
a) Budapesten (kg.-ként fillér 45 kg. + 4% levonással).			
	kőbányai piacon magyar által nehéz	ferencvárosi zárt vásáron I. r. öreg zsirsertés	által nehéz zsirsertés
1910.	154 + vagy —	— + vagy —	— + vagy —
1911.	159 + 3,2%	154	162
1912.	153 - 3,8%	146 - 5,6%	152 - 5,7%
1913.	134 - 12,0%	128 - 12,2%	134 - 12,2%
b) Wienben (kg.-ként fillér levonás nélkül).			
Zsirsertés:			
	I. rendű	II. rendű	
1911. évben	138	132	+ vagy —
1912. "	137	127	- 0,7%
1913. "	119	114	- 13,1%
Hussertés:			
1911. évben	120	109	- vagy —
1912. "	126	116	+ 5,0%
1913. "	133	124	+ 5,6%

A sertésárak nagymértékű esésének és árhullámzásának a magyarázata külön érdekes tanulmányt képezhetné tárgyát, bár sok tekintetben a következtetéseket csak feltevésekre lehetne alapítani. Ez alkalommal röviden csak a következőkre utalhatok: 1910. év folyamán és 1911. év elején a sertésárak a kedvező közgazdasági viszonyok, a nagy hizalási kedv és az aránytalanul csekély felhajtások folytán nem remélt magasságra emelkedtek, úgy, hogy ezek a reális alappal nem bíró árak nem tartották magukat. Az áresés a sovány sertésekkel kezdődött meg, amelyek az általános viszonyok rosszabbodása folytán nehezen találtak elhelyezést, a hizott sertések árát pedig hátrányosan befolyásolta a zsiradékoknak az amerikai verseny folytán beállott jelentékeny áresése; de a legfontosabb tényező a sertés-tenyésztés óriási növekedése volt, amit az előbb közölt adatok eléggé igazolnak. A vásárokon állandóan nagy és egyre fokozódó volt a felhajtás, a vételkészség és a kereslet pedig csekély, így természetesen az áresés elkerülhetetlen volt. A nagy kínálat egyrészt a sertésállományunk nagyobbodása révén állott elő, de részben erőszakolt volt, a tenyésztő kedv lelohada és a pénzügyi szükség a kívánatosnál nagyobb tételeket vetett a piacra. Így sertés-tenyésztésünk részben maguk is fokozták az áresést, mert a helyes értékesítési politika a kínálat csökkentése lett volna és az anyagot tovább kellett volna tartania az áresés mellett is mindenkinek, aki nem szorult rá a sürgős eladásra a pénzügyi szükség miatt, ez pedig lehetséges lett volna, mert főleg a sovány sertések közül volt nagy a kínálat és sok félig hizalt sertés került a piacra. Amidőn a utóbbi hetekben a felhajtások már kisebbedtek, az árak is szilárdulni kezdtek.

Az áresés az utolsó két év alatt a sovány

sertéseknél körülbelül 35%-ot, a hizott sertéseké 17%-ot tett ki, vagyis nagyon erős volt. Pedig e számok csak évi átlagokra vonatkoznak, amin belül még jelentékeny ingadozások voltak, amelyek például a sovány sertéseknél az 50%-os áresést is meghaladták. Külön figyelmet érdemel az a jelenség is, hogy az elsődrendű anyag mindig könnyebben volt értékesíthető és így az áresés is kisebb volt e minőségénél, ami nemcsak a sertésekre, de más állatokra nézve is áll.

Ezenkívül külön figyelmet kell fordítanunk a hussertések árak alakulására, amelyből az az érdekes tény állapítható meg, hogy míg Wienben a zsirsertés ára 10—14%-kal esett a két év alatt, a hussertés ára több, mint 10%-kal emelkedett. Míg 1911-ben a zsirsertésért 20 fillérrel többet fizettek, mint a hussertésért, addig 1913-ban már a hussertés ára volt 15 fillérrel nagyobb. Nem szabad azonban felejtenuk ennek a magyarázatát, hogy tudniillik a wieni piac hussertés felhajtása 1913-ban 200,000 darabban csökkent, mivel Galiciából csak 263,000 darab sertést hoztak az előző évi 546,000-rel szemben. Hogy a galíciai felhajtás ilyen jelentékeny visszaesésének mi az oka, biztosan megállapítani nem lehet és bár valószínű, hogy kapcsolatban van az utóbbi két év inséges termésével is, de mindenesetre azt jelenti, hogy Galiciában a kedvező árak az állattöke megtámadására csábították a sertés-tenyésztőket. (Indokolják ezt a galíciai felemelt katonalétszámmal is, de a katonaság aránylag igen kevés sertés-húst fogyaszt.) Ezért hazai hussertés-tenyésztőinknek és főleg a tenyésztés irányítóinak állandóan figyelemmel kell kísérniök Galícia sertés-tenyésztésének helyzetét.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt, hogy a bécsi piacon a „hussertés” alatt kimutatott anyag tekintélyes része nem igazi hussertés, hanem teljesen ki nem hizalt mangolica. Fokozottan gondolni kell erre a budapesti piacot illetően.

Budapesten külön jegyzik a hussertés árát, amelynek esése itt megegyezik a zsirsertésével, ez azonban semmiféle következtetés alapjául nem szolgálhat, mert a budapesti piacra csak elvételre kerül egy-két csapat valódi hussertés és a félkövér zsirsertéseket vonják általában a „hussertés” elnevezés alá. Pedig a budapesti piacon már is volna kereslet igazi hussertés iránt, ezt látszik igazolni legalább a husos zsirsertésszűkítőért fizetett előszereteti ár.

Érdekes még annak a kölcsönhatásnak a megállapítása, amely a sertésárak és a zsiradékok között van. A legnagyobb 1911. évi sertésárak idején olyan magasra szökött fel a zsiradékok ára, hogy az amerikai szalonna és zsír megbirta a nagy vámot és nagy mennyiségben tódult a vámbelföldre.

A zsiradékok behozatala volt a monarchiába

	Disznózsír	Szalonna
1910. évben	3 ezer q	1 ezer q
1911. "	71 ezer q	28 ezer q
1912. "	20 ezer q	8 ezer q

A külföldi verseny letörte a zsiradékok árát, ami azután a sertésárakat szorította erősen lejjebb. Viszont a sertésárak nagymértékű esése tovább nyomta lefelé a zsiradékok árát és olyan alacsony árakat idézett elő, hogy ha még 3 koronával lejjebb esnek, a német vámoikat megbirták volna és kivitelképesek lettek volna. A legutóbbi hetekben szilárdabb lett a zsiradékpiacon hangulata, ami a sertésárakban már érezteti előnyös hatását.

Röviden érintenem kell még a fogyasztás kérdését is. Önkéntelenül felmerül ugyanis az a kérdés, hogy hová lett az az óriási sertés-hús- és szalonna-, illetve zsirtöbblet, ami a közbizá-

SALVATOR

a kiváló bőr- és lithinmos gyógyforrás, vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegség, vörhenynél, emésztési és légzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. Természetes vasmentes savanyúvíz. Kapható ásványvízkereskedés- és gyógyszerárakban.
SCHULTES ÁGOST Salnyo-Lipcei Salvatorforrás Vállalat.
 BUDAPEST, V., RUDOLF-RAKPART S. SK.

hidakon 1/4 millió, Budapesten közel 200,000 darabbal nagyobb számban levágott sertésből származott? Örömmel adhatjuk erre a kérdésre azt a feleletet: *elfogyott*. Ma főleg csak a vidéken vannak zsir- és szalonnakészletek, amiket az olcsó árak által előidézett spekuláció halmozott fel, a maga összességében azonban ez nem sok, valamint aránylag kevés a Budapesten található készlet is. Szalonna- és zsirkivitelünk ugyan 1911 óta megkétszereződött, de ez a többtermelésnek csak egy kisebb hányadát juttatta a külföldre, így tehát a jelentékeny többlet túlnyomó részét a hazai fogyasztás emésztette meg, ami a kedvezőtlen pénzügyi viszonyok között rendkívül előnyös jelenségnek mondható (ugyanekkor a marhahusfogyasztás csökkenést mutat). Könnyen elképzelhetjük, hogy még milyen nagymértékben estek volna a sertésárak, ha ez a nagy felhajtási többlet nem talált volna ilyen természetes elhelyezést, vagy éppen a fogyasztás csökkent volna.

Ezt a körülményt nem szabad tehát sohasem szem elől téveszteni és amidőn sertésenyésztésünket fejlesztjük, *erős terménykereskedelem és életképes husipar létesítéséről is gondoskodnunk kell*. Ma például az a visszás helyzet van, hogy a zsiradékok nagyobb felhalmozása az árszabályozás érdekében nem lehetséges, hiányzik hozzá a kellő tőke és a megfelelő raktározóhelyiség. Vagy a napi fogyasztás által fel nem vehető husfelesleg áralakulása az egyetlen erős szalámigyártól függ és ha ez azt mondja: „ma nincs elég hideg, nyálkás a hus, ma nem veszek”, akkor a hus ára szabályozatlanul esik erősen le, magával rántva az állatárakat. Ezért husertésenyésztésünk felkarolásával kapcsolatban gondoskodnunk kell a husipar kiépítéséről is.

Az idő rövidsége nem engedi meg még sok, legalább nekem érdekes adat felsorolását és jelenség megállapítását. Előterjesztésem befejezésekor legyen szabad azonban még *három* fontos és megzivilésre nagyon érdemes *következtetést* levonnom.

Az első megállapításom az, hogy *sertésenyésztésünk azóta, hogy fejlődésének alapját a mezőgazdasági vámvédelem lerakta, rohamos fellendülésnek indult és bár a járványok állandóan tizedeltek, az új vámpolitikai korszakban 7 év alatt az állomány 70%-kal szaporodott és noha a hazai fogyasztás jelentékenyen emelkedett, sertés-kivitelünk meghaladta a legutolsó évben a 800 ezer darabot, míg az előző időszakban állandóan hanyatlást mutatott*. Sertésenyésztésünk fejlődése tehát a vámvédelem által biztosított jobb áraknak és a külföldi verseny kizárásának köszönhető. (Élénk helyeslés.)

A második megállapítható tény az, hogy *akkor, amidőn az állatárak 2 év alatt egész 50%-ig menő esést mutatnak, az elzárkózás szigorújának, a vámvédelem túlzottjának és a vámtételek magasának nem mondhatók*. 1910-ben, amidőn mindenki a gazdákat vádolta a husdrágasággal, ugyanolyan mértékű volt sertésenyésztésünk vámvédelme, mint ma és az állatárak mégis mennyivel magasabbak voltak azért, mert a kedvező közgazdasági és főleg a nagy fizetőképesség erőltetett módon felszöktették az árakat. Azt a vámvédelmet, amely tisztán a vámbelföld piaci viszonyainak alakulása folytán 50%-ig menő árcsökkenést is megenged, túlzottnak csak az elfogultság mondhatja. (Helyeslés.)

Abból a tényből pedig, hogy az állatárak esése a tenyésztők elkedvetlenedését és a létszám csökkentését vonta maga után, azt a harmadik fontos következtetést vonhatjuk le, hogy *állattenyésztésünk fejlődését és azt, hogy az ezzel együtt olcsóbbodó hazai anyaggal a fogyasztás szükségletét kielégíthessük, csakis jövedelmet biztosító árak, tehát a vámvédelem sértetlen fenntartása mellett remélhetjük*. Ha minden mesterséges beavatkozás nélkül ilyen jelentékeny áresés állott elő és ez azonnal előidézte a tenyésztés visszafejlődését, akkor könnyen elképzelhető, hogy olyan zavaró körülmény, mint pl. a balkáni élőállatbehozatal megengedése vagy a vámtételek leszállítása esetén állattenyésztésünkben milyen óriási visszahatás állana be, amely feltétlenül maga után vonná a sokat emlegetett depekorációt, lehetlenné tenné, hogy a fogyasztás szükségletét hazai termelés révén fedezzük, közlelmezésünket a külföldi kényére-kedvére bizná és végeredményben a fogyasztási cikkek fokozott drágulásához vezetne. A kedvezőtlen áralakulás által előidézett futólagos visszaesés tehát eléggé intő példa állattenyésztésünk vámvédelmének sértetlen fenntartása mellett. Ha az 1910. évi nagy vaklármára beeresztették volna könnyelműen a külföldi sertést, akkor bizonyára ma a fogyasztók nem a husárak esését, hanem azok emelkedését élveznék.

És ha ma, amidőn sertésenyésztésünk nagymértékű fejlődése folytán a hazai fogyasztás nem bírja termelésünket felvenni, amidőn kivitelünk megsokszorozódott, amidőn az árak óriási %-kal csökkentek és amidőn a szó legszorosabb értelmében saját zsirunkban fulladunk meg, mégis hallatszanak hangok az agrárius elzárkózás és a mezőgazdasági vámvédelem ellen, a Balkán elősértés stb. behozatala mellett: nyugodtan kijelenthetjük, hogy ezek csak az elfogult rövidlátás, vagy a könnyelmű egyoldalúság üres jelszavai. (Élénk helyeslés és éljenzés.)

Élők a szakosztály nevében köszönetet mond az előadónak az érdekes tanulmányáért, amely sok értékes adat alapján minden oldalról megvilágította sertésenyésztésünk helyzetét. (Helyeslés.) Felkéri *Rácz Mihály dr.* társelőadót előterjesztésének megtételére.

Rácz Mihály dr. mindenekelőtt reámutat arra, hogy a *hussertés*-elnevezés alatt azok a sertésfajták értendők, melyek fiatal korukban bő takarmányozás mellett, rövidebb idő alatt több húst termelnek, mint a mangolicák. Bár bő takarmányon a mangolicák is gyorsabban fejlődnek, több húst termelnek, mint gyenge koszon tartva, de míg ezek a takarmányadagot bizonyos határon túl növelve, azt zsiralakban rakják le a bőr alá és a hájban, addig a *hussertés*eknél a szalonna- és hájképződés korlátozottabb és a tartaléktápanyag jórészt az izomrostok közé rakódik le, azért mondjuk, hogy *husra hizik*. De a szó modern értelmében ezen a tulajdonságán kívül bizonyos nagy termelőképeség, gyors fejlődés, kiváló takarmányértékesség, nagy szaporaság is jellemző tulajdonságai közé tartozik úgy, hogy általában az *angol* vagy *angolvérű* fajták értnek alatta.

Ezután az előadó részletesen ismertette a hazai *hussertés*enyésztés történetét, szólott a régebbi *hussertés*behozatalok sikertelenségének okáról és kiemelte, hogy a *yorkshirei* sertésenyésztése mennyiben előnyösebb, mint a *berkshirei*. A *yorkshirei* sertést tartom annak a sertésfajtának — folytatta —, amely szerintem elsősorban van hivatva a külföldi *hussertés*fajtákat az országból kiszorítani és amely akár tisztavérben tenyésztve, akár más primitivebb, de neki megfelelő fajtára nemesítőanyagként alkalmazva alkalmas arra, hogy megfelelő viszonyok között, ha arra egyáltalán szükség van, *hussertés*enyésztésünknek a jövőben biztos

alapot adjon. Rajta kívül véleményem szerint a *lengyel* sertésnek van fokozódó jelentősége, amely igénytelenségénél, edzettségénél és kiváló alkalmazkodó képességénél fogva a *hussertés*enyésztés szempontjából elmaradottabb kulturájú vidékeken van hivatva ezt a tenyésztési irányt szolgálni s amely a gazdasági fejlődés előrehaladásával elsőrangú alanyt képez a *yorkshirei* való további nemesítő keresztettséghez. Hogy a *hussertés*enyésztés fokozottabb felkarolásához úgy közgazdasági, mint jövedelmességi szempontból milyen nagy érdekünk fűződik, azt a következőkben igyekszem bebizonyítani.

Ha közgazdasági szempontból vizsgáljuk a kérdést, elsősorban a sertésvész pusztítása, továbbá a viszonyok kedvezőtlenebbé válása által előidézett nagymértékű létszámcsökkenést kell figyelembe vennünk. Míg ugyanis sertésállományunk 1894-ben 85 millióra, a maximális létszámot, 1905-ig 43 millióra esett le. 1905. év óta azonban a fokozatos gyarapodás állandóan tart, sőt 1912-ben 74 millió volt az állomány, ami sertésenyésztésünknek 1905-től kezdődő igen jelentékeny fejlődését bizonyítja. Ezzel kapcsolatban, míg sertés-kivitelünk többletünk 1894-ben meghaladta a 152 millió koronát, néhány év alatt 30 millióra apadt. 1905 óta sertésenyésztésünk fejlődésével kapcsolatban kivitelünk állandóan emelkedő irányzatot mutat, 1913-ban már 850,000 drb sertést vittünk ki mintegy 120 millió korona értékben. Sertésállományunknak a sertésvész okozta nagymértékű megapadása következtében kiviteli piacaink új beszerzési forrásokra voltak kénytelenek támaszkodni, de míg az így támadt versenyt könnyen legyőztük volna, addig Németország sertésenyésztésének rohamos fejlődése, továbbá vámpolitikája feljűk irányított kivitelünket nagymértékben leszállította.

Fontos teendőnk jelenleg a létszám további emelése, hogy sertés-kivitelünk többletünk a régi fokra emeljük a folyton fokozódó hazai szükséglet bőséges kielégítése mellett. A létszám-emelés gyorsítása szempontjából az utolsó 15—18 év alatt nem tettünk egyebet, mint kísérleteztünk a különböző sertésvészellenes szerek kipróbálásával s bár az utóbbi években e tekintetben határozott és nagyjelentőségű gyakorlati eredményeket értünk el, a *Hutyra-féle* szérum alkalmazásával mégis 1910/11-ben körülbelül 300,000 darab sertés hullott el sertésvészben, illetve kolerában. Hogy pedig az utolsó két esztendőben az elhullások száma csak fokozódott, azt a vízszel fertőzött községek számának szaporodása bizonyítja. Németországban a vész előbb kezdett pusztítani és ma is szedi áldozatait, a sertésállomány 1892 óta 12 millióról 24 millióra, tehát a kétszeresére emelkedett. Ez az eredmény pedig azáltal volt elérhető, hogy parlagi, továbbá a lapálysertés fajtáikat *yorkshirei* vérrel nemesítve, gyorsabb fejlődésűvé, szaporábbá és udvari tenyésztésre alkalmassá tették és ezeket a magas *yorkshirei* vérű sertéseket a vész pusztítása óta nem verik többé közös csürhébe, hanem a kisebb és nagyobb tenyésztő egyaránt saját tanyáján folytatta a tenyésztést, miáltal a fertőzés esélye lényegesen alászállott. Hogy a vész állandó pusztítása dacára az állomány ott évről-évre jelentékenyen szaporodik, az elsősorban a *yorkshirei* vérű sertések jóval nagyobb szaporaságára vezethető vissza. Nálunk a mangolicát a legtöbb helyen ma is egyszer malacoztatják s mivel egy koca évi átlagban 5—6 malacot fiadzik, az elhullásokat beleszámítva, jó ha 4—5 darab megéri a fejlett kort. A jól tartott *yorkshirei* koca évenként kétszeri fiadás mellett leg-

GŐZEKESZÁNTÁSHOZ,
gazdasági üzemekhez, téli fűtéshez
kiválóan alkalmas
TATAI BRIKETTEKET

**MAGYAR ÁLTALÁNOS
KÖSZÉNBÁNYA
RÉSZVÉNYTÁRSULAT**
BUDAPEST, V., ZOLTÁN-UTCA 2-4.

A tatal brikett teljesen pótolja a peresz szénét, ára azonban jóval olcsóbb. A három Hattyu-áradalomban megejtett gőzekepréhánál II és háromnegyed hold felhasználásához szükséges 94 kg. szénára brikettel szemben csak 1000 kg. tatal brikettel lehet.

Tavas munk

alább 16—18-at fiadzik, amelyből ha az előbbi arány szerint el is pusztul 3—4 darab, még mindig marad 13—14 darab, vagyis háromszor annyi, mint egy mangalica koca után. Ha most a vész kiüt a süldők között azok 30—40%-át elpusztítja, 100 mangalica süldőből 60—70, 300 yorkshirei süldőből 180—210 darab marad, tehát még nagymérvű pusztítás esetén is elég gyors szaporulatra lehet számítani.

Hogy a hussertések tenyésztése a sertésletszám gyorsabb szaporodására mennyire alkalmas, azt hazai példákkal is igazolhatom. Az 1911. évi állatszámolás, mely különbséget tesz zsír- és hussertés között, arról győz meg, hogy pl. a Duna jobb- és balpartján, ahol a hussertések száma az egész állománynak körülbelül 24%-a, a szaporulat az 1895-től mintegy 20%-ot tett ki, holott az egész országra vonatkoztatva 12% volt a csökkenés, vagy pl. a drávantuli társországekban, ahol a sertésállomány 46,5%-a hussertés, 31% volt a szaporodása az 1895-iki létsámhoz képest.

A hussertések tenyésztésének fokozott felkarolásával érhetjük el azt is, hogy a sertéstermékekből úgy, mint a sonkából, a szalámiból és kolbászárúkból folyton fokozódó bevitelünket jelentékenyen csökkenthetjük és hogy irányítva kivitelünket fokozhatjuk. Köztudomású dolog ugyanis, hogy a világhírű prágai és a hazai kassai sódar tulajdonlag a mérsékeltén hizott, 8—9 hónapos korban levágott yorkshirei, vagy yorkshirei véru süldőkből, készült mangolicából azt hasonló minőségben előállítani lehetetlen. Így aztán megtörténik, hogy henteseink nem jutván elegendő nyersanyaghoz, kénytelenek a készárut Prágából megrendelni, másrészt hentesiparunk nem elég élelmes e tekintetben, mert bár vannak vidékek, hol a jó nyersanyag nem hiányzik, henteseink mégis közönséges hazai sonkát készítenek. Ezzel szemben pl. a Felvidéken az élelmes eseh hentesek összevásárolják a yorkshirei véru süldőket és ezek husát, azután prágai sódar gyanánt hozzák be hozzánk. Ezzel kapcsolatban a hussertések felkarolása azzal az eredménnyel is fog járni, hogy amennyiben ilyen süldők állandóan elegendő számban kerülnek piacra, ezzel a napi friss sertéshusszükségletet is a legkiválóbb minőségben lehetne fedezni és nem leszünk kénytelenek finom husánk nyerése végett a mangalica süldőket időelött levágni, hanem fajtájuknak megfelelőleg zsír- és szalonnanyerés céljából teljesen kihizlalhatjuk azokat, amíattal kiviteli piacunkat jobban ki fogjuk tudni használni.

A németországi sertésenyésztés rohamos fejlődése arra int bennünket, hogy erre a különben is kontingentált piacra már egyáltalán nem számíthatunk és így remélhető sertésszaporulatunk számára távolabbi alkalmas piacokról kell már előre gondoskodnunk. Ilyennek pedig első sorban Angliát lehet tekinteni, amely sürü népességét távolról sem tudja maga hussal ellátni s még 1913-ban is körülbelül 1 milliárd korona értékű húst vitt be. Szerintem a kivitelre alkalmas, állandóan nagymennyiségű és egyöntetű anyag hiánya, továbbá husfeldolgozó iparunk fejletlensége az oka, hogy az angol piacon sikereket eddig elérni nem tudtunk, pedig ott a yorkshirei süldőknek hosszabban kettéhasított és füs-

tölt törzse az u. n. bacon fokozódó keresletnek örvend.

Ezért több szempontból hathatós érdekünk fűződik a nagyobb szaporasággal bíró s udvari tenyésztésre is alkalmas hussertések elszaporodásához. Földművelésügyi kormányunk is belátta ezt és a kezdeményező lépéseket még 1906-ban megtette azzal, hogy 800 darab tisztavéru yorkshirei kocát osztott ki *Torontál és Temes megyék* továbbá más vidékek tejszövetkezeteinek kiscgazda tagjai között, de azóta is állandóan részesíti hathatós támogatásban az irányítva törekvéseket. Legutoljára 1912-ben a lengyel sertésnek a Felvidéken való nagymérvű átterjesztésével ugyanezt a célt szolgálta. Az OMGE. is már régóta foglalkozik e fontos kérdés megoldásával, sőt ama nagyszabású tanulmány alapján, amelyet *Jeszenszky Pál* 1910. november 22-én az állattenyésztési és állategészségügyi szakosztályban „*Állattenyésztésünk fejlesztésének eszközei*” cím alatt előterjesztett, határozati javaslatot is fogadott el a szakosztály a hussertésenyésztésnek a tejszövetkezetek körében leendő felkarolására nézve.

Hogy hussertésenyésztésünk országos értelemben nagyobb lendületet venni még sem tudott, annak oka első sorban abban található meg, hogy az első tenyésztők kiábrándultak belőlük, mert a hussertéseknek és ezek között első sorban a yorkshirei sertésnek eredeti hazájukban ismert jó tulajdonságait meg nem felelő viszonyok között fenntarthatni vélték. Annnyit tudtak a yorkshirei sertésről, hogy az gyorsfejlődésű, rendkívül hizodalmas, 10 hónapos korban tenyészérett, ilyen korban jó tenyészkonfidióban 120—140 kg-ot elérő, szapora, évenként kétszer fiaztatható sertésfajta, de azt nem tudták, hogy habár a fajtát jellegző tulajdonságok ezek és ily módon átöröklődnek, de átöröklésük számos körülménytől van feltételezve. Általában, hogy valamely fajtára jellegzetes tulajdonságok az utódokban is jelentkezzenek, az függ az örökléstől és az alkalmazkodástól. Ami az öröklést illeti, e tekintetben vannak olyan tulajdonságok, melyek annyira jellegzetesek a fajtára, hogy azok követhetesen, minden körülmények között jelentkeznek az utódokon, mint pl. a yorkshirei sertés színe, vagy pigmentnélkülisége, de vannak az átöröklés szempontjából olyan tulajdonságok is, amelyek bár fajtatulajdonságok, de amelyek oly szerkezetben gyökereznek, amelyek az anyagcserétől, s ily módon a táplálkozástól befolyásoltatnak első sorban. Ilyen tulajdonság a *gyorsfejlődőképesség* is, amely a fajtára jellegzetes tulajdonság ugyan, de amelyek az átöröklése csak az esetben biztos, ha az állat a takarmányozás szempontjából olyan viszonyok között tartatik, mint amilyen viszonyok között a fajta e tulajdonsága kitenyésztett. Hogy a fajtára jellegzetes tulajdonságok az utódokban megjelenjenek, az az öröklésen kívül az alkalmazkodástól is függ, azaz minél inkább közelítjük meg a klimatikus és tellurikus viszonyok, az ápolás, tartás és életrend tekintetében az eredeti viszonyokat, annál biztosabban fognak a tulajdonságok átöröklődni. Ez az oka annak, hogy a honosodással kapcsolatos alkalmazkodás miatt még legjobb hazai yorkshirei tenyészeteink is valamivel durvább szervezettel és sürűbb

szőrözettel bírnak, ha egyébként a takarmányozási viszonyok kifogástalan volta miatt a gyorsfejlődéssel járó tulajdonságok jelen is vannak.

Ezek után nem csodálható, hogy — ismerve a fajtát, igényét a tartás és takarmányozással szemben — gazdáink az első yorkshirei behozatalokból kiábrándultak, hisz azokat a mangalicához hasonló rideg nyájbeli tartásban részesítvén, csak természetes, hogy 1—2 nemzedék alatt teljesen kivették eredeti formájukból, összes, a gyors fejlődőképességgel járó külső és belső tulajdonságaikat elvesztették és annyi jövedelmet sem szolgáltatottak, mint a mangalica. A yorkshirei sertések kiváló tulajdonságai első sorban *alkalmas tenyész kiválasztással* és a *malacok bő takarmányozásával* biztosíthatók. A takarmányban azonban éppen sggel nem válogatós, minden egészséges takarmányt jóévtágygyal és nagy mennyiségben fogyaszt, de legjobban szereti a lédús, ivós takarmányokat, miért is tenyésztése ott jár a leg-szebb sikerrel, ahol tejgazdasági hulladékok is rendelkezésre állanak. Nagyon csalódnék azonban, aki azt hiszi, hogy a hussertések tenyész-tése csakis a tejhulladékokkal rendelkező gazdaságokban hasznos hozó. Mindama gazdaságokban, ahol a sertések részére a rendes kiállítású sertésről rendelkezésre áll, — e tekintetben pedig e sertések nem igényelnek más berendezésű vagy drágább sertésolat, mint amilyeneket manapság minden jól kezelt uradalomban a mangolicák részére építenek, — ahol a sertések nyáron zöld lucernával, télen répával, takarmánycukorrépával, burgonyával mint főtáplálékkal és az ezek kiegészítésére szükséges darafélékkel elláthatók, ahol azok az időjárás szélsőségei ellen védelemben részesülnek, ott a hussertések tenyész-tése sikerrel felkarolható. A malacok és süldők bő táplálására azért van szükség, hogy ezek az állatok leggyorsabb fejlődési idejét félesztendő korig kihasználjuk, miért is ajánlatos takarmányozásukat tápanyagszabványokkal ellenőrizni. Takarmányértékesítőképességük e korban olyan kiváló, hogy az ilyen süldők megfelelő táplálás mellett 1000 kg. élősulyra és naponként 14 kg., sőt ennél nagyobb súlygyarapodást érnek el, szemben a mangalica süldőknek mintegy felényi súlygyarapodásával. Éppen ezért leggazdaságosabb szokott lenni a süldőknek olyan korban való beállítása, hogy azok 3 hónap alatt 70—90 kilogrammra meghizzanak. Nagy szaporaságuk dacára nagybani tenyésztés mellett 10—12 malacnál többet egy koca alatt meghagyni nem érdemes, mert a sok malac a legbővebb táplálás mellett is a szoptatási idény vége felé annyira elszopja a kocát, hogy az étvágytalan lesz, lesoványodik és csak hónapok múlva tudjuk jó tenyészkonfidióba hozni.

Az elmondottak alapján a kétféle termelési irány állatai, a mangalica és a yorkshirei részére már a természeti és gazdasági viszonyok annyira megszabják a teret, hogy szinte lehetetlen a két tenyészirányt a neki meg nem felelő körzethen haszonnal tenyészteni. Ebből viszont az következik, hogy a hussertések felkarolásával, annak a köztenyésztesbe való bevitelével zsirsertés-tenyésztesünk elhanyagolásáról, vagy éppen megapasztásáról nem lehet szó, mert hiszen az

Tavaszi talajelőkészítő

munkára a

CATERPILLAR

az egyetlen alkalmas traktor,

mert ez a lágy, kifagyott gőzekezőntáson sem süpped el, abszolút nem nyomja meg a talajt és tárcsásboronákkal egyesítve **naponta 60—80 holdat** kertitalaj finomságúra munkál be.

Holt Caterpillar Company Vezérképviselője, Budapest, V., Hold-utca 15.

ország legnagyobb részében a tenyésztési viszonyok még ma is a külterjesebb tenyésziránynak kedveznek. Ilyen viszonyok között pedig csak a mangolica az, amely egyrészt a köztenyésztésben, másrészt az uradalmi falkástenyésztésben egyedül jövedelmezőleg tenyészthető. Ilyen helyeken a huszterések tenyésztését erőszakolni egyenlő volna a biztos veszteséggel. Vannak azonban az országban nem kis számmal olyan vidékek, ahol a sertésenyésztés részére elég természetes legelő ma nem biztosítható s így a táplálás nyáron zöld-, télen gyök- és gumó-takarmányokkal történik, megfelelő szemes-takarmány mellett. Az ilyen viszonyok mintegy maguktól jelzik, hogy ott a huszterések a mangolicánál — feltéve, hogy megfelelő istállók rendelkezésre állanak — jövedelmezőbb tenyészthetők, valamint az olyan vidékeken, illetve gazdaságokban is, ahol a tej feldolgozás útján értékesítik. Ezekben a helyeken az angol huszterések tenyésztésének nagyobb mérvű felkarolása indokolt volna.

A huszterésenyésztés elterjedésének legnagyobb akadálya szerintem az értékesítés nehézségében rejlik és így felkarolásával kapcsolatban egyszerre kell megtörténnie az értékesítés szervezésének is. Az értékesítés megkönnyítése végett a földművelésügyi kormány még 1905-ben szerződést kötött a Magyar Huskiviteli Részvénytársasággal Szabadkán, hogy alkalmas feldolgozó telepet létesít és a gazdaközönségtől korlátlan mennyiségben megvásárolt huszteréseket feldolgozva az angol piacokon értékesíti. A társaság a vele szemben tanúsított részvétlenség következtében gyorsan megszűnt s a helyét átvevő *Comen és Társa* cég is a jelentéktelen kínálat miatt a rendelkezésre álló állományt vambelföldön, főleg szalamigyárosoknak adja el. *Hegy valóban a huszterések állandóan egyenlően nagy és kiváló minőségben való előállításának a hiánya az oka, hogy az angol piacon eredményeket elérni nem tudunk*, kitűnik ennek a Huskiviteli r.-t.-nak néhány nappal ezelőtt hozott intézett sorából is, amely szóról-szóra azt mondja, hogy „bár állandóan a napi árnál magasabb áron vásárolunk, mégis képtelenek vagyunk évente csak 100 darabot is venni”. A hazai s így elsősorban a budapesti piacon a kínálat olyan kicsiny, hogy a felhajtásnak alig felszálalékát teszi ki a huszterés. A pesti fogyasztó az u. n. meleg húst szereti és míg a fiatal mangolica süldők húsát a legmagasabb áron fizeti, a yorkshirei süldők húsát vizenyősnek, hidegnek tartja és nem vásárolja. Eppen a kis felhajtás miatt az árakat egy-két szalamigyáros és hentes szabja meg. Azért hentesiparunkra vár az a nagy nemzetgazdasági feladat, hogy egyrészt a friss húsok a fogyasztás által való megkedveltetésével, másrészt pedig a feldolgozás tökéletesítésével a huszteréseknek a hazai piacot biztosítja. A bécsi piac azonban ezidő szerint az értékesítésnek kitűnő helye, de a jó értékesítésnek legelső feltétele elsőrangú és egynemű anyag előállítása. De hogy a bécsi piac az árak irányítására döntő befolyást ne gyakorolhasson, kiváló súlyt helyezünk a vámkülföld s így elsősorban az angol piac megszerzésére, ahol azonban csak nagymennyiségű, egyöntetű és kellően előkészített anyag talál elhelyezést.

Erre pedig a közel múltban megalakult Magyar

Sertésziláló és Husipari Részvénytársaságot hivatottnak vélem. (Eljenzés.)

Elnök a szakosztály nevében köszönetet mond az érdekes és széles alapokon nyugvó előadásért s a vitát megnyitja.

Elek Ernő úgy véli, hogy a vita tárgyát képező kérdés voltaképpen kettéválasztandó s nem csupán a huszterés tenyésztése, de annak továbbtartása, hizlalása s piacképes állapotba való hozása is megvitatás tárgyává teendő. Magát a huszterés kifejezést nem tartja helyesnek s helyénvalóbbnak vélné, ha hus- vagy zsirtermelő irányban való tenyésztésről beszél-nénk. A külföldi sertésfajták jövedelmező husztermelésének feltételei szerinte a jó lucerna- vagy lóherelegelő és a megfelelő takarmányozás, érte ezalatt a fehérjedus takarmány (árpa, hus- vagy hulliszt és tejhulladék) adagolását, de a burgonya épp úgy nem elengedhetetlen kelléke a huszterésenyésztésnek, mint a k-főzőtt tej.

Németország óriási sertésállományát kizárólag a nagyarányú burgonyatermelésnek köszönheti, de Németország éghajlati viszonyai is kedvezőbbek a burgonyatermelés szempontjából; sőt Galiciának eléggé magas fokon álló huszterésenyésztése is a kiterjedt burgonyatermelésnek az eredménye.

Ráér ezután az értékesítés kérdéssére és gyakorlati tapasztalatai alapján megállapítja, hogy az 5-6 hónapos, majdnem kizárólag lefőzőtt tejjel, némi kevés korpával tartott, elsőrendűen husra kihizlalt sertés az, amelyért tenyésztője a legmagasabb árat tudja elérni. Ezenkívül azonban a 8-10 hónapos korban is előnyösen értékesíthetők a huszterések. Ezzel kapcsolatban azonban hangsúlyozza, hogy a hentesek szempontjából a fehér színű sertések értékesebbek s a feketeszínűeket a gazda mintegy 10-20 fillérrel rosszabb áron értékesítheti. Rájött a gyakorlatban arra is, hogy ha sertéseinkért a legmagasabb árakat óhajtjuk elérni, a kukorica-darával való etetést vagy egyáltalán mellőznünk, vagy csak a legesekélyebb mértékre leszállítanunk kell. Volt alkalma tapasztalni, hogy a jól kipárnázott huszterések a legkisebb áron keltek el, míg a legmagasabb árakat az olyan sertések érték el, amelyeknek kitűnő háta, jó oldalai, gömbölyű, de nem zsiros sonkái voltak.

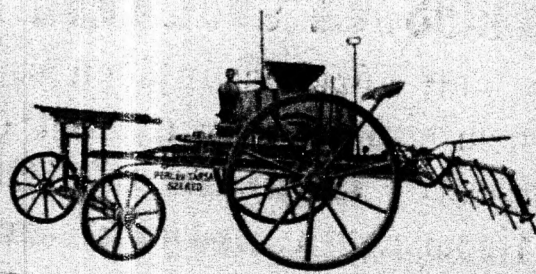
A német szaklapok sokat foglalkoznak azzal a kérdéssel is, hogy minő árat kell a gazdának a sertésenyésztés jövedelmező üzése mellett állataiért elérnie s a tekintetben úgy a gyakorlati, mint a tudós férfiak azt a tételt állítják fel, hogy a husra kihizlalt elsőrendű sertés árának annyinak kell lennie, amennyit az árpa ára kitesz megszorozva 6-tal. Hogy ez mennyire megfelel a tényeknek, hivatkozik egyik tenyésztőnkre is, aki a közelmúltban felvilágosítást kért *Howard* lipesei tanártól, a könyvelési tudomány elsőrangú szaktekintélyétől 30 eltérő sertésenyésztési üzem jövedelmezőségére nézve. A felelet az volt, hogy a 30 gazdaság közül 20 veszteséggel dolgozott s így a gazdaságoknak csak 1/3 részében bizonyult a sertésenyésztés jövedelmezőnek.

Bár elismeri, hogy a huszterésenyésztés terén eredményeket vagyunk képesek elérni a közeli Ausztriával, mint fogyasztóval szemben, attól azonban még igen messze állunk, hogy a ki-

vitel tekintetében a messzi nyugati államokra, elsősorban Angliára gondolhassunk. Minden- esetre azonban örömmel üdvözlö a földművelésügyi kormány ama dicséretes tevékenységét, hogy a husztermelő sertésfajták iránt érdeklődést tanúsít és kocákat is oszt ki. De emellett fontosnak tartaná, hogy a földművelésügyi minisztérium esetleg a gazdasági egyesületek útján gondoskodjék arról, hogy a vidéki gazdasági előadásokon ismertessék meg a kisgazdaközönséggel a huszterésenyésztés jelentőségét és a tenyésztés terén szükséges utbaigazításokat megadják. Véleménye szerint különben a huszterésenyésztés felkarolására elsősorban a nagyobb belterjes gazdaságok a hivatottak.

Wellmann Oszkár dr. szerint először azt a kérdést kell tisztázni, miért jövedelmezőbb a huszterés tenyésztése a zsirsertés tenyésztésénél. A kérdésben a kiindulási pont az, hogy egyforma takarmányon tartva a huszterés több húst s kevesebb zsirt termel. A zsirnak jelentékenyebb nagyobb az égési melege, mint a húsé, ugyanis ha egy kg. elősúly égési melegét meghatározzuk megállapítható, hogy huszterésnek egy kg. súlygyarapodása 2400 kalóriát tartalmaz, míg a zsirsertésnél ez a szám megkétszereződik, amit az állatorvosi főiskola állattenyésztési intézetében végzett kísérletek is igazolnak. Természetes, hogy kevesebb égési meleget képviselő súlygyarapodás előállításához jelentékenyen kevesebb takarmányra van szükség s így a huszterésnél a súlygyarapodás létesítése kisebb költséggel is jár. A husztermelésre nagy befolyással van az állat kora, mert minél fiatalabb az állat, annál gazdaságosabban értékesíti a takarmányt. Az erre vonatkozóan végzett kísérletek azt igazolták, hogy a malac súlygyarapodási képességéhez képest a takarmányszükséglet fokozódik és pedig naponként körülbelül 1%-kal, úgy, hogy pl. az egy-napos malac bizonyos mennyiségű takarmány elfogyasztása után kétszer oly nagy súlygyarapodást létesít, mint a száz-napos. A piacképes áru előállítása szempontjából tehát igen fontos, hogy a tenyésztő a kor nyújtotta előnyt lehetőleg kihasználja.

Elek felszólalásával kapcsolatban rámutat arra, hogy a bécsi piac elsőrendű árunak azt a sertést tartja, amely lehetőleg kevés zsirt és sok húst tartalmaz. Ilyen állat előállítása akkor lehetséges, ha a gazda malacával, illetve süldővel fehérjedus takarmányt etet, a takarmányának fehérjearánya u. i. lényeges befolyással van a termelt anyagra. Az e tekintetben végzett kísérletek azt bizonyítják, hogy ha 8-10 hetes malacoknak olyan takarmányt adunk, melynek fehérjearánya 1:4, akkor az állat 1 kg. súlygyarapodása közben körülbelül 150-60 gr. zsirt termel, míg a fehérjetermelés 150-180 gr.-ot tesz ki, amely a megfelelő víztartalommal együtt létesíti az állat 1 kg. súlygyarapodását. Kísérleteket végeztek az állatorvosi főiskola állattenyésztési intézetében a takarmány fehérjearányának 1:6,5-re való tágitásával is és ekkor azt tapasztalták, hogy a malacok jelentékenyen többet pedig 1 kg. súlygyarapodás közben 140 gr. zsirt termeltek, míg 1:7,5-es arány mellett a zsirtermelés 200 gr.-ot tett ki. Ezért a tenyésztőknek figyelemmel kell lenniük arra, hogy a takarmányban a fehérjearány a választott malacoknál 1:4,5-nek ne legyen tágabb. Ez az arány azután a növe-

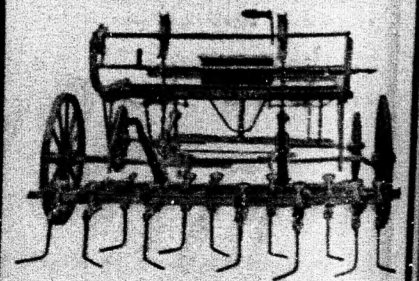
8-soros répapermetező.

Fogatos 4, 5 és 6-soros kapáló-
gépek, fogatos répa-, vadrepce-
és burgonyapermetezők, kézi
és fogatos műtrágyaszórók,
gőzekegyűrűshenger és borona.

PERL ÉS TÁRSA
SZERED (Pozsony megye).

Sürgönycim: Gépgyár Szered.

Telefon: Szered 8.

6-soros kapáló gép.

kedési energia s ezzel együtt a hustermelekedés csökkenésével fokozatosan tágitandó, úgy hogy az 1:6 arányt túl ne haladja még a malac feléves korában sem.

Blascok Gyula a malacok ivómoslékkal stb. való takarmányozását a gyakorlatban nem tapasztalta előnyösnek s azt találta, hogy a malacok csakis száraz takarmánnyal tarthatók megfelelően. Legközelebb önműködő etetőket fog tenyésztésében alkalmazni, amelyek után a malacok már kéthetes koruktól fogva tisztán száraz takarmányt fognak kapni (1/4-rész árpadarát, 1/4-rész zabdarát és 1/4-rész közönséges zsirhulladékot). A malacoknak lefőzőtt tejjel való etetését kockázatosnak tartja, ha csak nem pasztórizált vagy felforralt tejről van szó; a szopós malacoknál azonban határozottan káros hatását tapasztalta a tejnek s nézete szerint a tejjel való etetés inkább a haszonszerűségnek alkalmazandó. Megfigyelései szerint a tenyészsertések a lágy takarmányoktól általában elpuhulnak.

Igen fontos az angol fajta sertéseknél szerinte a kanász kérdés is. Ha ugyanis nincs olyan kanászunk, aki minden egyes malacot megfelelően elválaszt anyja mellől s szokot minden órában megszojtatja, nem nevelünk fel kilenc malacot sem. E tapasztalatot okulva, tenyésztésében 2400 korona fizetéssel egy németországi tanfolyamot is végzett „Schweinemeister“-t alkalmazott s meggyőződése, hogy ha az illető csak két kocánál menti is meg azokat a malacokat, amelyeket azelőtt elvesztett, már ezen a résven megtérül az áldozata. De fontos az istálló kérdése is. A cementistállókat határozottan kiküszöbölendőknek tartja s nézete szerint legmegfelelőbbek a cementmalterből készült teglapadozatu istállók. Ugyancsak nagy figyelmet fordítandó az anyák tartására. E tekintetben az adagolásnál azt az eljárást követi, hogy annyi negyedkilogrammot ad az előbb említett összállításhoz takarmányból a kocának, ahány malac van.

Az értékesítés kérdését az elhangzott felszólalások eléggé kimerítették. Erre nézve csupán jelezni óhajta, hogy az idén a sertések meglehetősen jó áron voltak értékesíthetők, különösen Bécsben, Prágában és Teschenben úgy, hogy amikor magyarországi kereskedők angol süldőit 1 koronát ígértek, ugyanakkor Teschenben 120 koronás árat ért el helyben. Végül kitér fejtegetései folyamán a Felvidékre behozott lengyel sertésekre, amelyeket az ottani viszonyok között megfelelőbbnek tart, mint a yorkshireket. Figyelmeztet azonban arra, hogy a lengyel sertés nem tisztavérű állat s így folytonos vérfelújításra szorul.

Bársony Ernő dr. gyakorlati szempontból kíván néhány kérdést tisztázni. Mindenekelőtt emlékeztet idezi a szakosztálynak az osztrák kormány által Bécs fővárossal karöltve megindított azt a mozgalmat, amelynek célja az volt, hogy a magyar sertéseket odavigyék s onnan adják el. Azonkívül állategészségügyi rendeleteink között is nem egy van, amely inkább az osztrákoknak kedvez. Eppen ezért bizonyos mozgalom megindítását tartaná szükségesnek abban az irányban, hogy azt a számos magyar sertést, amelyet Bécsbe viszünk, ahol pedig teljesen ki vagyunk szolgáltatva az osztrákok önkényének, itt az országban adjuk el. Ugy látja a helyzetet, hogy míg a mangolica sertéseinknek megvan az állandó biztos piaca, addig hussertésállományunknak megfelelő biztos piaca nincs. Mielőtt tehát a napirenden levő kérdésben bármely irányban valamely mozgalmat akarnánk megindítani, elsősorban megbízható piac teremtéséről és állandó vevőközönségről kell gondoskodnunk. Véleménye szerint kizárólag a bécsi piacra nem támaszkodhatunk, mert ha az utóbbi időben Bécsben szép árat értek el a tenyésztőink hussertéseinkért, ez elsősorban arra vezethető vissza, hogy 1912-ben nemcsak nálunk, de Galiciában s egyebütt is rossz burgonyatermés volt. Utal azonban arra, hogy a bécsi vásárokon hussertéseknek kimutatott anyag nagy része sovány mangolica.

Polyák Béla dr. megállapítja az elhangzott felszólalásokból, hogy a hussertés tenyésztése nagy intelligenciát, belterjes gazdálkodást igényel és így Magyarország éghajlata s gazdasági viszonyainál fogva s különösen figyelembevéve a kevésbé belterjes gazdálkodásunkat, főleg a zsirsertés tenyésztésére alkalmas. Sertésenyésztésünknek fejlődését nem tartja kielégítőnek és ezért foglalkozik azokkal az eszközökkel, amelyeket a termelés olcsóbbá tételére alkalmasnak vél. Így rámutat a helyesebb állategészségügyi intézkedések életbeléptetésének szükségességére, amelyek a sertésforgalmat megkönnyítik, kiváratosnak tartja a vasuti zavarok megszüntetését, a közlekedés könnyebbé és olcsóbbá tételét, továbbá azt az intézkedést, amit a német tenyésztők földművelésügyi kormányuknál már keresztülvittek, hogy a továbbtartásra szánt sertések és a szükséges takarmányok vasuti szállításánál kedvezményekben részesüljenek. A termelés olcsóbbítására irányuló tényezők közé tartozik az ingyenes állatorvosi segély, az állatok részére szükséges gyógyszerek és ojtóanyagok olcsóbb vagy ingyenes kiszolgáltatása, így szerinte a Hutyra-féle sertésvesz elleni szérum is felette drága. Végül szükségesnek jelzi, hogy a gazdaság részére az olcsó pénz szerzése lehetővé váljék s jogszabályaink megfelelő rendezésével részükre a kézzel fogható lehetőség. A termelés olcsóbbá tételében látja tehát a jövő feladatát s figyelembe ajánlja, hogy akkor, amikor a szakosztály a sertésenyésztés fejlesztésének kérdésével foglalkozik, egyúttal az olcsóbb termelés eszközeiről is gondoskodnia kell.

Serbán János utal arra, hogy a vita meglehetősen szétágazott, amennyiben a felszólalók a vitagyűlésre kitűzött tárggyal kapcsolatban a vita keretébe vonták ugyszólván a sertésenyésztési üzem összes kérdését. Nézete szerint a hussertés tenyésztésének kérdésénél a magánvétekenységet külön kell választani a társadalmi és kormányzati tevékenységtől, amely a köztenyésztés irányítására hivatott. Magyarországon a sertésenyésztés zöme — mintegy 85 százaléka — köztenyésztés kezében van. Népünk tudvalevőleg csaknem kizárólag zsirral és szalonnával táplálkozik s így kézenfekvő, hogy erre a népre a hussertés tenyésztését reá nem kényszeríthetjük. Történtek e tekintetben kísérletek gazdaságilag fejlettebb vidékeken, de eredménytelenül, mert a kisgazdák abból indulnak ki, hogy kis gazdaságukban mangolicát és még hussertést is nem tarthatnak, már pedig az előbbi tartására feltétlen szükségük van. A népies tenyésztésnek kétféle irányzata van: az egyik az ország alföldi részén, a másik a hegyvidéken, ahol nincsenek legelő s ahol a ház körül folyik le az egész gazdasági tevékenység. E vidék fejlettebb kulturával bíró részein különösebb gondot nem is kell fordítani a hussertésenyésztés felkarolására, hiszen az ország legtávolabb eső vidékén, a szász földön már most is tenyésztek a hussertést, az ugynevezett báznai sertést. Ez azonban az ország állattenyésztésének csak kis része, az ország túlnyomórésztében, a mezőgazdaságilag hátramaradottabb vidékeken, ahol mindenféle takarmányozási számítások rombadólnek, a hussertés tenyésztése igazán lehetetlen.

Mindezekből pedig az következik, hogy a köztenyésztésbe nagyobb mértékben nem vezethetjük be a hussertésenyésztést. Történt erre vonatkozólag kísérlet a Bácskában, Temes, Torontál, Moson vármegyékben s bár a gazdák eleinte két kézzel kaptak utána, rövid idő múlva valamennyien felhagytak a hussertésenyésztéssel. Egész Torontálban pl. teljességgel lehetetlen egy yorkshirei vagy más hussertést eladni, mert senkinek sem kell s legfeljebb a hentes vásárolja azt meg 30—40%-kal olcsóbban. Ezért a köztenyésztésben e téren terjeszkedni ezidőszerint szerinte veszedelmes volna, kivéve természetesen azokat a vidékeket, amelyek a hussertésenyésztésre reá vannak utalva. Annál inkább meg kell ezt állapítani, mert mangolicatenyésztésünk az utóbbi 10 év alatt minőségileg igen

szépen fejlődött s megszűnt az az állapot, hogy csak egyes nagy uradalmakban lehetett első minőségű jószágot beszerezni.

Megerősíti azt, amire *Bársony* utalt, hogy a Bécsbe s egyéb osztrák piacokra kivitt u. n. hussertéseknek 75%-a, — amint erről Wiener-Neustadtban volt alkalma személyesen meggyőződni — 50 kg-os mangolica. Felhívja a figyelmet arra is, hogy folytonosan piacszerzésről folyik a szó, pedig ez korántsem oly könnyű kérdés.

Sokszor hallható és olvasható az a szemrehányás, hogy állategészségügyi intézkedéseink nem megfelelők. Ehhez nézete szerint sok szó fér. Az állategészségügyi szolgálat nagyon értékes mindaddig, amíg valamely betegség nem terjed ki az egész országra. De különben is a sertésvesz nálunk sokkal könnyebben terjedhet, mint Németországban, aminek a magyarázata nagyon egyszerű. Itt hussertést tenyésztnek, az állatok nem jutnak ki az udvarból az eladásig, ami már háromhónapos korban lehetséges.

Nálunk a viszonyok nagy eltérése miatt az állattenyésztés terén általános szabályokat felállítani nem lehet; áll ez a hussertésenyésztésre nézve is. Nézete szerint, míg a hussertésenyésztés a köztenyésztésben csak belterjes gazdasági viszonyok között indokolt, addig a magánenyésztésben ennek felkarolásának mindig az illető gazdaság számításától kell függnie. Az azonban feltétlenül szükséges, hogy a mangolicának, ennek az értékes sertésfajtának a köztenyésztésben való továbbfejlesztésére a jövőben is kellő gond fordítsanak. (Élénk helyeslés.)

Konkoly Thege Sándor dr. előadó rámutat arra, hogy a lefolyt igen érdekes eszmecsere meglehetősen kizökkent a vitatétel által kitűzött keretből s kevésbé a hussertésenyésztés fokozott felkarolásának feltételeivel és okával, mint inkább a gyakorlati sertésenyésztés kérdéseivel foglalkozott. Egyébiránt zárszava *Serbán* értékes felszólalása és összefoglalása után tárgyalanná vált.

Rosenberg Mátyás a hussertés-kivitelünkre vonatkozó statisztikai adatokra nézve tesz megjegyzéseket, amelyekre az előadó a kívánt tájékoztatást megadja.

Elnök örömmel állapítja meg a szakosztályi gyűlés szép sikerét és a kérdés iránt mutatkozó széleskörű érdeklődést s köszönetet mondva a felszólalóknak nagyérdemű fejtegetéseikért, a gyűlést berekeszti.

Kivándorlási kérdések.

(A belügyminiszter nyilatkozatai.)

Zselénski Róbert gróf, *Bernát* István és *Buday* Barna, a kivándorlási tanács tagjai e hó 19-én kihallgatásra jelentkeztek *Sándor* János belügyminiszternél, hogy a kivándorlási forgalom szabályozásával kapcsolatos egyes kérdésekről szóbeli előterjesztést tegyenek. A belügyminiszter nyomban fogadta a tanács tagokat, észrevételeiket, kívánásaikat figyelemmel meghallgatta és minden felvetett kérdésben tartózkodás nélkül nyilatkozott. Nem volt kifogása a belügyminiszternek az ellen sem, hogy az eszmecsere főbb vonásaiban a nyilvánosságra jusson.

A tárgyat a miniszter engedelmével *Buday* Barna vezette be, aki mindenekelőtt kijelentette, hogy nem a vádaskodás szándéka vezette a miniszter elé, célja csupán az volt, hogy a belügyminisztert a szóbeli közvetlenség útján tájékoztassa az OMGE-ben is ismételt felmerült ama kifogások, aggodalmak és kívánások felől, melyek a kivándorlás ügyének rendezéséhez fűződnek. Ezután elsősorban a kivándorlási statisztika hézagosságára és megbízhatatlanságára mutat rá. Feltűnő, hogy a különböző statisztikai források mennyire ellent-

mondanak egymásnak a kivándorlók számának megállapításában is. Még a központi statisztikai hivatal által kiadott havi közlemények meg a statisztikai évkönyv adatai sem egyeznek. Így például a Magyarbirodalomból Amerikába kivándorlottak számát a különböző források következésképp állapítják meg:

	Kivándorolt		
	1910.	1911.	1912.
Statisztikai évkönyv adatai...	85,248	53,502	—
Statisztikai havi közlemények	96,324	64,057	104,663
Belügyminiszter adatai	115,854	71,522	113,609
Európai kikötők adatai	119,901	73,654	120,516

Megjegyzendő, hogy az amerikai bevándorlási hivatal évenként 30—40 ezerrel több kivándorlót mutat ki, mint az itt megnevezett források. Megjegyzi továbbá szóló, hogy a belügyminiszter 1913. évi június 18-iki parlamenti beszédéből idézett adatok nem egyeznek meg sem a statisztikai hivatal adataival, sem az európai kikötők adataival. Tehát még egy ötödik vagy hatodik statisztikai forrásnak is kell lennie, amelyről a nyilvánosság mit sem tud. Ha már a kivándorlók számának megállapításában ilyen jelentékeny eltérések vannak, akkor csak természetes, hogy a további számításokban is különbségek mutatkoznak. Így a belügyminiszter a Pool-szerződés ügyében mondott parlamenti beszéde során a következő kimutatást közölte a jogosult és jogosulatlan kivándorlásról:

év	Tengerentúli kivándorlás a magyar birodalomból	
	szereződött kivándorló szám szerint	az egész százalékában
1910.....	61,463	53,3
1911.....	40,411	56,5
1912.....	84,390	74,0

Ezekből a számokból a belügyminiszter azt a következtetést vonta le, hogy az 1911-től az az a Pool engedélyének kiadása óta a szerződött kivándorlók arányszáma igen kedvezően javult. Buday az európai kikötők adatai alapján azt a számítási eredményt kapta, hogy a kivándorlottak közül szerződéssel, illetve szabályszerű engedéllyel távozott:

1910-ben.....	43,2%
1911-ben.....	57,7%
1912-ben.....	61,9%

E számítás szerint a szerződött kivándorlók arányszáma 1910-ben és 1912-ben sokkal kisebb és fokozatos javulás is kisebb mértékű. De maga a számítási mód is hibás. A Cunard ugyanis jogosulatlan kivándorlókat egyáltalán nem szállít. A jogosulatlan kivándorlást tehát tisztán és kizárólag a Pool forgalmára kell vonatkoztatni, hogy a Pool tevékenységéről fogalmat alkothassunk. Ha pusztán a Pool tevékenységét tesszük megfigyelés tárgyává azt a kedvezőtlen eredményt kapjuk, hogy a Pool által a magyar birodalomból szállított minden 100 lélek közül szerződött

1910-ben 20%
1911-ben 40%
1912-ben 52%
1913-ban 53—54% (ez utóbbi nem végleges szám).

Ha tehát a Cunard meg a Pool forgalmát nem keverjük össze, akkor sokkal kisebb arányszámok jönnek ki a szerződött, illetve jogosult kivándorlókra nézve és kiderül, hogy a Pool által szállított kivándorlónknak majdnem fele jogosulatlan. Ez ugyancsak nem kedvező eredmény.

Sándor János belügyminiszter: Az általa közölt számítások és adatok helyességében megbizik.

Ezuttal nem térhet ki a szemben álló számítások bírálatára, annyit azonban a Buday által felhozott adatokból is meg kell állapítani, hogy a szerződött kivándorlók arányszáma növekedett, kétségtelen tehát, hogy a helyzet mindinkább javul. Különösen arra figyelmeztett, hogy 1911-ben, tehát az engedély első évében a szerződött kivándorlók kvótája feltűnő mértékben emelkedett; ez a kedvező hatás elvitathatatlan.

Buday Barna megjegyzi, hogy nézete szerint azért javult a Pool forgalmában a jogosult kivándorlók kvótája, mert 1911-ben a Pool-társaságok az addigi fiúmei forgalomnak is majdnem a felét magukhoz terelték.

Kivándorolt ugyanis Fiumén át

1910-ben.....	36,834 ember
1911-ben.....	18,532
1912-ben.....	21,234

A fiúmei legális forgalom egy jó része tehát az északi kikötők felé terelődött, ami ránk nézve éppen nem örvendetes eredmény. Bizonyos, hogy a Pool maga nem igyekezett előidézni azt, hogy Magyarországra nézve kedvezőbb alakuljon a helyzet, mert hiszen a határt átlépő jogosulatlan kivándorlók közül egyet sem küldött vissza s így, amennyiben rajta állt, kibaszálta az üzleti lehetőségeket.

Sándor János belügyminiszter: Olyan megállapodást nem lehetett létrehozni az északi hajózártársaságokkal, hogy azok a határt átlépő jogosulatlan kivándorlók szállításáról lemondjanak. Ebbeli igyekezete az előző kormányoknak is meddő volt. A németországi hajózártársaságok arra az álláspontra helyezkedtek, hogyha ők visszautasítják is a külföldi kikötőkön jelentkező jogosulatlan kivándorlókat, ezzel nem tartják fel az illegális mozgalmat, mert az általuk visszautasítottak okvetlenül más hajózártársaságok vonalain utazának tovább. De meg általában az volt a felfogásuk, hogy kikötőállomásaikon a német törvényeket túlhaladó megszorításokat egyáltalán nem fogadhatnak el. A jogosulatlan kivándorlók visszatartását a magyar állam rendőri feladatainak, tehát tőlük független belügynek tartottak. Természetesen ezzel a felfogással vitatkozni lehet, a valóságban azonban nem sikerült az északi társaságok kikötőállomásait ellenőrzés alá vonni; ez nyílt kérdés maradt. Mégis célszerű volt a szállítási engedély megadása, mert 1911. óta az engedélyezett társaságok működése bizonyos mértékig mégis csak ellenőrzés alá került és tényleg a Pool magyarországi üzletkörüre nézve állandó és szigorú ellenőrzés alatt áll. Ebben a kérdésben nem ismer elnézést s a legsekélyebb visszaélést is nyomban megtorolná. Erre azonban mindeddig nem került fel ok.

Kijelenti továbbá a belügyminiszter, hogy miután titkolni valója nincs, sőt a teljes nyíltságot keresi, gondoskodni kíván arról, hogy a kivándorlási biztosi hivatal által gyűjtött összes adatok a nyilvánosságra hozható konzuli jelentésekkel együtt feldolgozva, rendszeresen kiadassanak, hogy így a kivándorlás mozgalmába az érdeklődők betekintést nyerhessenek.

Buday Barna előadja, hogy 1913-ban a hatóságok a kivándorlási törvénybe ütköző kihágások és vétségek tárgyában több mint 22,000 ítéletet hoztak. Feltűnő, hogy egyetlen esetben sem tartották szükségesnek a nyomozást, hogy vajjon volt-e összeköttetés a rajtakapott zűgügnökök és a Pool között. Pedig az engedélyezési szerződés tiltja az ilyen összeköttetést.

Számtalan gyanúk merült fel és sohasem ke-resték, vajjon a Pool e tekintetben nem szegte-e meg szerződéses köteleességét.

Bernát István: Az ítéletek betérjesztések a biztosi hivatalhoz, melyet fellebbezési jog illet meg. Lehetetlenség azonban, hogy a biztosi 22,000 ilyen ügydarabot kellő gondnal áttanulmányozhasson, különben az ítéletek indokolásának hézagossága sem ad számára támasztópontot.

Sándor János belügyminiszter: Részeről is mérlegelendőnek tartja azt a kérdést, hogy azokat az ítéleteket, amelyek a további lépéseket tehetik indokoltá, a belügyminisztérium megkapja és velük jogászilag foglalkozzék.

Buday Barna: A kivándorlás legveszedelmesebb csalogató eszköze a prepaids-jegy. Az 1909. évi II. t. c. tiltja a prepaids-jegyeket, mert a rendes hajójegy váltást teszi kötelezővé. De a törvényes tilalom ellenére évenként 20—30,000 prepaids-jegygyel árasztják el az országot, sőt a prepaids-forgalmat hivatalosan is kimutatják a magyarországi jegyirodák. Felhívja a miniszter figyelmét erre a visszásságra.

Bernát István: Még két körülményre hívja fel a miniszter figyelmét. Szó tárgyává teszi a Canadian Pacific horvátországi üzletait, amelyek jellemzők arra, hogy a hajózártársaságok milyen eszközökkel dolgoznak. Felemlíti, hogy a HAPAG. hírlapi értesülés szerint 117 koronára szállította le a fedélközi viteldíjat s ezzel megszegte a szerződést. Elmondja végül, hogy a Cunardnak már 1911-ben tíz esztendőre szóló új szállítási engedélyt adtak, noha a Cunard-szerződés csak ez év június havában fog lejárni. A törvény elrendeli, hogy szállítási engedélyek tárgyában a kivándorlási tanács előzőleg meghallgatandó. Nyilvánvaló, hogy ezuttal a törvény rendelkezését nem teljesítették s a kivándorlási tanács megeseonkított csekély hatáskörétől is elesett.

Zselénki Robert gróf: Színtén kifogásolja ezt az eljárást. Azt tartja helyesnek és szükségesnek, hogy a szállítási engedélyekre vonatkozó szerződéseket kellő időben küldjék meg a kivándorlási tanács tagjainak, hogy azok áttanulmányozására idejük legyen.

Sándor János belügyminiszter: Ezt a kívánságot teljesen jogosultnak tartja és ennek megfelelően intézkedik.

Végül Buday Barna a szállítási engedélyek kiadása kapcsán felmerülő kívánságokat következőkben összegezi:

1. Szállítási engedély csak a kivándorlási törvény betartásának feltételével adassék. Meg az osztrák és magyar kormány között a hadkötelesek ellenőrzése ügyében létrejött egyezmény végrehajtása sem elegendő biztosíték a jogosulatlan kivándorlás feltartására, mert az egyezmény a hadkötelezettség idejét 17-től 36 éves életkorban állapítja meg, noha a hadkötelezettség 17-től 42 éves életkorig tart. Ha tehát a hajózártársaságok csak az egyezménynek megfelelő megszorítást alkalmaznák, akkor hadköteles jogosulatlan kivándorlónknak egy jelentékeny része nem eshetne ellenőrzés alá a külföldi kikötőállomásokon.

2. Fiumében magyar társaság alapítására kell törekedni; meg kell állapítani a fiúmei kikötő részesedését s a részesedés mértékének megfelelő tényleges szállítás Fiume számára biztosítandó.

3. A prepaids jegyek használata feltétlenül eltiltandó.

4. A Fiume termékek fedezni mű is legalább országból.

5. Szabás kérdése

Sándor

ságok teljes seivel. Kom társaság ala utjában álló hadkötelese előzményeit ményt csak megkötési rony a jog zása szemp fordulópon azonban fen egyezmény országai hajó is alkalmaz az az állap alkalmaznak törvény rend 17-től 25, ille vissza, ha az nem volnának természetesen felelő megsz hogy az egye jogosulatlan hiszen 36 év rolnak ki s értéki.

Az engedé illetően a szü őrzési rendsz mert e tekint valónak és n bírálatától.

Jól tudja é következtet es minélfogva az az öt megillető

A prepaids- ujjabb szempo biztosítja a je lási forgalom s kérdéseket sze letekre is kiba nagyobb gond kielégítésével tette a minisz getés tartalma talán hozzá fe lődők megnyug

Államvasut eredmény

A Magyar K pénzügyi eredm aggodalmakra : Államvasutai elégitő, mert a legfontosabb k képessége nem les esetén kép szállítási kötele tenni. Hisz m MÁV. három é

1. A Fiuméből induló hajók kizárólag magyar termékekkel és cikkekkel legyenek kötelesek fedezni minden szükségletüket. A Pool-vállalatok legalább a hor egy részét szerezzék be Magyarországból.

5. Szabályozandó az élet- és podgyászbiztosítás kérdése is.

Sándor János belügyminiszter: Ezek a kívánások teljesen megegyeznek a kormány törekvéseivel. Komoly szándékának vallja a fiumei magyar társaság alakítását s rajta van, hogy a kivitel útjában álló akadályokat elhárítsa. Elmondja a hadkötelesek ellenőrzésére vonatkozó egyezmény előzményeit. Ezt a régebben tervezett egyezményt csak nehézségek leküzdésével sikerült megkötöni s nincs kétsége aziránt, hogy az egyezmény a jogosulatlan kivándorlás megakadályozása szempontjából nevezetesen és igen kedvező fordulópontot jelent. További nehézségek állanak azonban fenn abban a tekintetben, hogy az egyezménynek megfelelő megszorításokat a németországi hajózártársaságok saját kikötőállomásaikon is alkalmazzák. Ezeknek a társaságoknak ma is az az állásponjtja, hogy kikötőállomásaikon nem alkalmazznak szigorubb megszorítást a német törvény rendelkezésénél, amelyek szerint csak a 17-től 25, illetve 27 éves hadköteleseket utasítanak vissza, ha azok egyébként a kivándorlásra jogosítva nem volnának. Ezzel szemben a magyar kormány természetesen a szóbanforgó egyezménynek megfelelő megszorítást igyekszik érvényesíteni. Igaz, hogy az egyezmény szerint is csak a 17-től 36 éves jogosulatlan hadkötelesek tartandók vissza, de hiszen 36 éven felül már csak kevesen vándorolnak ki s így ez a korlátozás majdnem teljes értékű.

Az engedélyezett társaságok tevékenységét illetően a szükségesnek mutatkozó szigorú ellenőrzési rendszabályoktól sohasem zárkózik el, mert e tekintetben nem szabad lenni leplezni valódnak és nem szabad félni a nyilvánosság bírálatától.

Jól tudja értékelni a fiumei forgalomban bekövetkezett csappanás közgazdasági jelentőségét, minélfogva arra törekszik, hogy a Fiumének az öt megillető forgalmat a valóságban biztosítsa.

A prepaid-jegyek ügyét, valamint a felvetett újabb szempontokat figyelembe veszi s általában biztosítja a jelenlevőket arról, hogy a kivándorlási forgalom szabályozásával kapcsolatos összes kérdéseket személyes tájékozódása és apró részletekre is kiható tanulmányozása alapján a legnagyobb gondtal, érdekeink lehető legteljesebb kielégítésével igyekszik vezetni. Végül kijelentette a miniszter, hogy nincs kifogása a beszélgetés tartalmának közzététele ellen, mert ezáltal hozzá fog járulni a kérdés iránt érdeklődők megnyugtatásához.

Államvasutaink állapota, pénzügyi eredményei és tarifapolitikája.

A Magyar Kir. Államvasutak mai állapota, pénzügyi eredményei és tarifapolitikája komoly aggodalmakra szolgáltat okot.

Államvasutaink mai állapota azért nem kizárható, mert az ország ezen legnagyobb és legfontosabb közlekedési vállalatának teljesítő képessége nem olyan, hogy gazdasági fellendülés esetén képes volna az őszi hónapokban szállítási kötelezettségének kifogástalanul eleget tenni. Hisz még emlékeztetünkben vannak a MÁV. három év előtti forgalmi mizériái, amelyek

akkor egész gazdasági életünkre nézve ugyszólván katasztrofális jelleget öltöttek.

Országos érdek tehát, hogy felhasználva a már kedvezőbb pénzügyi viszonyokat, államvasutaink kiépítését és kibővítését az eddiginél fokozottabb mértékben és minél sürgősebben eszközöljék.

Az e célra költött százmilliók gyümölcsöző befektetést jelentenének és pedig azért, mert a MÁV. teljesítő képességének fokozódása lehetővé tenné, hogy államvasutaink, üzemi mivoltukhoz mérten, üzleti tarifapolitikát folytassanak, azaz mint a szomszéd osztrák államvasutak, az elérhető legnagyobb forgalmat saját vonalaikra tereljék.

Figyelembe veendő az is, hogy minden vasuti üzem csak akkor folytatható gazdaságosan, ha pályatesté, felépítményei és forgalmi berendezései tökéletes és kifogástalan állapotban vannak. E tekintetben utalunk a porosz államvasutak fényes üzleti eredményeire. E vasut vezetői mindig azt hangoztatják, hogy a porosz államvasutak gazdaságos üzemvitele elsősorban annak tulajdonítható, hogy a törvényhozás a beruházásokra szükséges összegeket mindenkor bőkezűen szavazta meg. Így pl. 1913-ban költöttek a porosz államvasutak beruházási célokra 640 millió koronát, vagyis sokkal nagyobb összeget, mint amennyit Németország összes belvázi hálózatára mindeddig költöttek.

Végül tekintetbe veendő az is, hogy a vasutak a modern háboru legfontosabb harcászati eszkö-

egyszer következett be, amely tarifaemelések, az ideai forgalmat alapul véve, körülbelül 26 millió többletet jelentenek, míg ezzel szemben 1906. óta 596 milliót fektettünk be 1912. végéig a magyar államvasutak új beruházásaiba. És ezen beruházásoknak és e tarifaemeléseknek ez az eredménye. Ez tehát, ismétlem, a legnagyobb probléma, melynek sikeres megoldását várom t. barátomtól, a kereskedelmi miniszter urtól.

Legyen szabad a pénzügyminiszter ur ezen súlyos kritikájának magyarázatául még a következőket felhozunk:

Gazdasági életünk folytonos fejlődéséhez mérten összes közlekedési vállalatainknál s így a Magyar Kir. Államvasutaknál is a szállított áruk sulya azaz a tonnamennyiség, továbbá a szállított áruk által megtett kilométer, azaz a tonnakilométermennyiség és végül az áruforgalomból eredő bevételek, egybevetve az előző év megfelelő adataival, folytonos emelkedést mutatnak. Mig azonban ezek az emelkedések rendszerint azonos százalékos szaporodást tüntetnek fel, addig az 1910., 1912. és 1913. években, midőn a MÁV. árutarifáit általánosságban néhány százalékkal emelte, az áruszállításból eredő bevételek, egybevetve az előző év megfelelő adataival, nem oly százalékos emelkedést mutatnak, mint amely megfelelne az áruforgalom és az árutarifák megdrágításának.

Ezt az állítást az alábbi táblázatos kimutatás igazolja:

A MÁV. 1906 - 1913. évi áruforgalma.

Év	Áruforgalom millió tonnákban	Emelkedés az előző évvel szemben %-ban	Teljesített tonnakilométer millió tonnakilométerben	Emelkedés az előző évvel szemben %-ban	Bevétel az áruszállításból millió koronában	Emelkedés az előző évvel szemben %-ban	J e g y z e t
1906.	27.0	9.8	4474	10.2	190	10.3	
1907.	28.0	3.9	4736	5.9	204	7.3	
1908.	28.5	1.6	4818	1.7	210	2.7	
1909.	29.8	4.8	5086	5.6	221	10.4	
1910.	32.2	7.9	5467	7.5	246	10.9	Tarifaemelés átlag 6-8%.
1911.	35.6	10.6	6088	11.3	276	12.2	
1912.	37.6	5.5	6473	6.3	298	8.0	Tarifaemelés március 1-én 5 és 7%.
1913.	—	—	—	—	300	0.67	Első két hónapban tarifaemelés 5 és 7%.

zeinek egyike. Ha a vasutak képtelenek már a hadüzenet első napjaiban eleget tenni azon nehéz feladatoknak, amelyeket a modern háboru vasutak teljesítőképességére ró, akkor a megindítandó háboru kedvezőtlen kimenetele az illető országra nézve már előre is meg van pecsételve.

Magyarország kénytelen ma, a többi állam példáját követve, erején felül harcászati célokra évente százmilliókat költeni. Kivánatos, hogy ezen óriási összegekből jusson a megfelelő rész a legfontosabb hadi eszközök egyikének, a vasuti hálózatnak kibővítésére is, annnyival inkább, mert ezek a kiadások közvetlenül gyümölcsözők.

Fejtegetéseink bevezető szavaiban arra is utaltunk, hogy államvasutaink mai pénzügyi eredményei komoly aggodalmakra szolgáltatnak okot. Ezt az állítást igazolja Teleszky János pénzügyminiszternek legutóbb tartott expozéjában foglalt következő kijelentése:

„Kedvezőtlen különösen az államvasutak bevétele. A m. kir. államvasutak tiszta fölöslege az 1913. év első felében 47.1 millió koronát tett ki, tavaly ugyanakkor az időben 55 milliót meghaladott.”

„Egyáltalában nem hallgathatom el, hogy államvasutaink pénzügyi helyzetét tartom a magyar állam legfontosabb pénzügyi problémájának. Tavaly az üzleti fölösleg 111 milliót tett ki, ez idén preliminálva volt 132 millió és valószínűleg csak 100 milliót fog elérni. Hogy ez milyen kedvezőtlen eredmény, annak illusztrálására szabadjon felhoznom, hogy 1906-ban már a 104 milliót elértük, 1906. óta az árutarifa emelése kétszer, mindenesetre mindig talán elhibázottan, nem elég körültekintéssel és kismértékben, a személytarifák emelése pedig

Ebből a kimutatásból kivehető, hogy az 1906-1909. években, továbbá 1911-ben a MÁV. áruszállításból eredő bevételek, egybevetve az előző év adataival, nagyobb százalékos emelkedést mutatnak fel, mint a forgalom százalékos emelkedése, ezzel szemben 1910. és 1912-ben a bevételek emelkedése nem tartott lépést az áruforgalom emelkedésével, számbavéve az általános tarifaemelés százalékát.

Különösen kedvezőtlen ez az arány az 1913. évben, amely évről azonban csak ideiglenes adatok állnak rendelkezésünkre. A hivatalosan közzétett adatok szerint a MÁV. 1913. évi áruszállítási bevételei még 1%-os emelkedést sem mutatnak az előző évvel szemben, holott a hivatalosan közzétett adatok szerint az áruforgalom, kocsirakományokban kifejezve, 8.2%-os emelkedést mutat az 1912. évi kocsirakományokkal szemben.

Összehasonlítás céljából még ide iktatjuk, hogy a MÁV. és az általuk kezelt helyi érdekű vasutak állomásain feladott fizető áruk kocsirakományokban kimutatott forgalma, egybevetve az előző év adataival, a következő %-os emelkedést tünteti fel: 1909-ben 3.1, 1910-ben 5.25, 1911-ben 8.8, 1912-ben 6.5 és 1913-ban 8.2%-os emelkedést.

Végül még csak azt jegyezzük meg, hogy a MÁV. törzshálózatának 1913. évi összbevételei körülbelül 460, összkidásai körülbelül 360 millió koronát tettek ki, az üzleti fölösleg tehát tényleg csak 100 millió korona, holott a MÁV. beruházási tőkéjének kamatoztatása és igen csekély törlesztése 1913-ban körülbelül 127-129 milliót vett igénybe s így államvasutaink könyvelési

rendszer mellett kimutatott 1913. évi hiánya körülbelül 27—29 millió koronára becsülhető.

Felvetődik már most a kérdés, mi okozta a MÁV. kétszeres tarifaemelésének pénzügyi kudarcát?

Nézetem szerint ez egyesegyedül arra vezendő vissza, hogy a M. kir. Államvasutak vezetősége annak idején nem vette figyelembe azokat a javaslatokat, amelyeket gazdasági életünk főbb érdekképviselői szervei, mint pl. az OMGE., a budapesti kereskedelmi és iparkamara, az Országos Iparegyesület, a Fatermelők Egyesülete stb. épp a kérdéses tarifaemelésnek mikénti keresztülvitelére nézve annak idején tettek. Ugyanis mindezek az érdekképviselők azt kívánták, hogy a meglévő tarifális helyzetet ne bolygassák, ne drágítsák meg az árutarifákat a távolság arányában, hanem a MÁV. minden egyes árunem után az összes viszonylatokban ugyanazt összeggel felemelt kezelési illetéket, illetve állomási illetéket szedjen.

A gazdasági érdekképviselők azzal indokolták meg a javaslataikat, hogy a tarifarendszer történelmi alapon fejlődik; a forgalom, a termelés és fogyasztás beilleszkedik a tarifarendszerbe. Ha ezt lényeges emeléssel egyes relációkban megzavarják, a forgalomban keres utat és módot, hogy a fuvar költség megrágitását elkerülhesse.

Ezzel szemben biztosra vehető, ha minden egyes árunemet az összes viszonylatokban egyenlő összeggel terhelnek meg, az ily díjemelés nem fog előidézni eltolásokat sem a termelésben, sem a fogyasztásban, de az áruforgalomban sem.

Arra is utaltak, hogy az ily tarifaemelés igazságos, mert az egyes árucikkek termelőit és fogyasztóit egyenlő mértékben terheli.

Az érdekképviselőknek ezt a kívánságát nem vették figyelembe; az 1910. évi tarifaemelés, amint ezt a fenti kimutatás is mutatja, tényleg be sem vált. A fiskusnak azonban pénzre volt szüksége, új tarifaemelést követelt. Amint közhírré lett, hogy a MÁV. teherárutarifáit 5, a gyorsárúkéit pedig 7%-kal generalisan emelni akarják, gazdasági életünk összes főbb érdekképviselői szervei, az OMGE. elnökének vezetése alatt, küldött-égleg adtak át a kereskedelmi miniszternek egy felterjesztést, amely lényegében a következőket tartalmazta:

Gazdasági életünk érdekképviselői nem zárkoznak el attól, hogy államvasutaink bevételeik fokozása céljából újból emeljék árutarifáikat. Perhorreszkálnak azonban az 5 vagy 7%-os emelést, mert az ily módon keresztül vitt tarifaemelés nem fogja meghozni a hozzá fűzött több bevételt, ellenben megfogja bénítani az eddigi forgalmat.

A gazdasági érdekképviselők szükségesnek tartják, hogy a kormány küldjön ki az érdekeltektől miniszteriumok kebeléből egy szakbizottságot, e bizottságba vonassanak be a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem bizalmi emberei is. Ezen bizottságnak feladata volna alapos tanulmány tárgyává tenni egész közlekedésügyünket és többek közt az osztrák államvasutak 1910. évi árudíj szabásának figyelembe vételével a MÁV. részére kidolgozni oly árudíj szabást, amely biztosítaná államvasutaink fokozott több bevételeit, amellyel gazdasági életünk szükségleteinek megfelelően, végül pedig mely díj szabás ellensúlyozná az osztrák államvasutaknak gazdasági életünkre kiható káros befolyását.

Hogy pedig a MÁV. minél sürgősebben juthasson a preliminált több bevételhez, átmenetileg szedjenek államvasutaink minden egyes árunem után megállapítandó állomási illetéket.

Ezt az előterjesztést sem vették figyelembe és az 1912. év március 1-ével megrágitották a MÁV. árutarifáit a szállítási adóval.

És ennek a tarifaemelésnek szintén kedvezőtlen pénzügyi hatása volt, sőt negatív eredménye, amennyiben 1913-ban, mint ezt a hivatalos adatok mutatják, a feladásra kerülő áruk tonnamentysége lényegesen emelkedett, de az áru-

szállításból eredő bevételek alig mutatnak fel emelkedést.

Készséggel elismerjük, hogy a kedvezőtlen gazdasági viszonyokat megérezte közgazdasági életünk igen érzékeny hőmérője, a vasutak is. De gazdasági fellendülés esetén csak nagyobb lett volna a forgalom emelkedése.

Hogy az 1910. és 1912. évi tarifaemelésekre miért volt negatív eredménye, ez exakt módon ki nem mutatható, mert nálunk a közlekedési eszközök nem vezetnek pontos iránystatisztikát. Legyen szabad azonban a mezőgazdasági és az ezzel szoros összefüggésben álló mezőgazdasági ipari forgalomból csak egy ötletszerűen kiragadott néhány példával illusztrálnom, mi okozta a kétszeres tarifaemelésnek negatív eredményét:

A vízversenydíjtelek eliminálására vezethető vissza, hogy az illető viszonylatokban a gabonaforgalom, amely 1910-ben 90,000, 1912-ben csak 17,000 tonnát tett ki (MÁV. 1912. évi üzleti jelentése).

Ugyanezen körülményre vezendő vissza, hogy a magyar vízment malmok, ugy a fővárosiak, mint vidékiek, liszt- és korpaküldeményeiket, amelyek természetesen Szokolcán, avagy Rutka-Oderbergen át Ausztriába gravitálnak, a víziut igénybevételével bécsi átrakással az osztrák államvasutak hosszu vonalréseire terelték.

A MÁV. vízversenydíjtelek beszüntetésére vezethető vissza az is, amint ezt az osztrák „Staatseisenbahnrat“ egyik ülésében és az OMGE. egyik szakértekezletén megállapították, hogy a bácskai kukorica rendes termésű években, teljesen kiszorult Csehország északi részéből. Kiszorította pedig a magyar terményt az argentinai kukorica, amely 14,000 km. tengeri és folyambajozási utat Aussigig téve, a 2-5 koronás vám dacára olcsóbb összköltséggel eljuthat északi Csehországba, mint a vámmentes pancsovai tengeri. Így megeshetett, hogy 1910. évben a közös vámterületre importáltak 621,000 métermázsas kukoricát és ugyanezen évben kivitelre került a közös vámterületről 272,000 métermázsas kukorica.

Az első külön díj szabás nagy távolságokban eszközölt lényeges díjemelésének tudható be, hogy Osztrák-Szaléziába és Felső-Morvaországba a Kassa közelében fekvő MÁV. állomásokon feladott gabonaművek a kassa-oderbergi vasut vonalain át veszik útjukat és nem, mint 1910. előtt, a MÁV. vonalain Rutkán át. Épp ugy gravitál ezen osztrák tartományokba szállított gabona Kaposvár környékéről a Déli Vasut vonalainak igénybevételével Bécsen át, viszont a marcheggi és brucki vonalrészek állomásairól nem Zsolnán, hanem a sokkal rövidebb marcheggi, illetve brucki vonalrészen át.

A mérsékelt gyorsárudíj szabás két ízben eszközölt exorbitáns emelése okozta, hogy a fővárostól távol eső vidékek gazdái csökkentették a fözelék- és zöldségtermelést, mert ezen termények friss állapotban szállítva, el nem bírják a tuldrága szállítási költséget stb.

Már ezen egynehány, a gyakorlat szolgálta példa adja annak a magyarázatát, miért volt a MÁV. árutarifái kétszeres díjemelésének negatív eredménye. A forgalom a gazdasági élet fejlődésével lépést tartott, emelkedett tehát a MÁV. állomásain feladott fizető kocsirakományok mennyisége. De az értékesebb áruk lényeges tarifaemelése okozta, hogy ezen árunemek nagy távolságokra szállítva, olcsóbb szállítási költségek elérése céljából, ahol csak lehetett, a verseny társ — víziut és idegen vasut — vonalait vették igénybe. Egyes áruosztályok lényeges díjemelése azt is okozta, hogy a termelés a közeli részekben, bár nyomott árakon, elhelyezést keres.

Mindezekkel szemben illetékes helyről ugyanazt szembevetik, hogy mindez a MÁV. áruforgalmának legfeljebb 8%-ára áll, ellenben a forgalom 92%-ának szállításánál érvényesültek a felemelt tarifák. Ez az ellenérv azonban nem helytálló, mert ha a MÁV. értékes áruforgalmának csak 2—3%-át vesztette el, ez a hiány abszorbálja a díjemeléstől várt összes több bevételt. Fejtegetéseink bevezető szavaiban arra is utal-

tunk, hogy államvasutainknak már tarifapolitikája szintén kihívja a szigorú kritikát.

Ezen állítás beigazolása előtt legyen szabad azonban néhány szóval eszetelnünk a MÁV. negyedszázados tarifapolitikáját.

A magyar imperialisztikus tarifapolitikának nagymestere, Baross Gábor, nagyratörő szellemével ugrásszerűen akarta előre vinni az ország egész gazdasági életét. Ezen cél érdekében állította be tarifapolitikáját is.

Az ország földrajzi fekvésére való tekintettel a nagy távolságokban olcsóvá tette a szállítást nagymértékben eső lépcsőzetes árutarifájával. A honi termelést és fogyasztást kedvezményezte számos kivételes és díjkedvezményes iránytarifával (individualizáló tarifák). Az ország iparának, de különösen kereskedésének felvirágoztatása céljából ennek centralizációját árutarifájával mozdította elő, mert belátta, hogy gazdaságilag gyenge országban az ipar és kereskedelem felvirágoztatása csak a központosítással érhető el. Baross vasakarátának sikerült keresztülvinnie azt is, hogy a nyugattal való csereforgalomban Bécsig lekötötte az igen mérsékelt tarifákat és felhasználva az osztrák magánvasutak egymásközi versenyét, legfőbb kiviteli cikkeinknek ugy Ausztriába, mint vámkülföldre való kivitel esetében igen mérsékelt tarifákat biztosított.

Mindezt Baross csak azért érthette el, mert céltudatos működését vasakarát, becsületes törekvés és önzetlen hazafiság jellemezte.

Az utódok látszólag követték Baross példáját, de idővel egész közlekedésügyi politikánk öncéllá fejlődött ki. A kedvezményes tarifák engedélyezése a miniszter és az előadók jóakarátán mulott; a díj szabási vezetőség nem tartott fenn kontaktust az élőgyakorlattal, csak annyit tudott gazdasági életünkről, mint amennyivel kedvezményes tarifák érdekében benyújtott keresetek szükségesnek tartották a vezető körök megismertetni.

Ha ma felvetjük a kérdést, mily irányelvek avagy céltatok irányítják a magyar tarifapolitikát, az őszinte válasz csak az lehet, hogy a díj szabási osztályok valahogyan elintézik a napi politika által felvetett kérdéseket, illetve aktákat, szorgalmasan vesznek részt a bel- és külföldön tartott díj szabási értekezleteken, végül legfőbb törekvésük, hogy működési körüket bővíthessék, hatalmi befolyásukat erősítsék.

Igaz ugyan, hogy 1—2 év óta törekszenek a MÁV. bevételeit fokozni, de mily eredménytel, azt az előadottak illusztrálják. Ezzel szemben tény azonban az, hogy nagyobb bevételek elérése érdekében rávetették magukat az évek hosszu során át fennállót, az idő által szankcionált díjkedvezményekre és kivételes díj szabási intézkedésekre, nem törődve azzal, hogy ezzel rombolólag hatnak egyes gazdasági ágakra. Már pedig a vasutaknak, mint elsőrangú közgazdasági tényezőknél, feladatuk a meglévőt fenntartani és fejleszteni, újnak alkotását előmozdítani, nem pedig a meglévőt lerombolni.

Annak illusztrálásul, hogy mily ötletszerűséggel működnek, szolgálhat a magyar-adiari köteléki díj szabásoknak tervezett reformja. Magyarország óriási összegeket költött egyetlen tengeri kikötőnk kiépítésére; most egy törvényjavaslat szerint milliókkal akarják felemelni tengerhajózási társaságaink szubvencióját és az új magyar-adiari díj szabások mesterséges módon akarják terelni tengeren át irányuló forgalmunkat Fiuméből Triest felé.

Egész más képet mutat Ausztria közlekedésügyi politikájának története.

Baross Gábor tarifális intézkedéseit Ausztria első meglepetésében nagy felzudulással fogadta. Hamarosan azonban rájöttek, hogy az individualizáló tarifálás, azaz a honi gazdasági életnek kedvezményes tarifákkal való kedvezése Ausztriának éles fegyvert szolgáltat Magyarországgal szemben.

Ugyanis Magyarország Ausztriába főleg esékely értékű nyers terményt és felgyártmányt exportál, ellenben Magyarország a monarchia másik államából nagyértékű iparcikkeket impor-

tal. Már pedig a csekély értékű áru forgalmára nagy befolyása van a néhány fillérenyi fuvar-diszparitás is, ellenben nagyértékű árunemek forgalmánál a fuvar költség nem játszik szerepet.

Ausztriának a természet is segítségére van, amennyiben a közös vámterület belvizeinek folyása a monarchia másik államának kedvez; a nemzetközi víziút módját adja Ausztriának, hogy hazánk 3400 km. hosszú belvízi hálózatában a magyar befolyástól mentes közlekedésügyi politikát folytathasson.

Végül Ausztria annak a tudatára ébredt, hogy magánvasutjainak államosítása révén úgyszólván módjában áll előttünk elzárni az utat a nyugati és északi vámkülföldre.

Mindez megszabta Ausztria tarifapolitikájának irányelveit; a tudatosan megállapított célokat a legnagyobb vasakarral, körültekintéssel és előrelátással, lépésről-lépésre meg is valósították.

Allamosította, bár nagy anyagi áldozatok árán, magánvasutjainak legnagyobb részét. A közös déli vasutat tőle függő helyzetbe hozta. Szubvenzionálja a legnagyobb behajózási vállalatot, a Dunagőzhajózási társaságot és tulajdonába ejtette a kitűnő hajóparkkal rendelkező Délnémet hajótársaságot.

Saját mezőgazdaságát, iparát és kereskedését a kedvezményes tarifák egész légióival elősegíti, ellenben a legfőbb kiviteli cikkeknek, a magyar lisztnek és gabonának tarifáit saját államvasuti vonalain exorbitans módon emelte.

Bruck, Marchegg, Szakolea és Vlarapass határ-állomásoknál virtuális távolságokat számít be; lehetetlenné tette Ausztriába irányuló kivitelünk részére a velencei-almi és a passau-lindau „Streckenzug“-ot.

Minthogy az 1906. évi kereskedelmi szerződés megkötése idejében mindez csak embrióban volt, ezen szerződésben ki lett mondva, hogy a monarchia két állama szabadon rendelkezik tarifaképzési jogával.

E szerződés megkötése óta lefolyt időt saját céljai érdekében Ausztria alaposan kihasználta. Ma úgy áll a helyzet, hogy a közös vámterületen belül a közlekedési, illetve tarifális helyzet kizárólag Ausztriának kedvez.

Bátorkodom most felvetni a kérdést, vajjon a rendellenes helyzet nem aggasztja-e irányadó körünket? Szabad-e belemenni ily állapotban az új kereskedelmi szerződés ügyében a jövő évben megindítandó tárgyalásokba? Nem kell-e attól tartani, hogy Ausztria, felhasználva kedvező tarifális helyzetét, most maga fogja proponálni, hogy szerződésileg köttessék le a fennálló tarifális állapot, arra hivatkozva, hogy a mult tárgyalások folyamán ezt Magyarország kívánta?

Az előadottak arra indították e sorok íróját, hogy az OMGE. közgazdasági osztályának legutóbb tartott gyűlésében kívánatosnak jelezte, miszerint az Országos Magyar Gazdasági Egyesület hívja meg gazdasági életünk főbb érdekképviseleit egy közös értekezletre, melynek tárgya volna közlekedésügyi, illetve tarifapolitikánk megbeszélése és mely értekezletnek célja volna megújítani a két év előtt közös beadványban hangoztatott ama kívánságot, hogy a kormány küldjön ki legsürgősebben egy bizottságot, amelynek feladata volna tanulmány tárgyává tenni egész közlekedésügyünket, főleg pedig a MÁV. részére oly árudíjzabást kidolgozni, amely gazdasági életünk szükségleteihez egy simulna, mint az osztrák államvasutak helyi árudíjzabása.

Ezt kívánatosnak teszi nemcsak vitális közgazdasági, hanem a MÁV. fiskális érdeke is.

A rideg való azt mondja, hogy a közös vámterület kritériuma, hogy a monarchia két állama a vámkülfölddel szemben közös vám- és kereskedelmi politikát folytasson. Ez a közös autonóm vámtarifának és a vámkülföldi államokkal kötött kereskedelmi szerződéseknek természetes folyamánya.

Természetes az is, hogy az autonóm-tarifája egyes tételeinek megállapításánál óriási harc lesz. Nem egy tétel megállapítása körül lezajló harcban fog a monarchia két államának mező-

gazdasága avagy ipara egymással karöltve hadakozni.

A közösen folytatandó eljárásnak azonban első feltétele, hogy a magyar mezőgazdaságnak, iparnak és kereskedésnek is álljon rendelkezésre sajátos szükségleteihez simuló államvasuti díjzabás. Csak ily, testükhöz szabott tarifával fel-fegyverezve és vértelve mehetnek a harcba gazdasági életünk termelési ágai, ha az osztrák versenytársakkal egyenrangú felek akarnak lenni.

H. M.

Gazdatársadalmi mozgalmak.

Rovatvezető: Fabricius Endre.

A Beregvármegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmánya február 25-én Horthy Gyula elnök elnökele alatt ülést tartott, melyen az egyesület rendes közgyűlésének határnapját március 18-ára Beregszászba kitűzte. Az igazgató-választmány jelentését az egyesület 1913. évi munkálkodásáról elfogadta. Jegyzőkönyvi köszönetet szavazott ifj. Fedák István titkárnak az egyesület érdekében kifejtett munkásságáért, a megvizsgált egyesületi számadásokra, mérleg és egyenleg számlára, valamint a költségvetés tételére a jóváhagyást megadta. Tudomást vett a szabocsvármegyei burgonyaközvetítő iroda felállításáról. Felirat intézését határozta el a földművelési miniszterhez a hajóstársaságok állami támogatásának mellőzése érdekében. Öröndetesen vett tudomást 7 új gazdakör alakulásáról és a gazdakörök szép tevékenységéről. Végül elhatározta, hogy a törvényhatóságot felkéri, hogy a rendelkezésre álló alapokból bocsásson a vármegye a törvényhatósági állatorvosok rendelkezésére megfelelő összeget a sertésvész elleni ojtóanyagának állandóan való raktáron tartására, hogy a sertésvész fellépte esetén az egy udvarban és egy községben levő összes sertések beolthatók legyenek, amiáltal az óriási nagy mérvet öltött sertésvész elterjedését kívánja megakadályozni.

A Gömörköshontvármegyei Gazdasági Egyesület f. hó 9-én Szent-Iványi Árpád elnökele alatt tartotta meg a vármegyei ház kistermében ezévi második igazgató-választmányi ülést. Tekintettel a tárgyak fontosságára, az igazgató-választmányi tagok szép számban jelentek meg. A rendes folyóügyeken kívül foglalkozott a választmány Lukács Géza alispánnak a cserebogárról tett javaslatával, amelyet egyhangúlag teljes egészében elfogadott. Eszerint a cserebogárról csak a vármegye egyöntetű eljárása következtében remélhető a teljes siker és részletesen ismertette a Budapesten ez ügyben lefolyt értekezlet eredményét javasolta, hogy az igazgató-választmány egy bizottságot küldjön ki egy megfelelő szabályrendelet kidolgozására, mely törvényhatósági elfogadás után felsőbb jóváhagyás végett a minisztériumhoz lesz felterjesztve. Miután ezen évben az irtásnak elhalasztása, tekintve a cserebogarak nagy rajzását, káros következménnyel járna, épp azért az irtási akció feltétlen megkezdése április hó elején meg kell, hogy kezdődjék. Szent-Iványi Árpád elnök a választmány nevében köszönetet mondott Lukács Géza alispánnak, a gazdaközönység érdekében tett eljárásáért, miután az ő tervezete az egyedüli, mely elfogadható. Javasolta, hogy a szabályrendelet kidolgozására alakítandó bizottságba Lukács Géza alispán elnökele alatt Szent-Iványi Árpád, Bartha István m. kir. gazdasági felügyelő, Fekete Pál, Szabó Elemér igazgató-választmányi tagok és Fodor Jenő titkár küldessenek ki. A választmány ily értelemben határozott. Letárgyalta továbbá a választmány Fodor Jenő előadása alapján az OMGE. által az egységes egyesületi alapszabályok ügyében vett átiratot, illetve alapszabálymintát s a helyi érdekek szemeltartásával javaslatot tett a közgyűlésnek az alapszabályok módosítása iránt. A Tornalján legutóbb történt gazdaköri alakulást örömmel vette tudomásul a választmány s

az eddigi jelentkezett 54 új tagot az egyesület kötelékébe felvette.

Az Ugocsavármegyei Gazdasági Egyesület f. hó 14-én György Endre elnökele alatt tartott választmányi ülésén tudomásul vette Szönyey István titkár jelentését az egyesület legutóbbi működéséről, a vármegyei állattenyésztési szabályrendelet módosítására egy bizottságot küldött ki, elhatározta egy gépraktár létesítését, valamint a biztosítási ügy felkarolását. Felterjesztést intézett a földművelésügyi kormányhoz, hogy valami úton módon alkalmat adjon a metélykór következtében ijesztő módon megritkult szarvasmarha állomány pótlására, nemkülönben, hogy az erdélyi akció Ugocsa vármegyére is kiterjesztessék. A középbirtokosok és bérlőkön segitendő sürgős felterjesztést tett kedvezményes áru tavaszi vetőmagvak kiosztása iránt. Megbizta titkár, hogy egy megfelelő csikólegelő létesítésére az előmunkálatokat tegye meg és végül a kisebb ügyeket tárgyalta.

LEVÉLSZEKRÉNY.

E rovatban csak a közérdekű kérdésekre adjuk meg a választ, ezért tessék állandóan figyelemmel kísérni a „Szerkesztői üzenetek“-et is.

A szerkesztőséghez csak a lap szellemi részére vonatkozó levelek intézendők, hirdetői, lapreklamációs, eszmévaltoztatási stb. ügyekben tessék egyenesen a kiadóhivatalhoz fordulni.

Tehenek háromszori fejése. 46. kérdés. Teheneket naponta háromszor fejjük. A munka egyszerűsítése és a távolabbi nyári legeltetés miatt szeretnénk a kétszeri fejésre áttérni. Mily hatással lesz ez a tejhozamra, zsirtartalomra? Ajánlatos lesz-e ez üzleti szempontból. B. S.

Felelet a 46. sz. kérdésre. A háromszori fejés csakis azoknál a teheneknél fizeti ki magát, amelyek igen bő tejelők. A fehérmegyei I—gyi uradalomból csak most kapok éppen értesítést, amelyben tanácsomra a háromszori fejést beszűntették és semmivel sem fejnek kevesebbet, mint azelőtt, mivel a tehenek gyengébb tejelők. Mi az akadémiai gazdaságunkban csakis azokat a teheneket fejjük háromszor, amelyek napi 14—16 literen felüli mennyiséget adnak, míg amelyek kevesebb tejet adnak, azokat kétszer fejjük. A háromszori fejés csak a nagyon bő tejelőknél indokolt. Ezeknek a tögye szenvedne azáltal, ha hosszabb időközökben történnék a fejés. A háromszori fejést a magyarvári főhercegi uradalom rendszeren nagyobb ünnepek: karácsony, húsvét előtt veszi igénybe 8—10 napra, amikor valamennyi tehenét háromszor fejteti, miáltal mintegy 10% tejtöbblet juthat. Ez a tejtöbblet azonban csakis olyankor, amikor nagyon szükséges a tej s így az drágább is, akkor fedezi a több munkával járó kiadásokat. Általában, ha úgy oszttjuk be a fejést, hogy csak a legjobb teheneket fejjük háromszor, ez leginkább gazdaságos, míg különben a háromszori fejéssel nyerhető több tejet a többköltség felemészti. A tej zsirtartalmára a háromszori fejés alig van befolyással, mert az egész nap nyerhető termelt zsirtartalom a háromszori fejésre oszlik szét. A háromszori fejés az állatok tápláltsági állapotát megfelelő takarmányozás mellett nem befolyásolja. Ha távoli legelőre járnak a tehenek, indokolt is, hogy a háromszori fejésről a kétszeri fejésre térjenek át. Ujhelyi Imre.

Öntözött rétek kevés hozama. 47. kérdés. Mi az oka annak, hogy öntözött rétem nem ad elegendő termést? Műtrágyázással lehetne-e fokozni a termést? Öntözés előtt vagy után szórjuk-e ki a műtrágyát? F. A.

Felelet a 47. sz. kérdésre. Nálunk a réttöntözés azért nem hozza meg igen sok helyen a joggal elvárható szép eredményeket, mert a legtöbb réttöntöző gazda azon nézetben van, hogy az öntözés után a rét évek során át ontani fogja magától is a bő fütermést, azaz az öntözött rétet egy kimeríthetetlen kincsesláda. Ezen elterjedt téves felfogásból származott az az elég

szégyenletes állapot, hogy míg 1897-ben 18,000 kat. hold volt az országban rétöntözésre berendezve, addig 1907-ben 12,000 kat. holdat le kellett a kulturmérnököknek szerelni, mert rossz kezelés, elhanyagoltság miatt a tulajdonosok üzemen kívül akarták helyezni, mivel nem váltotta be a rétöntözés a reményeiket. Éppen ezen állapot is élénken mutatja, hogy a magyar gazdák közül még igen sokan nincsenek tisztában a mezőszégi növények természetével és életfeltételeivel, még sokan ma is azt tartják, hogy a rét, legjobb „magától is terem”! Hogy mennyit és miért, arra nem gondolnak. A rétöntözés csak ott váltja be a hozzá fűzött reményeket, hol egyáltalán a mező trágyázására is gondot fordítanak. Miután az öntözés által a fűtermés fokozódik, természetes dolog, hogy a nagyobb termésekkel előbb ki is merítjük a talaj tápanyagtartalmát, tehát, ha egyáltalán nem trágyázuk a talajt, akkor a fűtermés a második, harmadik évtől fogva rohamosan hanyatlak és minőségileg is rosszabbodik. Hordhat magával az öntözővíz iszapot, az trágyázási szempontból a legtöbb helyen igen kevésbé jöhet számba. A t. kérdéstevő igen helyesen jár el, ha a rétet trágyázni is fogja az öntözés mellett. A rét talajának minősége közölve nem lett, így választ csak általánosságban adhatok. A trágya tápanyagait a talaj megköti ugyan, de minősége szerint másképp. Legjobban megköti az agyag, vályogtalajok, legrosszabbul a homok és tőzegtalajok. A vízben oldható tápanyagokat az öntözővíz bizony eléggé kioldja és kimossa a talajból, tehát öntözés előtti trágyázásnál előbb adott műtrágyák vagy az istállótrágya tápanyagainak egy része a talaj minőségének megfelelőleg eltávolodik, vagy a mélyebb részekbe mosódik. A thomassalak foszforsava vízben nem oldódik, tehát annál a kimosás veszélye nincs meg, míg a szuperfoszfátnál, kálisoknál és nitrogéntrágyáknál megvan. (Erről a kérdésről bővebb felvilágosítás található a „Kaszáló-és legelőjavítás” szakkönyvben, tehát annak átlapozását ajánlanám már a rétváltási eljárás miatt is, melyre ezuttal nem terjeszkedem ki.) Leghelyesebb tehát a műtrágyákat öntözés után elszórni. Még megjegyzem, hogy a rétnak foszforsavon, esetleg kálison kívül föltétlenül kell nitrogént is adni jó termések elérésére. Ha ezeket a t. kérdéstevő megteszi, úgy az öntözéssel hatalmas eredményeket érhet el. c. D. B.

Takarományrépamag termelése. 48. kérdés. Helyes-e a répamagnak dugványok útján való termelése? Milyen eljárás követendő a dugványrépáról való magtermelésnél? Melyek a legjobb répamagtermelésről szóló szakkönyvek?

S. A.
Felelet a 48. sz. kérdésre. Bár a kérdés csak répamagtermelést említ, bizonyára a takarományrépa értendő, mert a cukorrépamag termelése gyakorlati gazdának a vele járó nagyobb befektetés és a magértékesítés bizonytalansága miatt nem ajánlható. Ez inkább cukorgyári gazdaságoknak való. A takarományrépamagtermelést azonban, — ha a magtermelést nemesítéssel is összekötjük, — a megfelelő viszonyokkal bíró gazdaságoknak nagyon is ajánlhatom. A magértékesítés nehézségeit módunkban lesz még jelentékenyen

javítani. Ajánlható szakkönyv: C. Fruwirth: „Die Züchtung der Landw. Kulturflanzen” c. művének II. kötete, az újabb tapasztalatokat ezenkívül a „Beiträge zur Pflanzenzucht” legutóbb megjelent IV. kötetében dr. Tritschler, az eckendorfi répanemesítés vezetője külön értekezésben ismerteti. Magyar nyelven Grabner: „A gazdasági növények nemesítése” ismerteti ezen tárgyat. Mind a három munka a Pátia szakkönyvkereskedésénél beszerezhető (Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.). A dugványrépamagtermelés még csak a cukorrépánál van elfogadva. E célból a cukorrépat rendes sortávokra vetik, gyenge közepes vetőmagmennyiséget használnak és azt nem egyezik ki, legfeljebb csak megritkítják. Az így nyert sárgarépa vastagságu gyökereket használjuk következő esztendőben magtermelésre. Az eljárás előnye az, hogy 1 hold dugványvetés után rendszeren annyi magrépát kapunk, amennyi 10 kat. hold beültetésére elegendő és ez nagyon olcsóbbítja a magtermelést. A dugványrépatermelés cukorrépánál is csak akkor ajánlható, ha szilárd, kitenyészített fajtánk van, mert a dugványtermelés évében a gyökerek fejletlensége folytán már nem osztályozhatjuk az anyagot és a tökéletlenül kitenyészített fajta magja nem versenyképes. Fajtisza tenyésztésű fajta azonban teljesen megokolt ez az eljárás. Ezzel ellentétben a takarományrépánál még erősen vita tárgya, hogy megengedhető-e a dugványtermelés, mert vannak kísérleti adatok, amelyek szerint a dugványrépa apróbb és gyengébb minőségű magot termelt, ezután pedig részben kisebb repák lettek, tehát a dugványrépatermelés a fajtat gyengítene; mások szerint ellenben, ha ez be is következnék, az oly csekély mértékű, hogy a dugványtermelés előnyével szemben elenyésző ezen hátrány. Vannak, akik a fajta gyöngülését teljesen kétségbe vonják. A kérdést mindenesetre további kísérletekkel kell tisztáznunk, egyelőre tény az, hogy a német takarományrépanemesítők a dugványról történő magtermelést nem gyakorolják, vagy akik szórványosan teszik is, nem szívesen vallják be. Amíg a fajta vegyes jellegű, a dugványtermelést semmiesetre sem ajánlom. A takarományrépánál is csak akkor lehet ezen irányban kísérletezni, ha a termelt fajta az idegen jellegektől már megtisztult. Mindenesetre nagy hiba volna az, ha gazdáink nem a fajta tisztaságát jellemben való kitenyészítésben kezdenék a magtermelést, illetőleg nemesítést, hanem a dugványmagtermelésen, mert így a német nemesítők magjával nem versenyezhetnének és rövid ideig tartana az így elérhető haszon, mert az ilyen magtermelés nem érdemli meg a bizalmat és támogatást. Megemlítem még azt, hogy az egyes takarományrépafajták magtermelésre nem egyenlően hasznosíthatók. Némely vidéken az egyik, más vidéken egy másik terem több magot és ez a jövedelmezőség alapja. Másrészt nagyon fontos az is, hogy mely fajták magját keresik nagyobb mértékben. Tudomásom szerint az eckendorfi répamagból nagyobb mennyiség fogy el évente nálunk, mint valamennyi más fajtaból együttvéve. Az értékesítés biztossága érdekében legjobb eljárás, ha a nagyobb magkereskedő vállalatok útján tájékozódunk arról, hogy mely fajta iránt legnagyobb a kereslet. Esetleg a

velük kötött szerződéssel is biztosíthatjuk az értékesítést.

Grabner Emil.

Istállópadlás aszfaltlemezzel való elszigetelése. 49. kérdés. Marhaistálló padlása gabonamagtar gyanánt szolgál. A padlás jelenleg két sor deszkával van burkolva, de ez az istálló páras levegője miatt egyrészt nem tartós, másrészt pedig a gabona is szenved az áthatoló gőzöktől. Az idei nyár folyamán a már elavult padozatot újítanom kell és az a tervem, hogy az istálló keresztgerendáira aszfaltbitumenlemezi szegezek és erre egy sor deszkaborítást alkalmazok. Kérem, legyenek szivesek tájékoztatni afelől, hogy meg fog-e ez felelni a kettős célnak, de különösen annak, hogy a deszkaborítást tartóssá tegye, mert tekintettel az istállóban elég jó szellőződésre, a gabonát eddig megtudtam óvni a károsodástól. Ha a terv helyes, úgy kérem azt is közölni, hogy m²-ként mennyibe jön az aszfaltbitumen? Továbbá egy jó magyar gazdasági építészeti szakkönyv címét is szíveskedjek közölni.

F. E.

Felelet a 49. sz. kérdésre. Istállófeletti deszkázat korhadásának és annak megakadályozására, hogy a páratelt levegő a padlástérbe ne hatolhasson, a kettős deszkureteg alá, gyakran azok közé, aszfaltlemezt szoktak fektetni. Ezáltal a páratelt levegőnek a padlástérbe való hatolását meg lehet akadályozni, nem mindig sikerül azonban egyúttal a deszkázatot is megvédeni a korhadástól. Az aszfaltlemez hézagain s esetleg az utólag keletkezett repedéseken a nedvesség ugyanis az aszfaltlemezzel való burkolás esetén is felszívároghat a deszkázathoz. Miután ez egyoldalról légmentesen el van zárva, azaz kellően nem szellőzödhet, az elkorhadás még előbb bekövetkezik, mint abban az esetben, midőn a deszkázat aszfaltlemezzel való elszigetelés nélkül készül. Bizonyos körülmények között az által lehet elkerülni az aszfaltmezelezés elszigetelés ezen hátrányát, hogy a földgerendák közt öblösen fektetjük az 1 méter széles és 10 méter hosszú aszfaltmezeket. Ha az épület nem szélesebb, illetőleg a gerendák nem hosszabbak 10 m.-nél, akkor ilymódon az aszfaltmezeburkolás csak lakozó hézag nélkül készülhet s ezért annál is inkább teljesen légzáró lesz, mert független lévén a deszkázattól, annak esetleges áthajlása következtében nem fog megrepedezni. Előnye volna ennek a burkolásnak az is, hogy az aszfaltlemez és a deszkázat között keletkező öblözeten levő elzárt levegő, mint jó hőszigetelő szerepelne és megakadályozná az istállófödém csepegését. A deszkázat szellőzéséről is lehet ennél a megoldásnál gondoskodni, ha az aszfaltlemez és a deszkázat között keletkező öblözeten annak két végén összekötjük a padlástérrel. Ilymódon a deszkázat alatt légáramlást idézünk elő. Ez a megoldás azonban csak akkor alkalmazható, ha a gerendák között levő távolság nem nagyobb 80 cm.-nél, vagyis az 1 m. széles aszfaltmezek azokra öblösen ráfekteszhetők. Amennyiben ez az elszigetelés nem volna lehetséges, akkor, mivel a padlástérbe eddig sem hatolt fel az istálló levegője, inkább oly függőleges szellőző kürtök (Pfaff-rendszerű) alkalmazását ajánlom, melyek a páratelt levegőt elvezetésén kívül egyúttal friss, száraz levegőt vezetnek közvetlenül a mennyezet alá s az istállólevegő pára-

Felhívás a tisztelt gazdaközönséghez a hazai takarományrépamagtermelés érdekében

Elérkezettnek látom jelenleg az időt, hogy a répamag termesztését az országban teljes erővel felkaroljuk, illetve lényegesen nagyobb mértékben, mint eddig, megtartom, felkérem a magyar gazdatársadalom azon tisztelt tagjait, kik nemcsak anyagi szempontból, hanem szerepmelési ágának szentelni, szíveskedjenek velem érintkezésbe lépni. Felelitem, hogy egy uradalomnak vagy gazdaságnak egész száz holdig is adhatok megbízást magtermelésre, azonban husz holdnál kisebb területre nem.

MAUTHNER ODÓN os. és kir. udvari magkereskedő **BUDAPESTEN**

tartalmát ilymódon csökkentve, megakadályozzák a páralecsapódást, illetve a deszkázat átnevedését. Az aszfaltlemezburkolást csak elsőminőségű („A” jegyű) aszfaltlemezzel, vagy kátránymentes fedéllemezzel (Ruganyát, Permant stb.) végezzék. Ezen elszigetelő lemezek ára m²-ként 0.80—1.00 K. Mezőgazdasági építkezéseket ismertető könyv: Groffits: Gazdasági építéset. Beszerezhető a „Pátriá”-nál Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

Állami selejtmén beszerzése. 50. kérdés. Kiselejtezt magy Nonius állami tenyészmen beszerzésénél mi az eljárás?

Felelet az 50. sz. kérdésre. Ilyen mént csak a fedeztetési idény után, július—augusztus hóban lehet beszerezni, akkor, amikor a ménteleposztályoknál a miniszterium a ménék osztályozását tartja. Ennek határideje június vége felé a „Földművelési Értesítő”-ben közhírré szokott tétetni, de ha kérdést intéz a lakóhelyéhez legközelebb fekvő ménteleposztályhoz (Nyitra vagy Komárom), akkor június vége felé onnét is megtudhatja, mikor lesz a ménék selejtezése az illető ménteleposztálynál és lesz-e előreláthatólag eladó nagy Nonius-mén. A nyert értesítés alapján az osztályozás napjának reggelén megjelenik az illető ménteleposztálynál és árverezhet a megfelelő selejtménre. A mént csak azzal a feltétellel lehet megvenni, hogy az tenyésztésre fog használni és csak a méntelep engedélyével adható el tovább, ismét csak tenyésztőnek, csupán tenyésztési célra.

Pénzintézetünk és a nemzeti politika.

Évek hosszú sora óta halljuk a panaszt, különösen Erdélyből, hogy a magyar pénzintézetek, úgy tetszik, megtörhetetlen ridegséggel zárkóznak el a magyarság kulturális és gazdasági téren való megerősítésére törekvő mozgalmak elől, szemben a szász és román nemzetiségi intézetek körében uralkodó ama szokással, amely a szászoknál a legtisztább altruiszta érzésből a román tengerrel küzdő faj fennmaradására, a románoknál pedig a nemzetiségi propaganda érdekében, első sorban a román urisztály kialakulásának céljaira évente ezeket és ezeket von el az elért üzletévi nyereségből. Például említem fel az inasoktatást, az iparosképzés ügyét, amely egy a szász, mint a román pénzintézetek részéről a leghathatósabb állandó támogatást élvez, ami részünkről azonban például a Brassói Székely Társaság évek óta ismétli panaszos jankiltását, hogy egy magyar inasotthon fenntartásához nem tudja megnyerni a magyar intézetek támogatását. Így látjuk már most a körvonalait egy képzett román iparoságnak, vele szemben pedig a mindinkább gyengülő magyar kézművesipar a nemzetiségi vidéken.

De így van ez minden téren. Nem állnak még teljesen a rendelkezésünkre az 1913. évi mérlegadatokat és így csak régebbi összeállítás alapján szemléltethetem azt a különbséget, amely különlegesen az erdélyi részeken egyfelől a szász és román, másfelől pedig a magyar pénzintézetek között a kulturális és gazdasági, valamint a jótékony célok támogatása tekintetében mutatkozik. E régebbi kimutatás szerint 142 magyar pénzintézet, körülbelül 45 millió K. alap- és tartaléktökevel mintegy 5 millió K. tiszta nyereségéből alig több, mint 60 ezer koronát áldozott, míg ezzel szemben 97 román pénzintézet, körülbelül 22 millió K. alap- és tartaléktökevel, mintegy 2 és fél millió K. tiszta nyereségéből több mint 100 ezer koronát áldozott. Külön fejezet illeti meg a szász intézeteket, amelyek valódi finansziális erősségei a szász népnek és alapvető tényezőiül szolgálnak az erdélyi nemzeti gazdasági és kulturális haladásának.

Harminchárom szász pénzintézet — egy összeállítás szerint — 2 millió 235 ezer korona tiszta nyereségéből közel 500 ezer koronával járul egy évtizedben a szász kulturális és gazdasági intézmények fontartásához és fejlesztéséhez. Ott van például a Nagyszombeni Általános Takarékpénztár,

amely évtizedek óta százakkal járul hozzá Nagyszomben és környékének kulturális és gazdaságban való felvirágzásához. Kezében van azután a *medgyesi takarékpénztár és előlegzési egyletnek* 1913. évről szóló jelentése, amely szerint az intézet tiszta nyeresége körülbelül 107,000 korona, amelyből körülbelül 73,000 korona a különböző tartalékok gyarapítására fordították, ezután pedig 10,000 koronát kap a medgyesi evangélikus egyház a gimnázium építési költségeinek fedezésére, további 10,000 koronát népiskolai célokra és végül 2,000 koronát a tanárok drágasági pótlékához.

Hogy a román intézetek miképp osztják fel nyereségüket, arranéve szemléltetül ideiktatom a Kolozsvárt működő „Economul” cégű román nemzetiségi intézetnek kezeim között lévő és az 1913. évből elért nyereségének felosztására vonatkozó adatait. Ennek a 400,000 K. alap- és kerekon 322,000 K. tartaléktökevel rendelkező intézetnek a tiszta nyeresége 1913-ban 71,092 K.-at ért el. Ebből 5% az osztalék; 10% az igazgatóság, 4% a vezérigazgató, 8% a hivatalnokok, 5% a felügyelő-bizottság, 2% pedig a felügyelő-bizottság kultúrgajainak a jutaléka címén osztott ki. A jutalékból nem részesített személyzet jutalmazására fordítottak 1600 koronát; 5%-ot kap a nyugdíjalap, 7%-ot a külön tartalék, 2%-ot a tartalék; ezenkívül a nyugdíjalap rendkívüli dotációképpen kap még 1000 K.-at és a külön tartalékalap ugyancsak körülbelül 1000 K.-t. Már most a nyereség 5%-át kapja a kolozsvári gör. kath. egyház, amely azonban az intézetnek 1907. évi rendes közgyűlésén hozott határozata értelmében évi javadalmazásként további 2000 koronát is kap a gör. kath. román iskola fenntartására. A „Mocsosnyó Sándor dr. alap” évi javadalmazása a *felekezeti iskolák segélyezésére* 1500 korona, a „Muresián Aurél dr. kolozsvári akadémiai hallgatók asztala” kap 500 K.-at, a „Szilassy Gergely dr. alap”, a szamosújvári diákasztalért 400 K.-at. *Tudósítók jutalmazására fordít az intézet 2900 K.-at, amelyből 700 K. irodalmi műveket illet.* A népszerű olvasmányok terjesztését 1000 K.-val segélyezi az intézet és végezetül különböző jótékony célokra fordítja a tiszta nyereségnek fennmaradó 5%-át.

Ilyen tényekkel, helyesebben ilyen számokkal szemben, amelyekről egész oldalakra való lehetne itt egymásra halmozni, a mi társaságaink, egyesületeink, akcióink és cikkekünk sürgéseinek eredményeképpen végre elértük, hogy *Falussy Árpád* volt főispán indítványára a *Pesti Hazai Első Takarékpénztár* ez évi közgyűlésén elhatározta, hogy az intézet nyereségátvitelének 1%-át, (körülbelül 8000 koronát) a magyarság kulturális céljaira áldozza, illetve alapot létesítenek az *Országos Közművelődési Tanács* jelentős kulturális munkásságának támogatására. A Pesti Hazainak ezt az elhatározását követik most és remélhetőleg fogják követni minél nagyobb számban többi intézeteink is.

Tartozunk azonban az igazságnak két ténnyel. Az egyik az, hogy vannak Erdélyben csekély anyagi erővel működő magyar intézetek, amelyek nemes elhatározással évek óta annak a célnak a szolgálatában dolgoznak, hogy évi nyereségükből, az osztaléknak a limene az alapszabályokban való korlátozásával, mentül nagyobb összeget hasithassanak ki az erdélyrészi magyarság céljaira. Ezek az intézetek a *Közhasznú Takarékpénztárak*, amelyekről én munkámban már hosszasan megemlékeztem és amelyek közül a *marosvásárhelyi intézetet*, illetve ennek tevékenységét a „Köztelek” legutóbbi számában méltatta érdem szerint.

Ezt az intézetet a *Kolozsvári Közhasznú Takarékpénztár* alapította meg, amely a legelső intézet volt ezen a téren. Ez az intézet elindult „erdélyi hazarészünk nemzetiségi pénzintézeteinek példái okulva”, hogy eszköze legyen a magyar nemzeti alapon nyugvó kulturális és humanitárius célok támogatásának. Megindult abban a meggyőződésben, hogy „való ugyan, hogy a 60—70 évvel ezelőtti alakult nemzetiségi

pénzintézetek erejével szemben csak porszeméket képez az ő segítségük, de ha lelkiismeretes kitartással és az erdélyrészi magyar társadalom általános támogatásával folytathatják működésüket, idővel bizonyára képesek lesznek, ha nem is teljesen ellensúlyozni, ámde lényegesen gyöngíteni azt a nemzetellenes munkát, amelyet a nemzetiségi pénzintézetek napról-napra erősödő szervezete kifejt.”)

És ez az intézet működik. „Vagyunk — mint ez intézet vezérigazgatója *Kádár János* dr. írja, — alapszabályaink 49. §-ához híven, évről-évre íci-pici nyereségünkkel ezeket utalva ki a magyar kultúra, a magyar gondolat, a magyar erzés kialakuló tüze, elhanyagolt, szegény, roska tag erdélyi oltáira; vagyunk egy számadással, amely szerint eddig 50,000 koronát fordítottunk magyar közművelődési és jótékony célokra. És kérdelem, hol van vajon érte a köszönet? Ott van a székelység Csikszereván megtartott kongresszusának egyik határozatában, amely elismeréssel méltatta a kolozsvári és marosvásárhelyi intézetnek példát adó működését, azt a ténnyt, hogy míg a magyar intézetek általában tiszta jövedelmüknek 2.09%-át adják közcélra, addig a Kolozsvári Közhasznú Takarékpénztár 14%-át, a marosvásárhelyi pedig 23.57%-át adta tiszta jövedelmének magyar iskolák, egyházak és humanitárius intézmények támogatására.

Előttém van a kolozsvári Közhasznú Takarékpénztár jelentése az 1913-ik évről. Mérélegének teheroldalán ott látok egy ritka tételt 10,751 koronáról. A tétel címe az, hogy „Kultúra’ap”. Az intézet tiszta nyeresége 38,000 és egy néhány korona, amelyből osztalékra megy 5%, a tartalékok dotálására 30%, az igazgatóság és a felügyelő-bizottság javadalmazására összesen 13%, a fennmaradó több mint 6000 korona pedig közművelődési és jótékony célokra fordítatik. Az évközben kiosztott segélyezésekkel együtt az intézet részéről hozott áldozat összege ezzel körülbelül 60,000 koronára emelkedik. Az ezévi dotációból mindenekelőtt a kulturálapot egészítik ki 12,000 koronára, a többit pedig túlnyomórésztben magyar falusi iskolák segélyezésére adják ki, illetve dotálják az egyes iskoláknál létesített alapítványokat.

Tartoztam az igazságnak azzal, hogy amikor itt most egy akció, egy várva-várt akció megindulása remélhető, hogy akkor kiemeltessék az említett erdélyi közhasznú takarékpénztáraknak ez a sok küzdelem közepett folytatott tevékenysége. A másik tény, amelylyel tartozom az igazságnak, az a következő:

Bankemberek szokták mondani, hogy őket a jótékony célok támogatásának kötelességével tulontul igénybeveszik és megterhelik. El kell ismerni, hogy ebben van valami igazság. A kéregetőknek a serege — sajnos — valóban igen nagy. Tény az, hogy az intézetek, túlnyomó nagyrészben közgyűlés idején, de évközben is különböző segélyezéseket osztanak ki nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is. Nem akarom ezeket a segélyezéseket részletezni, kétségtelen azonban, hogy bankjaink vezetői az erdőtől nem látják meg immár a fát és a sok kéregető között nem tudják fellelni, hogy van ott közöttük egy, amely minden áldozatra érdemes, amelynek az irányában elfásulni sohasem szabad és ez: a magyar kultúra, a magyar közművelődés.

Én teljességgel aláírom egy kiváló finánckapacitásunknak, *Madarassy-Beck Gyula* báró országgy. képviselőnek, a Magyar Jelzálog Hitelbank vezérigazgatójának azt a mondását, hogy ő azt a teremtő erőt, amit a kereső tőke nyereszkeskedésre törekvő belső tendenciával és az ebből folyó üzleti itélet, elhatározási képesség és lebonyolítási gyorsaság jelentenek, egy olyan rendkívüli fölénynek tartja, amelylyel szemben a legtöbb esetben még a legjobban organizált altruisztikus szervezetek is kell, hogy háttérbe szoruljanak. Kétségtelen, hogy ez minden közgazdaságilag fejlett országban aranyigazsággá áll és kétségtelen az is, hogy nálunk is állani fog egy bol-

*) Az intézet igazgatóságának egyik jelentéséből.

dogabb jövőben, amikor nálunk az üzleti élet kialakulási folyamatának minden piszkos hullámától megtisztulva, fejletlen fogja szolgálni ennek az országnak egészséges vérkeringését. Ma azonban a helyzet az, hogy — amint ezt Madarassy Beck Gyula báró kimondta — nálunk a szász és román nemzetiségi elveket szem előtt tartó intézetekkel szemben állanak a törvény által egészen szabadjára eresztett, különösen az utóbbi években gombamódra szaporodó, sok esetben egyéni érdeket szolgáló és számtalan helyen nemcsak nem hiánytöltő, de az intézetek túltengése folytán már elhelyezkedni is alig tudó takarékpénztárak és bankok, amelyek éppen a köztük fennálló éles versenynél fogva kénytelenek oszlatékká biztosítására vagy az oszlaték biztosításának reményében, úgy üzletkörük megállapításában, mint az általuk kötött üzletek kiválasztásában olyan politikát követni, amely épp oly távol áll a megkötendő üzletek nyugodt megválogatási lehetőségétől, mint attól, hogy bármely altruista irányú szempontnak tér engedhető legyen.

Íme, itt van a magyarázata a magyar intézetek rideg elzárkózásának és érzéketlenségének. Ebben a mi nagy sivatagunkban azután valóban oázist jelent az, amit Madarassy Beck Gyula báró tovább mond, hogy tudniillik a mi nagy bankjainkban, ahol a kereső tőke dolgozik, abban a lázas, gyakran súlyos feladatokat involváló munkában, amely ott a vezetőség a részvényesek ellenőrzése mellett kénytelen végezni, hogy ebben a lázas munkában is: a kereső tőke természetes alapirányán kívül eő nemzeti érdekek a szolgálatát is minden vezetőségnek egyénileg törekvésű és hő vágyát kell, hogy képezze és ideiglenesen egyenesen áldozatok árán is egy intézet programjába főltethető.

Erről van most szó, amikor az Országos Közművelődési Tanács kulturális munkásságát akarjuk támogatni a pénzintézetek által. Ha a magyar intézetek vezetői Madarassy Beck Gyula báró fönt idézett szavait emlékeztetükbe vessük, lehetetlen, hogy ne lássák meg a sok kéregető között a mi kulturánk terjesztésének és ápolásának azt a nagy nemzeti ügyét, amely az állam erejének sokféle való lekötöttsége folytán a társadalomhoz és a magántőkéhez is apellál, hogy: egy anyának gyermekei segítsék egymást és az anyát.

Biczony László.

A szarvasmarha- és sertés-tenyésztés szervezése.

Ezzel a címmel igen érdekes és figyelmet érdemlő könyv*) hagyta el a közelmúltban a sajtót Szechenyi Emil gróf tollából, aki a lapokban közreadott cikkeket összegyűjtve és tanulmány alakjában összefűzve bocsátotta a nagy nyilvánosság elé.

A könyv figyelmes elolvasása és tartalmának ismételt atgondolása után első szavunk az őszinte elismerésünk tolmácsolója. Ehsmerést érdemel elsősorban a nagynevű szerző, aki egyébirányú sokoldalú és érdemes elfoglaltsága mellett időt szakított arra, hogy sok szeretettel és sok hivatottsággal állattenyésztésünk fejlesztésének kérdésével is foglalkozzék és ennek érdekében a tollat is kezébe vegye. Határozottan elismerést érdemel azonban a könyv tartalma is, amely nemes törekvéseket és lüktető haladni vágyást árul el, sok figyelemreméltó eszmét vet fel, sok hasznos tanácsot ad és a nagy világot jól ismerő ember szemével éles bírálatot gyakorol állattenyésztésünk fölött.

A legtöbbszőr azonban tulszigoru szemmel bírál és a helyzetet tulsötét színben látja, aminek következtében megállapításainak az alapja gyakran hibás lesz és így következtetései sem helytállóak. A könyv egész irányzata ennek következtében abban az eredendő hibában szenved, hogy a kiváló szerzőt magával ragadja a kül-

földi haladás csábító varázsa és ennek befolyása alatt itéli meg a mi viszonyainkat, amelyek persze szegényeseknek és visszatetszőknek tünnek fel előtte. Pedig ha azt bírálná el, hogy milyen állattenyésztésünk helyzete ma és milyen volt régebben, ha figyelembe venné a magyar rög által teremtett alapot és feltételeket s ha méltányolná a külföldön és nálunk működésben álló erőket, eszközöket és tényezőket, akkor bizonyára nem volna bírálatá annyira lesújtó és lekicsinylő. Minduntalan a kis Dániát veszi az összehasonlítás alapjául, holott ez az ország áll a mezőgazdasági haladás legmagasabb fokán, aminek eléréséhez minden tényező kedvezően játszott össze. Milyen óriási távolság, az évtizedek milyen hatalmas munkája választ el még bennünket Dániától! Majd ha elérjük azt a nagyon magas általános művelődési fokot, amelyen ma Dánia áll, akkor beszélhetünk a mezőgazdasági haladásunk kölesönös arányáról is. Ma azonban még csak mint utolérhetetlen eszmény szerepelhet előttünk Dánia és a vele egy művelődési fokon álló országok s nem szabad felednünk azokat a történelmi, nemzeti, természeti és szociális tényezőket, amelyek hazánk általános művelődési hátramaradottságát és ezzel kapcsolatban mezőgazdaságunk fejlődésének mai helyzetét is maguk után vonták.

Ez a tulságos eszményi feifogás végigvonul az egész könyvön és pesszimiztikus mezbe burkol kedvező jelenségeknek minősíthető tényeket is. Így a tanulmány gondolatmenete azon a feifogáson épült fel, amit különben az agrárius irányzat ellenfelei is nagy előszeretettel hangoztatnak, hogy állatállományunk 1895. óta sem mennyiségileg, sem minőségileg nem fejlődött. A mennyiségre vonatkozó állítása bizonyítására közli az 1895. és 1911. évi állatszámállások adatait és ezek alapján megállapítja, hogy szarvasmarhaállományunk csak 0.1%-al, sertésállományunk pedig csak 0.5%-kal szaporodott 16 év alatt. Nem szól azonban arról, hogy állatállományunk miért nem szaporodott e 16 év alatt és miért mutat nagyon szép fejlődést az utolsó 7 év alatt, amint ezt az alábbi adatok igazolják.

Szarvasmarhaállományunk		
	összesen	tehén és újszó
	ezer darab	
1906-ban	5.624	3.493
1913-ban	6.206	3.996
	+10.4%	+14.3%

Sertésállományunk		
	összesen	
	ezer darab	
1906-ban	4.336	
1913-ban	6.824	+57.6%

Tehát szarvasmarhaállományunk 7 év alatt 10.4%-kal, a továbbszaporítást végző része meg éppen 14.3%-kal, sertésállományunk pedig 57.6%-kal gyarapodott csupán a létszámában, vagyis nagyon szép fejlődést állapíthatunk meg. Ezzel szemben való igaz az a sajnálatos tény, hogy 1895-től 1906-ig állatállományunk visszafejlődött, de ezt a két időszakot többnyire senki sem választja szét, pedig ez hasznos tanulságok levonására alkalmas. 1906-ig azért fejlődött vissza állatállományunk, mert nem biztosítottuk fejlődésének alapfeltételeit: a jövedelmező tenyésztést megenyedő jó árakat és az állategészségügyi védelmet. És ha az állattenyésztés eszköz célhoz nem vezet, mert olyan balga gazda különösen ma már kevés akad, aki csak azért szaporítja jószágállományát, hogy még többet fizethessen rá. Maskép alakult a helyzet 1906. után, amidőn mezőgazdaságunk és így állattenyésztésünk is megfelelő vámvédelmet nyert s az állattenyésztés kockázat nélkül és jövedelemmel folytatható üzemmággá vált. (Ezért vettem alapul az 1906. évet.) Az azóta beállott szép fejlődést csak a rövidlátó, vagy az elfogult tagadhatja le. És még mennyivel tovább jutottunk volna a létszám tekintetében is, ha szarvasmarhatenyésztésünket nem veti ismételtén vissza az 1908. és 1909. évi takarmányhiány, az 1911. és 1913. évi szájs- és körömfájás járvány, az állandóan pusztító

fertőző hüvelyhurut és járványos elvetelés és ha sertésállományunkat folyton nem tizedelné a vész. És már csak azért sem hasonlítható össze a mai létszám az 1895. évivel, mert akkor ezek a kártevő járványok, különösen a sertésvész, még nem tartoztak az állomány csökkenését nagymértékben előmozdító tényezők közé. De, ha mindezek ellenére mégis 1906. óta szarvasmarhaállományunk 10, illetve 14%-kal, sertésállományunk pedig 57%-kal emelkedett 7 év alatt, végképpen nincs okunk a szegénykezésre, mivel a Németbirodalomban a fejlődés arányszáma 15 év alatt 17 és 83, Dániában pedig 20 év alatt 30 és 100%-a volt.

Ha ugyanezen az alapon átszámítanánk a 100 négyszögkilométerre és az 1000 lélekre eső arányszámokat, ezek is csak fényesen azt igazolnák, hogy a mezőgazdasági vámvédelem hatása alatt állattenyésztésünk igen szép fejlődésnek indult és a lakosság szaporodását a létszámemelkedés meghaladja. Ma a fogyasztás szükségleteit bőven fedezi állatállományunk; ezt eléggé mutatja a vásárokon eladatlannul maradó anyag nagy százaléka, az árak esése és kivételünk jelentékeny növekedése.

Talán még szigorubbán bírálja meg Szechenyi gróf állatállományunk minőségének fejlődését, holott e téren valóban szembeszökő és általános elismert a haladás. A nyugati tarka marha nagyarányu terjedése a kisebb termelőképességű magyar marha rovására eléggé sokat emlegetett és számokkal is könnyen igazolható tény. Aki tudja, hogy még a rossz tarka marha is mennyivel több tejet ad, mennyivel gyorsabban fejlődik és mennyivel értékesebb, mint a magyar marha, az ennek az arányváltozásnak okvetlenül óriási jelentőséget fog tulajdonítani és egyedül e cserében is nagymérvű minőségbeli haladást fog látni. Szechenyi gróf ugy látszik, tulbecsüli a magyar marhát, mint hus- és tejtermelő állatot, mert azt írja: „abban nincs igaza a miniszteriumnak, hogy a piros tarka marha hus- és tejtermelésre alkalmasabb, mint a magyar marha, mert ezt épp úgy ki lehetett volna tenyésztetni hus- és tejprodukáló állattá, mint a nyugati államok kitenyésztették az igasmarhájukat jó tejelő állattá”. Nyitott kaput döngötnék, ha ezzel a téves feltevessel vitakoznék. Igaz ugyan, hogy a nyugati államok kitenyésztették marhájukat jó tejelővé, de azoknak a marháknak egész jellege, szervezete stb. össze sem hasonlítható a mi különleges magyar marhánkival és igaz ugyan, hogy a magyar marha hus- és tejtermelőképeségét lehet bizonyos fokig emelni, de hol marad ez még mindig a jó nyugati marhától, nem is szólva arról, hogy a köztenyésztés anyagának ilyen átgyurasa milyen óriási időt és emberfeletti munkát igényelne.

Ami a tarka szarvasmarhaállományának minőségi javulását illeti, az bizonyos, hogy ezt számokkal igazolni nehéz. De ha figyelembe vesszük, hogy évek óta jelentékeny számban hoznak be külföldről köztenyésztésünk számára értékes tenyészanyagot és hogy a köztenyésztés használatára vásárolt bikák száma évről-évre nemcsak szaporodik, hanem a minőségük is feltétlenül javul, aminek a hatása az utódokban mindenesetre érvényesül; továbbá, ha arra is gondolunk, hogy az általános mezőgazdasági művelődés terjedésével a tenyész kiválasztás csirki már megindultak és hogy a tenyésztés, tartás és takarmányozás terén szintén kevesebb hibát követnek el: akkor okvetlenül arra a belátásra kell jönnünk, hogy a tarka marhák minőségében is határozottan kedvező fejlődésnek kellett bekövetkeznie. Tagadhatatlan azonban, hogy e téren az eddigi eredmény nem valami jelentékeny és a jövőben éppen ez irányban kinálkozik szép működési kör az arra illetékes tenyezőknél.

A tejtermelés fokozása érdekében szintén már megindult mozgalomra és itt-ott szép eredményekre is tekinthetünk vissza: a termelőképesség figyelembevételével való tenyésztés elve kezd átmenni a köztudatba, egyre jobban tért hódít

*) „A szarvasmarha- és sertés-tenyésztés szervezése” Írta: Szechenyi Emil gróf országgyűlési képviselő, az „Állatértékesítő Egyesület” elnöke. Budapest, 1914. év. Athenaeum nyomása. 54 oldal. Ára 2 korona.

tanak a tejelőversenyek, alakultak tejelést ellenőrző egyesületek, jó tejelőcsaládból származó bikákat keresnek a köztenyésztés számára stb. Az elért szép eredményeket illetőleg büszkén utalunk a sokat emlegetett mosonmegyei példára, ahol például a legutóbbi levéltel tejelőverseny alkalmával az átlag meghaladta a 3500 litert. Ez mindenesetre olyan eredmény, amire még Dánia is büszke lehetne.

Különben éppen a mosonmegyei szép eredményekről is nagyon lekiacnyítólag szól Széchenyi gróf, aminek magyarázata alighanem az, hogy kiindulási pontjában tévedett. A Moson megyében egy tehén után átlag a tejszövetkezetbe szállított 830 l. tejről ugyanis mint évi tejhozamról ír, holott ennél még a legutolsó korcs riska is többet ad, nem a mosonmegyei értékes anyag. A 830 literben nincs benne a borjú által elfogyasztott és a gazda háztartása által felhasználott tej és hogy ez a mennyiség nálunk nagy, ez csak örvendetes jelenség, mert azt bizonyítja, hogy a gazda a tejszövetkezet kedvéért nem vonja el a tejet a családjától. A mosonmegyei szép eredményeket valóban csakis ilyen elnézés mellett lehetett leszólni, holott azok ugyancsak őszintén elismerést érdemelnek.

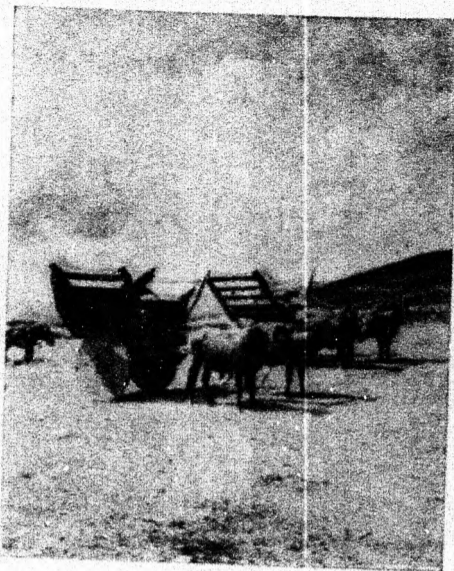
Az előbb elmondottak általában köztenyésztésünkre vonatkoztak, amelyet védelmünkbe venni szükségesnek tartottuk. A nagy- és középbirtokok állattenyésztése ma már nem szorul a mi védelmünkre, minőségi szempontból kiállja a versenyt sok tekintetben a legelő haladó külföldi államok anyagával is. Nem lehetünk még megelégedve a termelőképeség fokozása terén elért eredményekkel, de hiszen ez az irányzat csak még néhány éve jutott el hozzánk és ezt figyelembe véve, még elismeréssel kell lennünk a magyar gazdaközönség iránt. Ezt eléggé igazolja az a tény, hogy három év alatt 34 ellenőrző egyesület alakult hazánkban.

Nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül a könyvek azt a részét sem, amely a földművelésügyi minisztérium működését bírálva, főleg az állattenyésztésünk fejlesztésére elküldött összeget sokalja és a „tenyésztésszervezés” rendszerét rosszulja.

Igaz ugyan, hogy a magyar állam aránylag igen jelentékeny összeget fordít állattenyésztésünk támogatására, de nem szabad felednünk azt, hogy Magyarországon mindenki mindent az államtól vár, hogy erre a célra egyetlen más tényező sem áldoz és hogy erre valóban szükség is van. Ha ilyen nagy áldozatok mellett is a szerző szerint nem fejlődik állattenyésztésünk, abból nem az a helyes következtetés, hogy a jövőben kevesebbet áldozunk, hanem hogy még többet. Hogy az állattenyésztés támogatására fordított összeg jó befektetés és szükséges áldozat, ezt mutatja Ausztria és Németország példája is, amely államok költségvetése évről-évre nagyobb összegeket vesz fel erre a fontos célra. És ha a külföldön e célra fordított összeg aránylag kisebbmértvű támogatást is jelent, figyelembe kell vennünk, hogy Németországban a társadalom milyen jelentékeny összeget áldoz ugyanerre a célra már csak a mezőgazdasági kamarák útján is. Ha érdekképviseletünk rendszere nálunk is ki lenne építve, valóban kisebb áldozatra volna szükség az állam részéről. De ameddig nálunk annyira túlteng az állami mindenhatóság eszméje, hogy még például a szerző is a tenyésztésszövetkezetek létesítését és a tenyészkiválasztás irányítását is az államtól várja, akkor ezt az összeget csak keveselni lehet.

A szerző az állattenyésztési politika legfőbb feladatának a tenyészkiválasztás irányítását és vezetését tartja. Hiszen tagadhatatlanul helyes ez a nézet, de csak ott, ahol már megvan az anyag és alap, amiből és amin lehet a tenyészkiválasztást folytatni. Ezért amidőn ma a földművelésügyi kormány kedvezményes áron értékes anyaghoz juttatja a köztenyésztést, a haladásnak alapozó munkáját végzi; lehet ugyan a legutolsó korcsból is évtizedek gondos munkájával keresztezés mellett (de ehhez már jó anyag kell!) talán értékes utódokat kitenyésztetni, de ki vállalkoznék erre a hálátlan feladatra és

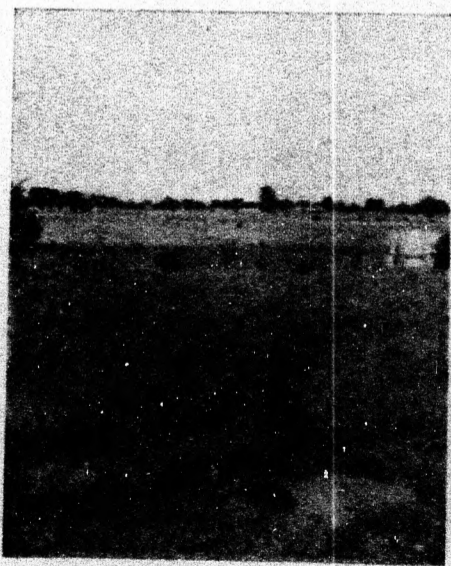
meddig tartana? Szép és szükséges feladat a tenyészkiválasztás és nemesítés, de legyen mit és legyen mivel nemesíteni. Csak azért, mert évekként ezelőtt néhány tenyésztés rossz kezbe került és rövidesen kolbász, sonka lett

50. Ábra. Ősi parasztszekér Kisázsiaiban.

belőlük, az egész működési teret és irányt elítélni nem lehet. Az a gazda, aki 800—1000 koronát szívesen fizet egy tehénért, az megfogja már becsülni állatját és az általa hozott nagy áldozat megérdemli a kormány néhány százalékos támogatását. Ez a tulajdonképpen tenyésztésszervezés nem mondható csak „állatszaporításnak”, hanem feltétlenül anyagjavítás is, sőt ennek érdekében bizonyos mértékig állatlétszámszűkítés, mert annak a kisgazdának több kisebb értékű állatját kell eladnia, hogy az értékes állatért fizetendő nagy összeget előteremtse. Egyébként is akkor, amidőn a szerző állatállományunk csökkenéséről beszél, talán a legsürgősebb feladat épp az állatszaporítás és ha ez megvan, csak akkor gondolhatunk észszerűen a minőség emelésére.

Azt készséggel elismerjük, hogy az értékes tenyésztésszervezés támogatásával nem tettünk meg mindent állattenyésztésünk fejlesztése érdekében, hanem a törzskönyveléssel és a termelőképeség megállapításával kapcsolatban reánk vár a tenyészkiválasztás rendszeres végrehajtásának és az okszerű tenyésztés általánosíthatóságának fontos

51. Ábra. Kisázsiai „steppe”.

feladata. Ez azonban már nem az állam munkaköre, ennek szervezése és végzése a gazdátársadalom gyakorlati munkásságába tartozik és kívánatos is, hogy ennek felkarolását mielőbb a köz és saját érdeke szempontjából is kötelességének ismerje fel. A földművelésügyi kormány-

nak tevékenysége ezirányban csak arra szorítkozhat, hogy a szunnyadó erőket ébredésre bírja és a társadalmi működés útait kijelölje.

Erős bíráló tárgyává teszi Széchenyi gróf állategészségügyi szervezetünk is és úgy tünteti fel, mintha ennek hiányossága idézte volna elő azt, hogy a sertésvész pusztítása meg nem szűnt és sertésállományunk nem fejlődött (előbb kimutattuk már, hogy fejlődött). Nem vagyok hivatott arra, hogy állategészségügyi szolgálatunkat védelmébe vegyem, ezért csakis arra kívánok utalni, hogy ennek jósága és rendszeres kiépítése világ-szerte ismert és elismert. Olyan állategészségügyi rendszert nincsen, amely zárlatok útján a sertésveszt meg tudná szüntetni, sem olyan állatgyógyász még ma nincs, aki a sertésveszt biztosan gyógyítani tudná. Így a sertésvész pusztításáért minden más tényező inkább okolható, mint az állatorvosi kar. És itt a Poroszországgal való összehasonlításnál megint a hazai viszonyok figyelembe nem vételének hibájába esik a szerző. Németországban ugyanis a huszertést tenyésztik kifogástalanul fertőtleníthető ólakban, minden gazda saját udvarában neveli fel sertését és pár hónap múlva már értékesíti a gyorsfejlődésű süldőt. Mennyivel más a helyzet nálunk, ahol a sertések közös kondákban járnak, legelőket, tarlókat értékesítenek velük, amidőn a fertőződések annyi eshetősége nyílik, nem is szólva a fabudék járványfészkeiről, a vándorzigányok okozta fertőzésektől és a hosszú fejlődés által előidézett fokozott kockázattól. Messze vezetne még annak is a kifejtése, hogy hazánkban a „vész” gyűjtőnév alatt ismert betegségeknek pusztítóbb alakjai elterjedtebbek, mint Németországban.

Ez a néhány főbb tétel és elvi álláspont határozottan helyreigazításra és bírálatra szorult Széchenyi Emil gróf munkájában, amelynek értékét azonban korántsem kívántuk ezekkel a megjegyzésekkel lerontani. Sőt éppen a szerző személye és munkájának értéke készítetett arra, hogy egyes nézeteivel behatóbban foglalkozzunk és ellenvéleményünket kifejtjük. E tanulmány kiadása mindenesetre legalább azzal a gyakorlati haszonnal járt, hogy újból felszínre hozta állattenyésztésünk fejlesztésének a kérdését, amivel eleget foglalkozni nem lehet. Ezért ezt az érdekes dolgot nagyra ajánljuk a gazdaközönség figyelmébe.

Konkoly Thege Sándor dr.

Kisázsia mezőgazdasága.

A velünk rokon török nép a köztük lakó görögökkel és örményekkel együtt Kisázsiaiban majdnem kizárólag a mezőgazdálkodással keresi meg a kenyerét, de persze mi tőlük nem tanulhatunk semmit a gazdálkodásuk csakis a különlegesség szempontjából érdekes és az okból, hogy régen eleink is hasonló módon gazdálkodhattak.

Kisázsia partvidékein inkább a földművelés, a száraz klímájú belső magas fekvésű vidékeken inkább az állattenyésztés honos. Az ország vegetációja és a termelt növények faja a mienkéthöz alig különbözik, bár ez ország jóval délebb éghajlat alatt fekszik. Ennek oka azonban a klíma szélsőséges voltában keresendő, mert ha a nyári nap heve a tropikus növényeket fölnevelné is, a gyakran hibetetlen szigorú tél (20—30° hőmérséklettel) minden kényesebb növényt kiirtana.

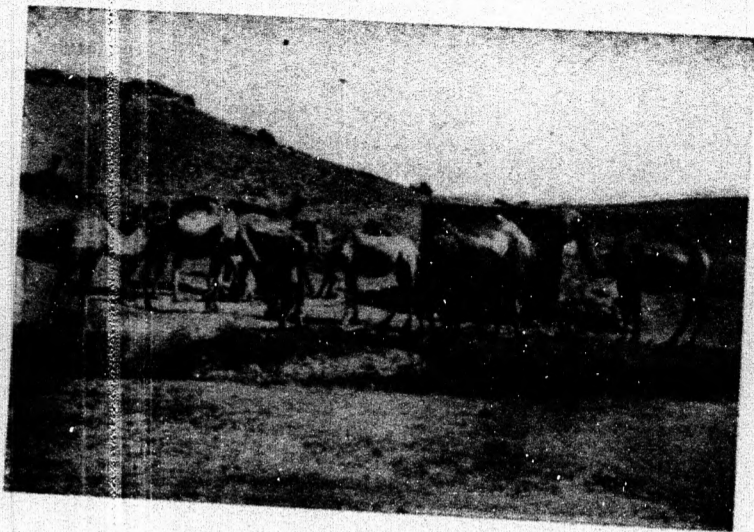
A vetemények közül a főhelyet a buza, árpa és a kukorica foglalja el. Rozs kevés terem, a zabot még nem is ismerik, úgy hogy a lovak is árpaabrakot kapnak. Hogy valaha az ösmagyarok is jobbadán a búzát, árpát művelhették, mutatja nevük is, mert a buza törökül bu(g)dáj, az árpa pedig arpa, míg a rozs (csavdar) és a zab (jülaf) egész más eredetű szavak.

Persze a földművelés a legprimitívebb és semmi okszerűséget sem mutat. A földműves egyszerű faekével (szaban), mely ha jól meg-

nyomják, legföljebb 7—8 cm-re mélyed a földbe, a földet egyszer kissé megkaparja, de a rögtöt meg nem forgatja. Képzeltető, hogy ilyen megmunkálás és a száraz időjárás miatt mily gyöngye terméseket aratnak, illetve húzodnak ki kézzel a földből, vagy legföljebb

bámulatos jártasságot és leleményességet árulnak el, hogy valóban tanulhatnánk tőlük. Minden folyónak, pataknak, csermelynek a vizét szétszedik százszorosan s vezetik zsilipekkel ellátott öntöző árkokban, szalakban. Tajuszokban sok mértőföldnyi messzeségre, minden egyes

de viszont a fehérszeder rendkívül édesre érik. Hanem jellegzetes, hogy e buja tenyészet a szélső csatornától egy köhajtásnyira hirtelen megszűnik s ott a vegetáció újra minden átmenet nélkül lesüllyed a legvigasztalanabb kopárságra, bár a talaj nem abszolút terméketlen.

52. ábra. Tevek itatásakor.

53. ábra. Gabonaszállítás tevekaravánjál Kisázsziában.

sarlóznak, mert kaszával aratni legtöbb helyen nem lehet, már azért sem, mert a föld kőves. Anatóliát a természet tulságosan megáldotta kövekkel.

A vetésforgót persze hirből sem ismerik. (Természetesen itt mindenütt a benszültt oszmánok gazdálkodásáról s nem a pártmenti bevándorlott európaiakéról van szó.) Hanem a vetés sorrendje buza, aztán buza, aztán megint buza, mindaddig amíg a föld termőképessége nagyon el nem apad. Akkor aztán feltörnek más részt. De hisz nem is kell a földdel takarékoskodniok, az egyszólván határtalan kiterjedésben áll rendelkezésükre és olcsó. Egy dömim-föld (körülbelül $\frac{1}{2}$ kat. hold) ára 1 piasztér, meg $\frac{1}{2}$ piasztér (20 fillér, 10 fillér), sőt a nagy steppeken kiki foglalhat magának földet ingyen, amennyit akar, csak meg tudjon élni: legyen vize. Ott a tanyaképződésnek a föltétele a kut. Ezért a benszülttek az idegenek megtelepülését, akiket nem szeretnek, úgy akadályozzák meg, hogy nem engedik kutat ásni. Már pedig gyakran fél napi járó földre nincs víz, eső pedig csak ősszel és tavasszal esik valamicske.

A vízhiány a regulátúra a török nép gazdál-

táblához, gyakran többszörösen is. Vezetik hegyoldalokban, föld alatt, nyílt és földött árkokban s létesítésükhöz egyszerű eszközeik a szemérmék és az ásó, kapa. A kulturmérnökség intézménye ismeretlen.

És ezek a csatornahálók a kisült, kiellen pusztaságba valóságos paradicsomokat varázsolnak. A városok kerülete, melyek központja esupa egymásra halmozott vályogház fa és növényzet nélkül, a legüdebb kertek övezete, melyben a lakosok szorgalma a legszebb kertgazdaságot produkálja. Ott bőven terem a lenese, lóbab, saláta, paradicsom, dinnye, tök, kitünő uborka, hagyma, burgonya, káposzta és mint török különlegesség a marullia (egyfajta saláta), a patlidzsan és bamia (különleges, jóízű főzelekkéfélek).

A dohány meg lehetős silány. A pompás török dohány nem e vidékekről, hanem Ruméliából, Macedoniából, Thraciából, a Marica-völgyből származik. Ezért érintette az államot oly érzékenyen e vidékek elvesztése.

Ezekben a gyönyörű oázisokban páratlan édes gyümölcs és jó szőlő terem. A szabandsai alma (törökül elma) Európában is híres, birsalma

A tálan hegyek oldalán, főleg városok közelében, kiterjedt szőlőművelést találunk, amelyek olykor a 800—1000 méter magas hegyek csúcsáig is felnyúlnak pl. Biledzsik táján. A tőkén a fejművelést folytatják, mert télre az erős fagyok miatt le kell takarni. A tőkék ültetése azonban rendetlen és túl nagy távolságra történik. Borfajta alig van, mert a török a szőlőt megszarítja: bort (sarab) nem szabad innia. Sajnos a peronoszpóra és a filoxéra itt is óriási pusztításokat végeztek. Most már Pasteur ajánlatára itt is szorgalmasan permeteznek és az amerikai alanyokat ültetik, amelyek közül a jó talajra Riparia Glória, a meszesebbre a Riparia rupestris és a nagyon meszesre a Riparia monticola, továbbá olyan talajokra, amelyek 50% meszet tartalmaznak a Berlandieri varietások bizonyultak alkalmasnak.

A tengerit (miszir-bugdaj = egyiptomi buza), bár az alacsonyabb fekvésű területeken igen jól megterem, nem kultiválják kiterjedtebb mértékben s ezt a keveset is főleg a balkáni bevándorlók (muhádzsirok) termelik, de minden különösebb szakértelem nélkül.

Viszont annál fontosabb termék a mak, mely-

54. ábra. Malom (vesszőfonadékból) a Kysil Irmakon (az ősi Halyis).

55. ábra. Vásári jelenet Neoschirben.

kodásának. Emiatt nem lehet ezen nagy országban (kiterjedése 547.000 □-kilométer, Magyarországé 300.300) seha intenzív gazdálkodásról szó.

Hanem a nép, amennyire teheti, segít e nagy csapáson a csatornázással. És e tekintetben oly

szintén sok terem. Nagyon kiterjedt a művelése a meggnek, amelynek nedvéből a híres „serket“ hűsítő italt készítik. Az őszibarack csodálatos nagyra nő, a füge, a kajszinbarack (törökül kajszil!) mézédés, különösen az u. n. sziriai barack (sam kajszil). A szilva gyenge minőségű,

ből ópiumot (törökül: a fiun) nyernek. Művelése bizonyos vidékeken igen intenzív, úgy, hogy nagy várost is neveztek el róla: Afium-Karahisszár (= Ópium-Feketevár). A gondosabban előkészített és trágyázott talajba a vetőmagot igen vékonyan hintik el, hogy a táblán járhasanak. Mikor

a
eg
kis
na
me
a
tro
föle
feje
néu
A
ked
mel
prés
cuk
törö
igén
K
vény
sége

Ter

A
törvé
felte
rendi

M
mány
tárgy
legkö
latok
tartot
egész
az ill
nyét
tisztel
Egyes
nak m
sági
érvény
az ut
törvény
maink
másár
ján a
aggoda
gyalás

A
minder
időse
juk pe
meguji
désnek
még te
kedelm
csán a
lyezését
szerint
ha a
Ausztri
tatnunk
hogy a
zós vá
volna, e
Ausztria
ott esa
sági ter
külföldre
hiszen
Oderber
Ausztria
vámterül
kezeben
gazdaság
kivitelébe
dályozna
közvetlen
keresztül
keny mé
nunk. E
azokban
ban kife

a mákfejek már diónagyságúak, a szár végébe egy kis metszést csinálnak, amelyen a mák teje kiszivárogoz és a levegő megszárja. A következő nap ezeket a nyulós csöppeket lekaparják. A megvágás a fejek fejlődését nem befolyásolja.

Még két érdekes terméke van Anatóliának: a gyapot és a szézám.

A gyapot (pambuk = pamut, magyarul) mint tropikus növény csak a meleg tengerparton, főleg a Földközi-tenger mellékén terem. A gyapotfejek földolgozására Adanában egy nagyszabású német gyár működik.

A szézám, melynek olajpogácsája a világkereskedelemben egy fontos cikkje, szintén a kiválóan meleg vidékeken nő meg s magvából olajat préselnek, vagy belőle finomra megtörve és cukorral keverve, a nálunk is szélteben ismert *törökméz* készül. Termelése nagy gondot igényel, mert magva könnyen pörög.

Kertekben termesztettek még sok egyéb növényt is: rizst, kölest, lent stb., de ezek jelentősége alárendelt.

Horváth Béla dr.

Tengerhajózás és mezőgazdaság.

A hajózási vállalatok segélyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyában az OMGE. a következő feltevést intézte a képviselőházhoz, a főrendiházhoz és a kormány elé:

Mélyen tisztelt Képviselőház! A m. kir. kormány által a hajózási vállalatok segélyezése tárgyában benyújtott és a képviselőházban a legközelebbi napokban tárgyalandó törvényjavaslatok előkészítése alkalmával a kormány nem tartotta szükségesnek, hogy ezen nagyfontosságú, egész közgazdaságunkat közelről érintő ügyben az illetékes érdekképviseleti testületek véleményét előzetesen kikérje. Ennek következtében tisztelettel alulírott Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek, ugyis mint a GEOSz. központjának nem volt módjában az érintett mezőgazdasági érdekeknek a törvényjavaslatokban való érvényesülését kellő időben szorgalmazni. Ezért az utolsó pillanatban vagyunk kénytelenek a törvényjavaslatokkal szemben táplált aggodalmainkat a mélyen tisztelt Képviselőháznak tudomására hozni és kérni, hogy a kifejtendők alapján a törvényjavaslatokkal szemben felhozott aggodalmainkat figyelembe véve, azokat a tárgyalásnál lehetőleg érvényesíteni méltóztassék.

A benyújtott törvényjavaslatokkal szemben mindenképpen ki kell jelentenünk, hogy azokat időszerteleneknek tartjuk. Időszerteleneknek tartjuk pedig azért, mert előtte állunk az 1917-ben megújítandó osztrák kereskedelmi és vámszerződésnek, amelynek sorára nézve ezidőszertelen még teljes homályban vagyunk. Már pedig kereskedelmi forgalmunk irányítását és ennek kapcsán a tengeri hajózási társulatok állami segélyezését egészen más alapelvek és mértékek szerint kell megállapítanunk abban az esetben, ha a mostani gazdasági berendezkedésünket Ausztriával egészben vagy részben megváltoztatnunk kell. Egészen kétségtelen ugyanis, hogy abban az esetben, ha a jelenlegi közös vámterület 1917. után fenntartható nem volna, elsőrendű kötelezőnké válnék a ma Ausztria piacain elhelyezett, de a jövőben ott csak nehezen elhelyezhető mezőgazdasági terményeink kivitelének lehetőségét a vámkültöldre a tengeri utakon biztosítanunk. Mert hiszen a szárazföldi vasúti utak a Kassa-Oderbergi egyetlen vonal kivételével mind Ausztria kezében lévén, kétségtelen, hogy a közös vámterület megszüntetése esetén Ausztria a kezében levő szárazföldi kiviteli utakon mezőgazdasági terményeinknek a vámkültöldre való kivitelében bennünket minden módon megakadályozna. Ennek ellensúlyozására tehát egy a közvetlen tengeri kivitel, valamint a Dunán keresztül közvetített tengeri kivitelünket jelentékeny mértékben kellene szerveznünk és fokoznunk. E szervezésnek és fokozásnak pedig éppen azokban a nyugati irányokban kellene elsősorban kifejlesztetnie, amely nyugati vonalak a

jelenleg kontemplált szerződésekben meglehetősen el vannak hanyagolva, mert a tengerhajózási vállalatok segélyezésének feltételei és a segélyezés legnagyobb mértéke elsősorban Kelet felé való kivitelünknek fokozására törekszik. Viszont abban az esetben, ha jelenlegi gazdasági berendezkedésünk Ausztriával 1917-en túl is fennmarad, nem lehet tekinteten kívül hagyni az osztrák Lloyd tengerhajózási vállalattal fennálló egyezségnek meghosszabbítását és illetőleg kifejlesztését abban az irányban, hogy Kelet felé irányuló kivitelünk nagyobb mértékű lebonyolítását a hazai tengerhajózási társulatok részére biztosítsuk. Ennek következtében időszertelennek tartjuk a tengerhajózási vállalatok segélyezésének jelenlegi megoldását, mert az tisztán a mai állapotokat veszi alapul, holott 1917. előttünk egy nagy kérdőjel. A következő vámpolitikai idősakra tehát a szükséges intézkedéseket csak akkor leszünk képesek célszerűen megtenni, ha gazdasági berendezkedésünk kérdése Ausztriával 1917-ben megoldásra jutott.

De nem tartjuk a benyújtott törvényjavaslatokat a magyar közgazdaság érdekében levőknek azért sem, mert bár elismerjük azt, hogy akkor, amidőn a szomszédos államok tengerhajózásuk fejlesztését nagymértékű áldozatokkal és segélyezéssel igyekeznek elérni, ha ebben a versenyben a rendelkezésünkre álló tengeri utakat teljesen elveszíteni és ezáltal a nemzetközi forgalomból való kikapcsolatásunkat kockáztatni nem akarjuk, úgy kétségtelen, hogy a tengerhajózási forgalom fejlesztésére a tengerhajózási vállalatok segélyezésében nekünk sem szabad hátramaradnunk. Amde mint minden segélyezés, de különösen ily nagymértékű segélyezése a hajózási vállalatoknak, amelyek egyáltalán nem panaszkodhatnak arról, hogy üzleti vállalatukat veszteségekkel volnának kénytelenek folytatni, kötelezőnké teszi, hogy gondosan megvizsgáljuk, vajjon a nyújtott állami segélyezéssel az abból származó közgazdasági haszon milyen arányban áll. S ha a kérdésnek ezt az oldalát vesszük vizsgálat alá, akkor azt látjuk, hogy bár a törvényjavaslat indokolása kimutatja, miszerint ugyanazon viszonylatokban hasonló körülmények között a külföldi államok kilométerenként az egyes vonalakra sokkal nagyobb áldozatokat hoznak, mint amennyit a törvényjavaslatok terveznek, mégis merjük állítani, hogy a törvényjavaslatokban tervezett állami segítség következtében egyes vonalak drágábbak reánk nézve, mint a külföldiekre. Ennek egyszerű bizonyítéka az, hogy egyetlen kikötőnkől: Fiuméből sem a személyi, sem az áruforgalom nem oly jelentékeny, hogy az innen kiinduló, különösen a Földközi-tenger kikötőit érintő hajózási vonalak hajói a kellő mértékben személyiylél és áruval megterhelve tennék meg utjaikat, hanem ezeknek a vonalaknak hajói az érintett Földközi-tengeri kikötők egymásközötti forgalmát bonyolítják le és a személyi és áruszállításokat ezektől a Földközi-tengeren levő külföldi kikötőktől nyerik, úgy hogy ennek következtében az az állami támogatás, amelyet e vonalak fenntartása érdekében a hajózási társulatoknak adunk, tulajdonképpen nem a hazai áru kivitelének vagy forgalmának biztosítására, hanem külföldi érdekekért hozatik meg s ennek következtében, ha viszonyítjuk az e hajózási vonalak fenntartására kontemplált államsegélyt az általuk a hazai közgazdaságnak teljesített szolgálattal, úgy az ezen vonalak fenntartására adott segélyt túlságosan és a külföldi segélynél mindenestire magasabbnak kell kijelentnünk. Hogy a segélyezés általában véve magas, misem bizonyítja jobban, minthogy az Adria Tengerhajózási Társasággal az 1901. évben 10 évre megkötött szerződés összesen 1 millió 700 ezer korona állami szubvenciót állapított meg, amely szerződésnek ugyanazon feltételek, ugyanazon teljesítmények, ugyanazon állami szubvenció mellett való meghosszabbítására az 1901. évi VII. t.-e. a magyar kormánynak opció jogot engedélyezett. Sajnos, a kormány ezt a kedvező opciójogot

nemcsak hogy igénybe nem vette, hanem azóta a szerződésnek évről-évre történt ideiglenes meghosszabbítása mellett az állami szubvenciót is költségvetésileg fokozatosan felemelte úgy, hogy a múltévi költségvetéshez képest a szubvenciók összegének emelése jelentékeny növekedést nem mutat. Nem hallgathatjuk el szó nélkül azt, hogy a törvényhozás költségvetési jogának kijátszásával nem tartjuk helyesnek ily évtizedekre szóló intézményeknek állami támogatását, amidőn nyilvánvaló, hogy ilyen nagy szervezeteknek életbe léptetése és állami segélyezése nem egyszerű költségvetéssel, hanem külön törvénynyel szabályozandó.

De visszatérve a hajózási társaságok segélyezésének nagy mértékére, határozottan merjük állítani, hogy e nagymértékű állami szubvenciók elsősorban abból származnak, hogy olyan hajózási vonalak rendszeres és állandó segélyezését tervezik, amely hajózási vonalaknak fenntartása a magyar közgazdaságnak egyáltalán nem áll érdekében. Ebben a tekintetben különösen két, a törvényjavaslatok által újonnan létesíteni szándékolt hajózási vonalat kifogásolunk. Az egyik a Magyar Keleti Tengerhajózási Társaság által Ausztriával évenként fenntartandó 8 járat, amelyeknek mindegyike 160, esetleg 180 ezer korona támogatást élvezne, a másik pedig az Adria Tengerhajózási r.-t. által újonnan szervezendő marokkói vonalra vonatkozik. Semmiképp sem látjuk be, hogy az ausztráliai vonal fenntartásáért miért volna szükség ilyen óriási mértékű áldozatokra akkor, amidőn maga a törvényjavaslat indokolása kimutatja, hogy ugyanezen vonalnak a szabadhajózási szubvenció kulcsa szerint való támogatása járatonként csak mintegy 68 ezer koronába kerülne. És nem is tudjuk megérteni az ausztráliai vonal rendszeresítésének és az ezzel járó óriási áldozatoknak indokát. Nyilvánvaló, hogy ennek az ausztráliai vonalnak hajói nem a magyar közgazdaság érdekeit fogják szolgálni, hiszen nekünk Ausztriában kiviteli érdekeink nincsenek. Ausztráliából legfeljebb nagymértékű behozatal várható elsősorban gyapjuból, amely amugy is jelentékenyen alászállott juhtenyésztésünknek esőkkéntesére irányulna. A másik behozatali cikk Ausztráliából legfőképpen az ólomere volna, amelyre igaz, hogy a magyar iparvállalatoknak szükségük van, mert azt idehaza és közelebb beszerezni nem képesek, amde azt is tudjuk, hogy Magyarországon egyetlen egy ólomkohó van, a Fiume melletti Martinschicai ólomkohó, amely tudomásunk szerint az iparpártolási törvény alapján máris igen jelentékeny állami segítséget élvez, ennél fogva nem tartjuk megengedhetőnek, hogy ez egyetlen iparvállalat érdekében évenként mintegy 1.600.000 korona értékű áldozatot hozzon meg a magyar kormány csak azért, hogy ez az iparvállalat olcsó megfelelő nyersanyaggal ellátásukra elegendő. Nem tartjuk megengedhetőnek azt, hogy egyetlen iparvállalat érdekében ekkora állami áldozatot hozjunk akkor, amikor mezőgazdasági és egyéb közgazdasági kezdeményezéseinknél, amelyek nem egyes vállalatoknak érdekében vannak, hanem az általános közérdeket vannak hivatva szolgálni, azoknak fejlesztését, sőt sok esetben fenntartását a felelős kormányférfiak a rossz pénzügyi viszonyokra való hivatkozással tagadják meg.

A másik hajózási vonal, amelyet teljesen feleslegesnek és a célt tévesztettnek tartunk és így a ráfordítandó állami támogatást sem tartjuk megengedhetőnek: az Adria Tengerhajózási Társaságnak marokkói vonala. Mit keresünk mi Marokkóban? Mezőgazdasági termények kivitele oda vajmi kevésbé várható, ipari cikkek kivitele még kevésbé. Hiszen tudjuk azt, hogy az északi és északnyugati afrikai partok kikötőiben az angol, német, de különösen a francia ipar mily óriási mértékben van érdekelve s elterjedve. Hiszen még a marokkói speciálisok is, amelyek az európai kontinensre kerülnek, legnagyobb részben a párisi kézműipari gyárakban készülnek. Nincs tehát semmi kilátás arra, hogy akár mezőgazdasági, akár ipari terményeink kivitelével a marokkói vonal állami támogatását

kárpótolni lehetne. De a személyszállítás emelkedése is kétséges. Igaz, hogy az Adria Tengerhajózási r.-t. e marokkói vonalra elsőrendűen berendezett hajók járatására köteles. Azonban tisztelettel kérjük, ki fog ezeken a hajókon Marokkóba turista utakra járni. Magyar emberek legkisebb számban, hanem igenis fognak járni külföldre s azok se Fiuméből, hanem járni fognak a Földközi-tenger különféle kikötőiben tartózkodó idegenek egyik kikötőből a másikba és így ennek a vonalnak állami támogatása tisztán idegen államok és idegen állampolgárok fényűzési, kényelmi igényeinek kielégítését fogja szolgálni. De még ezt is nagyon kétségesnek tartjuk. Hiszen mindenki előtt ismeretes, hogy az északi és északnyugati afrikai partok hajózási viszonyai a lehető legrosszabbak, mert ott rendszeres kikötők nincsenek s az áruknak és személyeknek a hajókról való ki- és berakodása sokszor a legnagyobb nehézségekkel történik, hiszen viharos tengerjárás alkalmával apró csónakokon, több kilométernyi távolságban lévő partoknak áruval és személyivel való megközelítése a legnagyobb nehézségekkel jár.

Ilyen viszonyok között bátran állíthatjuk, hogy ezen és ehhez hasonló tengerhajózási vonalnak fenntartása célt tévesztett és azoknak támogatása semmiféle közgazdasági haszonnal, sőt ellenkezőleg közgazdasági kárral jár, mert a hajózási vállalatoknak adott ilyen meddő állami támogatás következtében, más olyan közgazdasági intézmények és kezdeményezések kénytelenek nélkülözni a megfelelő állami támogatást, amely intézmények pedig a közgazdaság érdekeit szolgálják és amelyek, mint ily általános érdekek, az államkormány megfelelő áldozatkészségére méltán tarthatnak igényt.

Legvégül kifogásolnunk kell a tengerhajózási társulatoknak segélyezésére vonatkozó törvényjavaslatoknak azt az intézkedését, hogy a tervezett állami segítséget 15, illetve 25 évre öhajják lekötöni. Az állami segítségnek ilyen hosszú időre való lekötését megengedhetőnek nem tartjuk, nemcsak azért, mert ezáltal az állam hosszú időre nagymértékben feladja a szabad rendelkezését, hanem főképpen azért, mert ezen hosszú időtartam alatt bekövetkezhetnek olyan körülmények, amelyek a most tervezett szerződéseknek megváltoztatását követelnék, ami pedig bármelyik részről kezdeményeztetnék is, csak a legnagyobb nehézségek árán volna lehetséges. Nagyon jó példa erre az Adria Tengerhajózási Társasággal 1901. évben megkötött szerződés, amelyet a kormány akkor is 20 évre kontemplált, de a képviselőház a közgazdasági bizottság javaslata alapján csak 10 évre kötött meg azzal a feltétellel, hogy a 10 év lejártá után újabb 10 évre a régi feltételek mellett s a régi szubvenció alapján meghosszabbítható.

Az a nézetünk, hogyha már a tisztelt Képviselőház szükségesnek tartja e szerződéseknek elfogadását, méltóztatassék mindenesetre olyképp intézkedni, hogy e szerződések csak 10 évre kötéssenek meg azzal a hozzáadással, hogy a törvényjavaslatokban kontemplált 15, illetve 25 esztendőre való meghosszabbítást a 10 év lejártá után ugyanezen feltételek mellett a kormány bármikor kivonhatja. Tíz esztendő alatt a jelenleg szolgálatban lévő hajók, amelyeknek nagyobb része, különösen az Adriánál, amugy is a régi hajóparkból valók, teljesen értéküket fogják veszíteni. Az az egynehány új hajó, amely ezen újabb szubvenció következményeként szolgálatban van, tehát 10 év után már meglehetősen elhasznált állapotban lesz, amelyeknek pótlására ezek a társulatok önmaguktól nem fognak rátérni, már csak azért sem, mert hiszen ezen társulatok jövedelme nem az áru- és személyszállítások nagyobbodásából származik, hanem származik a magas állami szubvencióból. Ha tehát ők az állami szubvenciót megkapják, nem fognak arra törekedni, hogy régi hajóikat a társulat vagyonaik felhasználásával megfelelő új hajókkal kicseréljék. Szükséges ennél fogva, hogy a 10 év leteltével esetleg újabb

szubvenció ellenében a kormány megfelelő újabb, a magyar közgazdaság érdekében levő feltételek biztosítását kieszközölhesse.

Mélyen tisztelt Képviselőház! Ezekben voltunk bátrak a tengerhajózási vállalatok támogatásáról szóló törvényjavaslatokra vonatkozó általános észrevételeinket s aggodalmainkat előadni. Ehhez csak azt fűzzük még hozzá, hogy fejlődésben levő közgazdaságunk minden terén jóformán a kezdő lépéseknél tartunk. Ezek a kezdő lépések olyanok, mint a járni kezdő gyermek bizonytalan kísérletei, amelyek csak az esetben ígérnek sikert, ha a megfelelő támogatásban részesülnek. Ugyanígy van közgazdaságunk legtöbb része. Nincs produktív kezdeményezés, amely a mi sajtáságos viszonyaink között az állami támogatást nélkülözhetné. S mégis azt látjuk, hogy bár a törvényhozásnak és államnak áldozatkészsége igen számos téren nyilvánul meg, ennek ellenére újabb produktív kezdeményezések támogatását a törvényhozás és a kormány igen gyakran azzal a megokolással kénytelen elutasítani, hogy pénzügyi viszonyaink, az államkincstár helyzete ezt nem engedik. Ily viszonyok között, bár nem irigyeljük azt a szubvenciót, amelyet a tengerhajózási társulatok az államkincstártól kapnak, de ha összeszámítjuk a tervezett szerződés idejére az összes támogatást, amely a 200 millió koronát meghaladja, fájó szívvel kell gondolnunk arra, hogy mezőgazdaságunknak emelése és fejlesztése érdekében nemcsak újabb kezdeményezésekre vagyunk képtelenek, hanem még a régebbi bevált, hasznosnak mutakozó kezdeményezésekre, mint pl. a legelőjavítás és állattenyésztés emelése stb. megszorításába is bele kell nyugodnunk.

Mélyen tisztelt Képviselőház! Mindezekre az indokokra való hivatkozással kérjük azt, hogy előterjesztésünket figyelmére méltani és aggodalmainkat a tengerhajózási vállalatok segélyezésére vonatkozó törvényjavaslatok hibás intézkedéseinek megváltoztatásával megszüntetni méltóztatassék.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület ugyis mint a GEOSz. központja nevében:

(aláírások.)

VEGYESEK.

Mai számnak tartalma:	Oldal
Az OMGE. közleményei	601
Kivándorlási kérdések	607
Államvasutaink állapota, pénzügyi eredményei és tártapolitikája	609
Pénzügytörténet és a nemzeti politika	613
A szarvasmarha- és sertésenyésztés szervezése	614
Kisázsia mezőgazdasága	615
Tengerhajózás és mezőgazdaság	617
Gazdatársadalmi mozgalmak	611
Levélzsekrény	611
Vegyések	617
Eljegyzés. — Halálozás. — Személyi változások az Országos Központi Hitelszövetkezetről. — Az első országos kukoricakiállítás előtt. — Az Erdélyi Méhész-Egylet közgyűlése. — A Magyar Mezőgazdasági Szesztermelői Országos Egyesülete. — Szőlőgazdák tanulmánytája. — Gazdatiszti internátus. — A karakulszőrme értékesítése. — Tenyész-bikabeszérlés. — A házipar fejlesztése érdekében. — Kedvezőbb sertéshizlalási kilátások. — Haladó község. — Tízéves találkozó. — Új foszforsavas műtrágya. — Tenyészbika- és marhavásárok. — Tenyészállatkiallítás és vásár. — Szervekedés Gömör vármegyében. — Új marharakodó állomások. — Új gazdakör	620
Kereskedelem, tözede	620
Szerkesztői üzenetek	621

Eljegyzés. Bellusi Baross Endre dr., a „Borászati Lapok“ tulajdonosa, földbirtokos, néhai bellusi Baross Károly és viszocsányi Lithway Ilona fia, eljegyezte ugornyai Robitsék Magdát, néhai ugornyai Robitsék Sándor min. tanácsos és néhai zólyomi Wagner Etelka leányát.

Halálozás. Kokai Kun Laura február 28-án 13 éves korában Derekyházán elhunyt.

Személyi változások az Országos Központi Hitelszövetkezetről. Az Országos Központi Hitelszövetkezetről legújabb fontos személyi változások történtek. Horváth János dr. igazgató ugyanis még a múlt év folyamán kérte nyugdíjaztatását és elvállalta a Magyarországi Szövetkezetek Szövetségének igazgatói állását. Gedeon András aligazgató, aki az O. K. H. ipari, műszaki és kereskedelmi ügyének intézésével volt megbízva, hosszabb betegeskedés után most vált meg az intézet kötelékéből. Erre való tekintettel az igazgatóság legutóbbi ülésén tárgyalta az ügyvezetőség kiegészítésének kérdését s az eltávozott főhivatalnokok helyett ügyvezető-igazgató helyettesi címmel Pásztor Miksa nevezte ki első sorban az ipari és kereskedelmi ügyek ellátására, aki szakavatottságáról és képességéről annak idején a Budapesti Bankegyesület és a vele kapcsolatos számos vállalati ügyének rendezésénél vezérigazgatói minőségben tett tanúságot s akit két éve, mikor a Magyar Pénzügyintézet Központi Hitelbankjának megrendülése sok száz vidéki pénzügyintézetet fenyegetett veszéllyel, a kormány közbenjöttével megalkotott bankszindikátus jelölt ki bizalmi férfinaként a Központi Hitelbank ügyeinek rendezése céljából.

Az első országos kukoricakiállítás előtt. Alig pár nap választ el bennünket az első országos kukoricakiállítás megnyitásától, amely tetőzetős külső formájában, érdekességében, de főleg tanulságaiban méltó lesz a kukoricának a hazai gazdálkodásban elfoglalt jelentőségéhez. A kiállítás 74 tenyészféleséget s azoknak használati értékét ismerteti meg a gazdaközönsséggel és teljes felvilágosítást nyújt a hazai kukoricatermelés jelenlegi állapotáról. Bemutatja mindazokat a módokat és eszközöket is, amelyekkel kukoricatermelésünk meglevő bajain segíthetünk, hiányait pótolhatjuk. Utalhatunk e tekintetben a hazai kukoricanevelőink nagyszerű eredményeire, a kukoricatermelés és a kukorica feldolgozás terén végzett kísérletek tanulságaira és a kukoricatermelést olcsóbbá és jövedelmezőbbé tevő nagyszámu gépre, amelyek a kiállítást megtekintő gazdák tudását lényegesen növelni fogják, tehát a kiállítás előreláthatólag milliókat fog eredményezni a hazai kukoricatermelésre hatása révén. A kiállításon szerzhető ismereteket tökéletesen kiegészítik a március hó 6-án és 7-én a kiállítással kapcsolatosan a Közteleken tartandó előadások, amelyek a kukorica termeléséről, nemesítéséről, a károsító elleni védekezésről, takarmányozás és ipari feldolgozás által való legelőnyösebb értékesítéséről fognak szólni. A kukoricakiállítás tehát jelentős eseménye lesz mezőgazdasági életünknek és jogosan remélhető, hogy a gazdák iránta kellő érdeklődést fognak tanúsítani. A kukoricakiállítás ünnepélyes megnyitása f. hó 7-én d. e. 10 órakor lesz, amelyen Ghyllány Imre báró földművelésügyi miniszter is résztvesz.

Az Erdélyi Méhész-Egylet közgyűlést tartott Jósika Gábor báró elnöklésével, melyen a földművelésügyi miniszter urat Krenedits Ferenc miniszteri titkár képviselte. Az elnök megnyitott beszéde után Balázs Ferenc dr. főtitkár ismertette az egylet múlt évi működését s előterjesztése alapján megállapították az idei munkarendet. Donáth Aladár a költésnyvről tartott igen érdekes előadást.

A Magyar Mezőgazdasági Szesztermelői Országos Egyesülete Bujanovics Gyula elnöklésével választmányi gyűlést tartott, melyen Krolopp Hugó orsz. képviselő, ügyvezető-titkár javaslatára több új tagot vettek föl az egyesületbe. Goldfinger Gábor számvizsgáló-bizottsági elnök beszámolt az egyesület vagyoni helyzetéről, megállapították a jövő évi költségvetést és jóváhagyólag tudomásul vették a múlt évi működéséről szóló jelentést. A vámtárgyalások küszöbén a mezőgazdasági szeszpart érdeklő kérdésekkel az egyesület egyik legközelebbi gyűlésén fog foglalkozni. A pénzügyminisztérium kebelében működő sör-, szesz-, ásványolaj- és cukortermelés megadóztatására alakított szaktanácsba Bujanovics Gyulát és Krolopp Hugót küldték ki.

Szőlősgazdák tanulmányútja. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete a nyár vége felé 8-10 napos tanulmányutat rendez *Alsóausztria, Stájermark és Tirol* borvidékeire. Az osztrák földművelésügyi minisztérium, az osztrák hatóságok, intézetek és szakférfiak felajánlották támogatásukat. Előjegyzéseket a kirándulásra már most elfogad a MSzOE.-nek (Budapest, IX., Üllői-ut 25., II. em.) titkári hivatala.

Gazdatiszti internátus. A Magyar Gazdatisztek és Erdőszték Országos Egyesülete már évekként elmozdított mozgalmat indított aziránt, hogy a gyermeknevelés szempontjából a legmostohább sorsban lévő gazdatiszti gyermekek számára internátust állítson fel a fővárosban. Ez az internátus a közelmúltban nagyban közeledett a megvalósuláshoz. Maga az egyesület is közel 60,000 koronát gyűjtött erre a célra tagjai körében, ez az összeg azonban valami csekély ahhoz, hogy azon főiskolai internátust lehessen felállítani. *Jeszenszky Pál*nak, a Gazdatisztek Országos Egyesülete hosszú éveken át volt igazgatójának a javaslatára legutóbb azokat a gazdasági társadalmi szervezeteket kérték fel, hogy az internátus céljaira alapítványokat létesítsenek, amelyek a gazdatiszti munkát leginkább értékelni tudják. Erre a kérelemre aránylag rövid idő alatt közel negyedmillió korona alapítvány biztosított az internátus céljaira. Az *Országos Magyar Gazdasági Egyesület* 20,000 koronát, a *Gazdák Biztosító Szövetkezete* 20,000 koronát, a *Magyar Mezőgazdák Szövetkezete* 20,000 koronát, a *Hagygya* 20,000 koronát, a *Magyar Agrár- és Járadék-Bank* 20,000 koronát, a *Magyar Földhitelintézet* 15,000 koronát szavazott meg ezideig az internátus céljaira. 10,000 koronás alapítványokat létesítettek az *Országos Központi Hitelszövetkezet*, a *Patria nyomda*, a *Magyar Általános Hitelbank*, a *Magyar Bank és Kereskedelmi R-T.*, a *Cukorgyárosok Országos Egyesülete*. Jelentékeny adományokkal szerepelnek továbbá az *Osztrák-Magyar Bank* és *Sopron vármegye* gazdaközönsege is. A *Magyar Országos Központi Takarékpénztár* legutóbbi közgyűlésén szintén 20,000 koronás alapítványt szavazott meg az internátus céljaira. A Gazdatisztek Országos Egyesülete ezenkívül jelentékeny gazdasági vállalkozásoktól, társadalmi szervezetektől és nagybirtokosoktól szintén ígéretet nyert, hogy az internátus felállítását anyagilag elő fogják segíteni. E címen több mint százezer koronát helyeztek kilátásba. Az egyesület a szükséges felteket az internátus céljaira Budán már meg is szerezte. A felállítandó internátust, amelyet jövő év őszén adnak át rendeltetésének, *Bujanovics Sándor*ról fogják elnevezni, aki harminc éven át volt elnöke a Gazdatisztek Országos Egyesületének s akinek harminceves jubileuma alkalmából merült fel az internátus alapításának eszméje.

A karakulszörmék értékesítése. A karakul juhászatok jövedelmezőségét és a karakul juh-tenyésztés terjedését nagyon hátrányosan befolyásolja az, hogy a karakulszörméknek nincsen rendes és biztos piaca s így az értékesítésük egyrészt nehézségekbe ütközik, de másrészt a belértéknek megfelelő árat sem tudnak a tenyésztők elérni. Ez a vizás állapot arra kényszerítette *Pap Dezső dr.* alsóeleméri földbirtokost, hogy a karakulszörmék jobb értékesítése érdekében mozgalmat indítson. Az általa javasolt megoldás az volna, hogy az összes karakul-tenyésztők a kikészített szörméket küldjék fel a Magyar Általános Hitelbank októberi gyapjárverésére és itt külön szörmeárverésen történjen az értékesítés. Ez az eszme minden oldalról helyesléssel találkozott és mindazok a karakul-tenyésztők, akiknek címét *Pap Dezső dr.* ismerte és ez ügyben velük már összeköttetésbe lépett, örömmel jelentették be csatlakozásukat. Az OMGE. a saját részéről szintén készséggel támogatja ezt a helyes célt szolgáló mozgalmat, amelyet minden bizonynyal a Magyar Általános Hitelbank is fel fog karolni és lehetővé fogja tenni a szörmeárverések megtartását. Mivel azonban kellő siker csak akkor remélhető, ha a szörmeárverésekre minél több karakul-tenyésztő küldi

fel anyagát, sőt lehetőleg valamennyinek az értékesítésnek ezt a legkedvezőbb módját kellene választania, ezért felhívuk erre a mozgalomra a karakul-tenyésztők figyelmét és arra kérjük őket, hogy csatlakozásukat az OMGE. titkári hivatalának és *Pap Dezső dr.*-nak (Alsóelemér, Torontál m.) mielőbb jelentsék be. A szörmeárverésen való részvétel semmi teherrel sem jár és mégis a lehető legjobb értékesítést biztosítja, ezért a karakul-tenyésztőknek saját jól felfogott érdekükben ajánljuk a szörmeárverés eszméinek felkarolását. Köszönettel vennők, ha az ügy iránt érdeklődő gazdatársaink az általuk ismert karakul-tenyésztők címét velünk közölni sziveskednének, hogy az OMGE. minden egyes tenyésztővel közvetlen összeköttetésbe léphessen.

Tenyészbikabeszerzés. A Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének állattenyésztési osztálya már évek óta számos gazdaságot lát el nyugati fajta, nálunk jól bevált tenyésztőállatokkal. A szövetkezet állattenyésztési osztályának vezetője *Piek Oswald* jelenleg szintén Svájcban van bevásárló körúton, hogy az utóbbi hónapokban érkezett megbízásoknak eleget tegyen. Különösen köztenyésztésre alkalmas tenyészbikák vásárlására van sok megbízatása. A szövetkezet központi vezetősége állandó postai összeköttetésben áll bevásárlási körúton levő osztályfőnökével, ezért figyelmébe ajánlja a gazdaközönsegnek, hogy megbízásokat a szövetkezet most is elfogad s azokat táviratilag közli osztályfőnökével. Minden megkeresés a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetére (Budapest, V., Alkotmány-utca 29.) állattenyésztési osztályához intézendő.

A háziipar fejlesztése érdekében. A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület 1913. évi közgyűlése, *Szalavszky Gyula v. b. t. t.*, Trencsén vármegye főispánjának indítványára elhatározta, hogy a felvidéki háziipar felkarolása, valamint a Felvidék alkalmas pontjain gazdasági és ipari szakiskolák létesítése iránt fölterjesztést intéz a kormányhoz. Feltárja, hogy a *nemzeti-ségi kérdés a Felvidéken főleg megélhetés kérdése.* A cseh pénzen létesült nemzeti-ségi, ipari gazdasági és pénzügyi vállalkozások nyíltan magyar-ellenes eszméket hirdetnek. De kenyert nyújtanak a jóérzelmiű tót népnek és ezzel nyerik meg eszméiknek. Az ellenük való harc gazdasági harc legyen és háziipari szövetkezetek alapítása lenne ezen harc sikerének előfeltétele. Kéri tehát a kormányt, hogy az ügyet ezen szempontok szerint vegye fontolóra és tegye meg a szükséges intézkedéseket. A hiteles adatokkal fölszerelt felterjesztés részletesen ismerteti az egyes felvidéki megyék háziiparát és felsorolja azokat az iparágakat, amelyek elsősorban lennének alkalmasak a megfelelő értékesítési szervezet megalkotása útján a nemzeti-ségeknek a magyarság részére való megnyerésére.

Kedvezőbb sertéshizlalási kilátások. A Magyar Mezőgazdák Szövetkezte kőbányai telepén a sertéshizlalás iránt egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik, amiből arra lehet következtetni, hogy az idén ismét sokkal több anyagot fognak hízalásra bejelenteni, mint amennyit a szövetkezet telepén el tudnak helyezni. Ez új évadban t. i. kedvezőbbek a hízalásra a kilátások, amennyiben az ország sertésállománya számbelileg csökkent, a hizósértésárak magasabbak és ami még fontosabb, az országban tengeriből és takarmányárpából bőséges készletek állnak rendelkezésre, úgy hogy a mai olcsó soványanyag olcsón lesz kihízalható és előreláthatólag a kész hizók jó áron lesznek értékesíthetők. Amint értesülünk, ez idén a véseletlen sertések-nél a szövetkezet hízalótelepén alkalmazni fogják a szimultán (kettős) ojtást. Ezzel eddig mintegy 30,000 darab sertéssel végeztek kísérleteket, amelyek a várakozáson felüli kedvező eredményekkel végződtek és így remélhető, hogy ennek alkalmazásával sikerülni fog a telep vezetőségének a veszélyes veszteséget igazán alacsonyra apasztani. A szimultanojtásnak — mint ismeretes — az az előnye a szörmojtással szemben, hogy az a sertések felérkezése után pár nap mulva tetszés szerint alkalmazható, amelynek következtében a

falka enyhén megbetegszik és egy esetleges kiszáralék veszteséggel rövid idő alatt átvészeli s a teljes hízalási időre immunizálódik. Tehát itt nem jár nehézséggel ojtási időpont helyes megválasztása, mint a szörmos ojtásnál, amely-nél mindig várni kellett addig, míg a falka befertőzött és a korai ojtás épp oly kevés eredménynyel járt, mint a falkának erősebben fertőzött állapotában való ojtással.

Haladó község. Az okszerű gazdálkodás egyre hódít a kisgazdák körében. Igen szép példáját mutatja ennek újabban *Zsámbék*, pestmegyei község. A már is kiváló lótenyésztésének fejlesztésére oldenburgi és angol félvér méneket szerzett be. A francia határszéli *Payernéből* 10 bikát és több szimmentáli tehenet vásárolt. 50,000 korona költséggel tejcsarnokot építtettek, amely pasztörizáló, hűtőgépekkel és műjéggyártással kapcsolatos. Az egy év előtt alakított tejszövetkezetük már is közel 100,000 korona forgalmat mutatott ki. A tejszövetkezet tagjainak a száma egyre szaporodik és állandóan nő a kedv a jobb tejelő tehenek vásárlására. A baromfitenyésztés terén az orpington tyukokra, pekingi kacskára és az emdeni ludakra tértek át. A múlt évben Levélen jártak a zsámbékiak tanulás céljából. Ugylátszik a zsámbékiak rövid idő alatt bebizonyítják, hogy ami Levélnél sikerül, azt más község is megcsinálhatja, csak lelkes és kitartó vezetőkre és irányítókra van szükség.

Tizeves találkozó. *Saeppelt Kálmán* intező (Sály, Borsod m.) felkéri mindazon kartársait, kik a kassai m. kir. gazdasági tanintézetet 1904-ben végezték, hogy az 1914. év pünkösdjének első napján Kassán rendezendő 10 éves találkozó céljából vele címeiket közöljék.

Új foszforsavas műtrágya. *Bernard Ernő dr.*, kir. s.-vegyész Magyaróvárról közli, hogy a *Sycité Anonyme des Engrais Concentrés* engisi (belga) műtrágyagyár kettősszuperfoszfátfeleséget gyárt, amelyet hazánkban is forgalomba akar hozni. A kérdéses műtrágya foszforsavon kívül főleg vasat, alumíniumot, kevés mangánt, kalciumot, kevés magnéziumot stb. tartalmaz s a vízben oldható foszforsavjának mennyisége 40 és 43% között váltakozik. Mivel ezzel a műtrágyával már több magyar gazda is kísérletezik, ezért ennek a műtrágyának összetételével tüzetesebben foglalkozik. Ennek a műtrágyának kémiai összetételét a közeljövőben részletesebben közölni fogja.

Tenyészbika- és marhavásárok. A *Temesvármegyei Gazdasági Egyesület* a *Délvidéki Földművelők Gazdasági Egyesületével* és a *temesvári m. kir. gazdasági felügyelőséggel* karöltve, a köztenyésztési célokra szükséges tenyészbikák beszerzésének megkönnyítése céljából március 19-én tenyészbikavásárt rendez *Temesvárott*. — *Nagyszomben* március 27-én és 28-án az állam és *Szeben vármegye* támogatása mellett *díjazással* egybekötött tenyészszarvasmarhavásár lesz. A vásárra csakis eredeti pinzgau fajta vagy ennek keresztezéséből származó állatokat veszik fel, de díjazni csakis az eredeti pinzgau marhákat fogják. A felhajtandó marhákat a városi tanácsnál kell bejelenteni. Bővebb felvilágosítás a gazd. egyesület titkári hivatalánál (*Nagypiac-u. 19.*) szerezhető.

Tenyésztőállatkiállítás és vásár. Folyó hó 22-én *Nagyváradon* a *Biharvármegyei Gazdasági Egyesület* tenyészsertéskiállítást és vásárt rendez. A vásáron fedezni fogják szükségletüket a gazdasági felügyelőségek is. *Bikavásárt* március 3-án *Tenkén*, 6-án *Bereettyóújfaluban* és 10-én *Biharódszegen* tart az egyesület.

A *Gömörkishontvármegyei Gazdasági Egyesület* karöltve a *rimaszombati m. kir. gazdasági felügyelőséggel*, *Bánrévén* folyó évi március hó 8-9-én rendezi XVIII. tenyészvikavásárját. Bővebb felvilágosítás az egyesület titkári hivatalánál szerezhető. Ugyanakkor tartja az egyesület rendkívüli közgyűlést is, amelyen *Hetsel Henrik gödöllői m. kir. főállatorvos*, a *szarvasmarha meddőségének okairól* és az ellene való védekezésről tart előadást.

Szervezkedés Gömör vármegyében. A *Gömör-Kishontvármegyei Gazdasági Egyesület* nemrég magyaranyu mozgalmat indított, hogy a *gömöri gazdasági társadalmat gazdakörökbe szervezze.* Ez

ideig Várgede, Jánosi, Rimapálfalva, Serke és Rimasimonyi községekben vannak alakulóban gazdakörök, ahol is Hoynik Géza a gazdasági egyesület segéditkára tartott előadásokat a gazdakörök és gazdasági egyesületekről a községbeli gazdák nagy érdeklődése mellett.

Uj marharakodó állomások. A földművelésügyi miniszter a kereskedelmi miniszterrel egyetértően a Veszprém megye területén fekvő Bakonybánk, a Békés megye területén fekvő Kishagymás és a Fejér megye területén fekvő Ferencnagajor állomást marharakodó állomásul engedélyezte.

Uj gazdakör. Tornalján Szent-Ivány József, a Gömörkishontvármegyei Gazdasági Egyesület alelnökének közbenjárására a gazdasági egyesülettel szoros kapcsolatban január hó 20-án megalakult a Tornaljai Gazdakör.

Felhívjuk olvasóink szives figyelmét Keleti dr. és Murányi cég mai „Corbin” hirdetésére.

Jó könyvek.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület karöltve a „Patria” irodalmi és nyomdai részvénytársasággal könyvkiadó vállalatot tart fenn, melynek az a célja, hogy a gazdaközönseget jó és olcsó könyvekkel lássa el.

A kiadott könyveket gyakorlati gazdák számára írják olyan kiváló szerzők, akik együtt haladnak az élettel és a tudománnyal. Különös tekintettel van a vállalat arra is, hogy ne terhelje meg az olvasókat elméletekkel, miért is a szerzők csak azt adják elő, ami az élet tapasztalatain átszűrődött és helyesnek bizonyult. A gyakorlati iránynak és a takarékoság szempontjának betartása teszi lehetővé, hogy a könyvkiadó vállalat feltétlen megbízhatóságuk mellett könnyen érthető és olcsó könyveket bocsáthasson az olvasóközönseget rendelkezésére.

Az OMGE. könyvkiadóvállalatában a következő művek jelentek meg:

A „Köztelek Olcsó Könyvtára” I—VI. évfolyamának 12 füzeté évfolyamonként 6 K. Groffits G.: *Gazdasági építézet.* Füzve 10 K., vászonba kötve 12 korona. Ormándy János: *Szántártási napló.* Vászonkötésben 6 K. Ormándy J. — Szilárd Ferenc dr.: *Jövelemadóról szóló törvény.* 8 korona. Campbell H. W.: *Okszerű talajművelés.* Magyarra fordította: K. Ruffy Pál, Füzve 3 K. 50 f., vászonkötésben 4 K. 50 f. Praznovszky Á.: *Dohánytermelés és kezelése.* II. kiad. Füzve 2 K., vászonkötésben 3 K. Károly Rezső: *Mezőgazdasági üzemviszonyok és eredmények.* Füzve 9 K., vászonkötésben 10 K. Rodiczky Jenő dr.: *Die Biennenzucht in der Nusschale* II. kiadás 1 K. 20 f. Cselkó István: *Szarvasmarhatenyésztés.* Füzve 7 K. vászonkötésben 8 K. Grakner Emil: *A gazdasági növények nemesítése.* Füzve 5 K., vászonkötésben 6 K. Szilárd Gyula: *Szőlőművelés és borgazdaság.* Vászonkötésben 10 K. Vantsó Gyula dr.: *A birtokos és gazdatiszt közötti jogviszony* 3 K. *Az új végrehajtási törvény.* Kérdés és feleletekben 50 f. Kovács Imre: *A gyapjú minősítése* 3 K. 50 f. Cselkó István: *Takarányozástán.* Kellner új elmélete alapján. Vászonkötésben 10 K. Sierbán János és Koerfer István dr.: *Tejgazdaság.* Füzve 4 korona, vászonkötésben 5 korona. Kovács Béla és Monostory Károly: *A ló és tenyésztése* 12 K., vászonkötésben 15 K. Rodiczky Jenő dr.: *A magyar juhnyésztés múlt és jelen irányairól.* Vászonkötésben 3 K. *A kecske tenyésztése és hasznosítása* 1 K. 50 f. Molnár István: *A mezőgazdasági gyümölcs-termelés és értékesítés.* Vászonkötésben 5 K. Kardos Árpád: *Házi és udvarkertek berendezése.* Vászonkötésben 3 K. Péter Béla: *A vadon termő növények.* Füzve 5 K. — Vászonkötésben 6 K. Tormay Béla: *Általános állattenyésztéstán.* Vászonkötésben 7 K. Hreblay Emil: *A baromfi hizlalása és a hizott baromfi értékesítése* 1 K. 50 f.

Hogy a megrendelést kényelmesebbé tegyük, alább mellékelünk egy megrendelési lapot, amely kivágva és borítékba téve, a „Patria”

r.-t.-nak Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám küldendő.

MEGRENDELÉSI LAP.

Alulírott ezennel megrendelem az Országos Magyar Gazdasági Egyesület könyvkiadó vállalatában megjelent következő műveket, melyeknek árát egyidejűleg postautalványon küldöm.

Kérem postafordultával alanti címre következő könyveket küldeni:

A könyv neve: _____ Ára _____ K.
_____ " _____ " _____
_____ " _____ " _____
_____ " _____ " _____
Olvasható aláírás: _____
Lakóhely: _____
Utolsó posta: _____

NYILTTÉR.

E rovatban foglaltakért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

JUHÁSZ ÁRPÁD

... gazdasági akadémiai tanár ...

„SORTRÁGYÁZÁSI RÍSERLETEK”

című könyvét érdeklődő gazdáknak szivesen megküldi a „Köztelek” kiadóhivatala.

KERESKEDELEM, TÖZSDE.

Napijelentés a gabonátözsdekről.

1914. március 3.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete gabonaosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Elkelt 3000 q buza 15 fillérrel magasabb árban. **Rozsban** az üzlet irányzata szilárd maradt. Nagyobb kereslettel szemben a kínálat csak igen csekély volt. Főleg Galicia tanusított nagyobb érdeklődést e cikk iránt. Budapest paritásában 18-10—18-20 koronát fizettek. **Takarányárpiában** az üzlet szilárd. Jobb minőségű áru hiányzott a piacról s gyengébb minőségűekért is magasabb árakat fizettek. Budapest paritásában középminőségű áru 14-70 koronáért kelt el. **Zabban** az üzletirányzat szilárdabb volt. Jobb minőségű áru szintén hiányzott a piacról s középminőségű árúért 15-20—16— koronát fizettek.

Tengeriben az üzlet szilárd. Román kínálat csökkenése folytán Erdély is jobban érdeklődött e cikk iránt. Budapest paritásában 14— koronát fizettek.
Eladott:
Buza, Tiszavidéki: 100 mm. 76 k. 25-65 K.
Pestvidéki: 100 mm. 78 k. 25-60 K., 100 mm. 77 k. 25-40 K., 100 mm. 76 k. 25-30 K.
Bácskai: 790 mm. 77 k. 25-55 K.
Dunai: 1500 mm. 75 k. 25-25 K., 500 mm. 76 k. 25-25 K., 600 mm. 76 k. 25-25 K.
Becskeréki: 1500 mm. 76-5 k. 25-65 K.
1914. március 2-án. Raktárközi: 400 mm. 77-5 k. 25-60 K.
Rozs: 100 mm. 18-10 K., 100 mm. 18-10 K. kppac.
T-árpa: 150 mm. 14-80 K. ab malom.
Zab: 150 mm. 15-80 K., 150 mm. 15-50 K., 200 mm. 14-50 K. dohos, 100 mm. 14-90 K. dohos, kpl.

Határidőárak.

(Déli zárlat.)

Buza 1914 áprilisra	25-20 K.
Buza 1914 májusra	25-08 "
Buza 1914 októberre	22-58 "
Rozs 1914 áprilisra	18-80 "
Rozs 1914 októberre	17-40 "
Zab 1914 áprilisra	15-44 "
Zab 1914 októberre	15-54 "
Tengeri 1914 májusra	13-84 "
Tengeri 1914 júliusra	14-08 "

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-u. 1914. márc. hó 3-án. A székesfővárosi vásárgazdaság jelentése a „Köztelek” részére.)

Fölhoztak a szokott községekből 135 szekér réti szénát, 20 szekér muhart, 5 szekér zsupszalmát, 20 szekér alomszalmát, 0 szekér takarmányszalmát, — szekér tengeriszár, 15 szekér zabosbukkóny stb. — zsák szeszszák.

A forgalom közép.

Árak fillérekben q-ként a következők: réti szénát I. r. 6 880—890, réti szénát II. r. 6 840—840, réti szénát csomagolásra 500—580, muhar 760—960, zsupszalma 600—600, alomszalma 300—400, takarmányszalma —, tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabosbukkóny 740—900, lóhere —, lucerna —, koles —, szarju —, szalmaszecskó —. Összes kocsiszám 195. Összes súly 231,000 kg.

Szeszület.

A szeszüzletben a hét elején igen élénk kínálat uralkodott főleg egyezményen kívüli gyáraktól és több tétel olcsóbb árban el is kelt azonnali és márciusi szállításra.

Elkelt finomított szesz nagyban adózva 204—204— K.-ig, adózatlanul 65—65— K.-ig, míg ellenben vidéki finomított 1:50—2— K.-val olcsóbb ajánlatot tettek. Ex-kontingens finomított szesz vidéki finomítotttól 43 koronáig kelt.

Adózott finomított szesz kisebb tételekben 206 koronáig kelt.

Denaturált szesz hordóval együtt nagyban 50— K.-ig kelt el. Tartányáru 45— K.-ig.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyerszesz ab termelő állomás 55— K.-ig fix árban és 2—2-50 koronáig jegyzésen alól volt élénken ajánlva és több tétel zárulva is lett.

Budapesten a kontingens nyerszesz ára 58—59 K.

Budapesti jegyzés:

	nagyban	koronákban
Kontingens nyerszesz	58—	59—
Finomított szesz adózva	204—	204 50
Finomított szesz adózatlan	65—	65-50
Nyerszesz adózva	202—	202 50
Denaturált szesz	50—	50 50

Liszt, őrlemények és abraktakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete abraktakarmányosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

A fővárosi malmok átlagos buzasziszjegyzései 100 kilogrammonként Budapesten, elegysúly, tisztasúlyként szákoskul.

Szám:	0	1	2	3	4	5	6	7
Ar K.:	37 60	36 80	36—	35—	34—	33 20	31 60	29 80
			7 1/2	7 1/4	6 3/8			
			27 60	24 40	14—			

Rozslistárak:

Szám:	0	0/1	1	WR.	II.	II/B.	III.
Ar K.:	30 80	29 60	28 20	25 20	20 80	19 20	16 80

A többi abraktakarmánycikkek árai a következők voltak Budapesten szákkal teljes vagonrakomány vételénél 100 kg.-ként:

Finom buzakorpa azonnali szállításra	11—	11-10
Goromba buzakorpa azonnali szállításra	11 30—	11-40
Finom korpa febr.-máj. szállításra	11—	11-10
Rozskorpa azonnali szállításra	10-80—	10-90
Árpáda és árpadarce	10-90—	11-30
Malomtorokoly azonnali szállításra	12—	12 20
Budapesti gyári repcepogácsa	14-75—	15—
Szárított moslék zsák nélkül ab Budapest	15-25—	
Szárított repeszlet zsák nélkül ab cukorgyár febr.-máj.	9-50—	10—
Malacma	15—	15-25
Szörpölé 43—50%e cukor a t. hordó nélkül ab cukorgyár	8-50—	9—

A budapesti tojástözsde árjegyzései.

1914. március 2.

Tiszavidéki: eredeti	90—	92 K.
Felsőmagyarországi: eredeti	—	— K.
Kosáráru (15 1/2 db. 1 K.) átszámítva	92—	90 K.
Irányzat: szilárd.		
Időjárás: hűvös.		
Megjegyzések: áruhiány.		

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kőbányai sertéshizláló telepének jelentése a „Köztelek” részére.

Az árak kőbányai szokás szerint 45 kg. diét 4% levonással vevő javára értendő.)

Óreg nehéz páronként	400 kg. felül	—	—
Óreg közép	300—400 kg.	—	—
Fiatál nehéz	320 kg. felüli súly	150—152	—
Fiatál közép	250—300 kg.	150—152	—
Fiatál könnyű	250 kg.	—	—

A hizott sertés fűzet irányzata: nyugodt. Kőbányára egészséges sertések forgalmi kölfűzés alatt levő területekről is szabadon szállíthatók. A felkúldési szándék a kerületi állatorvossal közlendő, ki mindenkor szolgál a szükséges utbaigazítással.

Bécsi szarvasmarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1914. március 2.

Felhajtás összege:		Minőség szerint:	
	drb		drb
Hizott marhában felhajtás	2176	Hizott marha	2179
Csontozni való marhában felhajtás	650	Legelőmarha (Wiedew.)	—
Csszesen	2829	Csontozni való	650
Eladatlan maradt	36	Csszesen	2829
Származási hely szerint:		Nem szerint:	
Magyarországi	1716	Ökór	1515
Galic. és bukóvina	41	Bika	557
Osztrák tartományokból	1072	Tehén	732
Boszniai	—	Bivaly	25
Csszesen	2829	Csszesen	2829

(Árak 100 kilogrammnként élőszuliban, koronaértékben fogyasztási adó nélkül.)

	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör	86—94	76—84	68—74
Galiciai hizott ökör	108—112	96—106	88—94
Tarka hizott ökör	110—114	94—106	84—92
Bikák	70—90	—	—
Hizott tehén	74—96	—	—
Legelőmarha	—	—	—
Csontozni való marha	40—58	—	—
Bivaly	—	—	—

Irányzat: lanya, I. r. hizóörök alig érték el a mult-heti árat, II. és III. r. ökörök ára 1—2 K.-val csökkent, bikák és csontosmarhak a legutóbbi árakat gyengén érték el.

Szerkesztői üzenetek.

Torzsa. Az OMGE. igazgatóságához intézett levele aláíratlanul érkezett. Ezért kérjük becses nevének közlését, mert érdemleges elintézkést csak akkor nyerhet.

M. J. Sárospatak. Ha a szántóföldre kibordított trágyát nem szánhatjuk a kibordás után alá, helyesebb eljárás a szóteregetés, mint a kapacokban való hagyás, mivel a könnyen elpárolgó trágyakomposztokat egyik módon se őrizhetjük meg, de a szóteregetésnek legalább megvan az a haszna, hogy a vetésekben káros buja foltok nem képződnek.

H. A. Böhönye. Vastagabb méretű szerszámra (rönk) méretezés rendszerint kéreg nélkül történik. A kéregre a rönk vastagságából vagy előre megállapított hányadot levonnak, vagy a rönk közepén a kérgét lefaragják és a tiszta fatest vastagságát mérik. A vastag tölgycserkére 3—4, a bükkre 1 cm. szokott lenni. Vékonyabb méretű szerszámra (karó, kocsirod stb.) a kereskedelemben rendszerint darabszámra lesz eladva.

O. G. Nagybeszterék. Ilyen kísérletekről határozott adataink nincsenek. Ha megfelelő mén áll rendelkezésre, a kísérlet megtehető és lehet, hogy használati egvedek előállításánál a kívánt eredménnyel jár, továbbtenyésztés céljaira azonban az ilyen keresztezésből származó egvedek nem szoktak beválni, mert — heterogén elemekből lévén alkotva — átörökíthetőségük rendkívül ingadozóvá, bizonytalanúvá válik. Eleve óvjuk azonban, hogy kevésbé, tehát magasabb és hibás alapzatu ment e célra ne használjon, mert akkor még használati egvedeket sem kap kielégítő minőségben.

Sz. J. dr. Szarvas. Az 1894. évi XII. törvényeikk 29. §-a szerint „közös használatra szánt apaállatok” csak akkor használhatók tenyésztésre, ha azokat a járási mezőgazdasági bizottság megvizsgálta és az illető évadra, tekintettel a szarvasmarhánál és lónál a „tenyészkövetelményeire” is, tenyésztésre alkalmasoknak találta és arról tenyésztési igazolványt állított ki. A 51. § szerint: Saját és alkalmazottjainak anyállataihoz, tekintet nélkül a tenyészkövetelményeire, mindenki tetszés szerinti apaállatot használhat, ha azonban apaállatát párzás végett másoknak is átengedni akarja, azt csak a járási mezőgazdasági bizottság által kiállított igazolvány alapján teheti. Eszerint az, aki hidegvérű kancákat tart oly vidéken, ahol a hidegvérű lónak nincsen tenyészkövetelménye, csak akkor űzhet tenyésztést velök, ha saját mént tart hozzájuk. Ezt a „tenyészkövetelmény” fogalma határozza meg, mely megállapítja, hogy abban a kerületben milyen fajta apaállatot szabad „közöstenyésztésre” használni. Ha tehát valaki, akinek nincs módjában saját mént tartani, a tenyészkövetelményre nem engedélyezett tenyészirányt akar folytatni, akkor az illető maga akar olyasmit, amit törvény szerint nem szabad és akkor indokolatlan az a panasza, hogy a csikónevelés lehetősége elől elzárják. Békés megyében

pedig a hidegvérű lónak nem lévén tenyészkövetelménye, ott hidegvérű mének nem szabad tenyészigazolványt adni, ilyen mént köztenyésztésre nem szabad ott használni. Aki tehát nem akar vagy nem tud a saját kancáihoz mént tartani, az a köztenyésztés keretében kénytelen tenyészteni és az arra vonatkozó törvényekhez alkalmazkodni, mely törvények éppen a köztenyésztés emelése érdekében lettek alkotva.

Beresztelek. Nem lehet feladatunk, de nincs is módunkban, hogy egyes kultúrnövényeink termelését e helyen ismertessük, annál kevésbé, mert a seprőcirk termelése nemcsak nagyobb növénytermelési munkában (például Cserhát: Különleges Növénytermelésében) benne foglaltatik, hanem azzal külön olcsó kiadványok is foglalkoznak (például Busits: Az olasz cirok termelése, Budapest. Szalay János: A seprőcirk termelése, Budapest stb.); röviden ismerteti a seprőcirk termelését a Köztelek Olcsó Könyvtárának következő kiadványa is: ifj. Rösler Károly: „A kapásnövények termelése”. Ezen könyvek a „Patria” könyvkereskedés útján (Budapest, IX., Üllői-ut 25.) megrendelhetők. Ami pedig a seprőcirk magjának beszerzését illeti, arra nézve a kiadói hivatalkában is megrendelhető „Mezőgazdasági kalauz” 300-ik oldalán közöl egy csomó címet. Eredeti olasz cirokmagot beszerezhet a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél (Budapest, V., Alkotmány-utca 31.) vagy a Magyar Cirokkereskedelmi Betéti Társaságnál (Budapest, V., Akadémia-u. 16.).

B. Gy. Fejőstehenekkel fejenként s naponta 3 kg. száritott moslék etethető, de hogy ennyit vagy kevesebbet etessen-e, az a tehének tejbőségétől és a többi takarmány táptartalmától függ.

G. Gy. Kápolnás. A májmetelykóról, annak orvoslásáról és az orvosiástól várható eredményekről a „Köztelek” 1913. évi 87. számának 2950. oldalán, valamint 1914. évi 17. számának 534. oldalán közölt feleleteknek adnak felvilágosítást.

E. E. Kaposvár. 1. A belterjes szarvasmarhatenyésztést űző gazdaságokban a legelő jelentősége a gazdaság természetű viszonyaitól függ. Ahol elégséges és jó elosztású az évi csapadék, vagy ahol mélyebb fekvésű, idősebb, ugynevezett szűlött legelőterületek vannak, ott a legelő szolgáltatja a legtermészetesebb és egyuttal a legelősebb takarmányt is a gazdaság részére. Ahol azonban nincsenek ilyen területek és alföldi jellegű száraz klíma mellett, száraz jellegű legelő létesítéséről vagy fenntartásáról lehet szó, ott ennek a hozama egyrészt nagyon ingadozó, másrészt kevesebb szokott lenni, mint az ugyanolyan minőségű szántóföldek takarmánytermése s így a legelőn termelt takarmány ilyen viszonyok közt nem olcsó. Legelőterülethez itt is szükség van azért, de csak olyan mértékben, hogy az állatok a szükséges mozgást elvégezhessek. 2. A műtrágyákra első sorban olyan gazdaságban van szükség, amelyben nincs elég istállótrágya. Istállótrágyával bőven rendelkező gazdaságban is jövedelmező lehet a műtrágyázás, ha a gazdaság talajában a tápanyagok aránya helytelen, ha valamelyikből pl. foszforból aránylag kevés áll rendelkezésre. Mivel nagyon gyakori az utóbbi eset, főleg az egyoldalú szemtermelést űző kisgazdáknál, azt mondhatjuk, hogy a legtöbb hazai gazdaságban a helyesen alkalmazott műtrágyázás jövedelmező lesz.

B. Gy. Ö. Hogy minő sortávolságot legelősebb a Herrmann-féle művelésnél, vagyis a tengerinek fészkenként két-két to meghagyásával való növényes művelésnél betartani, azt annyiban nem lehet pontosan megmondani, mert az a talaj és éghajlati viszonyok, valamint a rendelkezésre álló művelési eszközökön kívül elsősorban attól függ, hogy milyen tengeriről van szó. Így pl. maga Herrmann a későbbi amerikai származású fehér löfögu tengerinél a 28"×28" sortávolságot találta a legmegfelelőbbnek, míg az igen korai aicsutinál buja talajon, azaz a tengerinek igen buja fejlődése mellett a 24"×24"-t; de soványabb talajon e korai tengerinél a 22"×22"-ig is le lehet menni. Míg azonban Herrmann kései tengerit 28"-nél szélesebb sorokba vetni nem találta célravezetőnek, más gazdák, különösen szárazságra hajló viszonyok között kései tengerinél még nagyobb sortávolságot, egész 36"×36"-et, míg közepérsű tengeriknél több gazda a 24"—26" távolságot találta a legjobbnak stb. Vajjon a Herrmann-féle művelés, vagyis a tengerinek két töves fészkekben való kockás művelése az illető gazdaságba való-e, továbbá, hogy milyen távolságot tartson bő az illető gazdaság, mindezt teljes bizottsággal csakis az illető gazdaságban magában több éven át végzett kísérletezés mondhatja meg.

Özv. G. E.-né. Pa-Turpisztó. A testnek más és más helyein időközönként képződő, részben felfakadó, részben pedig előzetes feltörés nélkül elmuló áganatok eredete többféle lehet. Elkéintve a bőrtakonykóról, melynek folyamán hasonló daganatok szintén jelentkezhetnek, a ló testén duzzanatok támadhatnak idült mirigykór (csikókeh) folyamán, továbbá gennyesedési baktériumok okozta lappangó fertőzés, időközönként érvényesülő külső behatások előidézte bőrgyulladás, esetleg fonálféregnek a bőrben megtelepedése következtében. Néha viszont a közönséges csalánkített nyivánul hasonló jelekben. A betegségnek természetét csakis a lónak megvizsgálása alapján lehetne megállapítani, mindazonáltal abban az esetben, ha a duzzanatokból a feltörés után csakis tiszta vér ürül ki, úgy fonálféreg okozta bőrbetegségre kellene következtetni, viszont csakis savószertű folyadék kiszivárgása a duzzanatok felületére bőrgyulladás vagy csalánkített fennforgását igazolná, míg ellenben genyes váladék kiürülése a daganatokból az első helyen említett három betegség valamelyikére utalna. A fonálféreg okozta bőrbántalomnak nincs komoly jelentősége, a csalánkített, illetve a bőrgyulladás viszont a takarmányozás meg-

változtatásával, illetve a külső káros hatások távoltartásával megszüntethető, míg a genyes gyulladások sebészi beavatkozást igényelnek, kivéve a nemgyógyítható takonykórt, mely egyébiránt bejelentendő betegség. M. J. dr.

W. L. Fajkúrt. A tavaszbuzátt épp úgy kell csávázni üszök ellen, mint az őszit. A csávázás módjának ismeretése a Köztelek Zsebnaptár idei évfolyamában foglaltatik.

H. A. dr. Órszállás. A zab üszökbetegsége ellen helyes csávázással (lásd Köztelek Zsebnaptár 1914.) biztos eredménnyel lehet védekezni s épp ezért tavalyi zabtermése csávázás után nyugodtan használható vetőmagul.

Cz. J. Lajtakáta. A burgonya díjtétele 10,000 kg. feladása esetén 100 kg.-ként: Lajtakáta—Triest = 162 fillér.

Ami *Constanzán, Beyruton* stb. szőlő díjtételeket illeti, ilyenek, mint közvetlen díjtételek nem léteznek. Legelősebb, ha a fél nagyobb szállító cégekhez fordul: pl. Hoffmann S. és W., Schenker & Comp. budapesti cégekhez és kér tőlük díjtételeket *Lajtakátáról* a kívánt külföldi viszonylatokban. És pedig *Fiumén*, illetve *Triesten* át a *levantei* forgalomban és *Pozsony-Ujváros* át a *Duna* átrakási forgalomban *Galatzon* át. Különbösen is nem ajánlatos, ha a fél maga szállítaná az árakat közvetítő spedítőr igénybevétele nélkül, mert sok keletlenességgel és költséggel jár ily dolog. Ha több spedítortól kér a fél díjtételeket, biztos, hogy a legutányosabbhoz juthat.

D. J. Érmihályfalva. 1. Istállótrágyás dohányföldön a szuperfoszfát jó hatása, amint ezt számtalan kísérlet igazolta: 150 kg. teljesen elegendő, Kálitragya csak homoktalajon kell. A szuperfoszfátot jobb kiszórni, mint feloldva a palánta locsolásánál használni. A szuperfoszfátunk feltétlenül lesz utóhatása a dohányt követő buzánál.

2. Istállótrágyás lucerna alá szuperfoszfátot (vagy thomassalakat) kell adni és pedig a hosszabb hatásra való tekintettel nagyobb mennyiséget. Szuperfoszfátból kat. holdanként 300 kg.-ot, ha thomassalakat használna, akkor 150—500 kg.-ot. A tavaszi szántás előtt szórhatók, de az őszszel jól szántott föld ismételt tavaszi szántása felesleges, sőt káros.

3. A szőlő alá jobb a szuperfoszfátból és kálisóból, egyszerre nagyobb mennyiséget adni s ezt csak két évenként megismételni és pedig szuperfoszfátból 250—300 kilogrammot, a kálisóból 100—150 kg.-ot kat. holdanként. A drága sertétrágya helyét a chilisálétróm használata egészen indokolt lesz és pedig kat. holdanként 100 kg.-ot számítva és két részletben adva felét, amikor a szőlő tavaszi fejlődése megindul, felét 2—3 héttel később.

F. S. Nagycsed. Kemény, kötött, víztanemesztő talaja nyáron összeszárad, megrepedezik, rosszul szelődik, a trágyázásra nem igen reagál, kevesebb csapadék sem elég neki, hogy fölüdüljön. Így nem igen lesz azon jó legelő vagy rét, a mai állapotában. Részemről helyeslem, ha valaki a nehéz művelési földjét legelővé alakítja át, de jelen esetben azt ajánlanám, hogy a talajt egy alapos *meszezéssel* tegye szelidebbé és porhanyóbbá és csak azután készítsen benne mezőt, ha 1—2 évi szántóföldi műveléssel azt jobb állapotba hozta. A meszezésről utmutatást találhat a „Kiszőlő és legelőjavítás” c. szakkönyvből. Kapható a „Patria” szakkönyvkereskedésben (Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.).

Távíratom: „Pokróclep Somogyzill”.

Lópokróc előnyarájlanlat: Legkisebb szükségletnél is gyári áron!

Hogy sikerrel küzdhesünk a külföldi verseny ellen, közvetlen a fogyasztókkal óhajunk összeköttetésbe lépni. — Áraink még kisebb vételknél nem léteztek alacsonyossága és árunk elsőrendű kiváló jósága reménylteni engedi, hogy a hazafias gazdaközönséget állandó vevőinknek nyerjük meg. **De! Hogy ezt elérhessük, bármely posta- vagy vasútállomásra már két darab próbamegrendelést is bérmentve szállítunk.**

Áraink: Elsőrendű **téli gyapjupokrócok:** aehéz uradalmi

1. sz. legjobb minőségű, 210 cm. hossza, 160 cm. széles, ára 11 korona 50 fillér,
2. sz. legjobb minőségű, 200 cm. hossza, 150 cm. széles, ára 10 korona — fillér,
3. sz. legjobb minőségű, 175 cm. hossza, 140 cm. széles, ára 8 korona 50 fillér darabonként, minden kívánt színárnyalatban. Rendeléseket annak gondos eszközlése végett az ősz szükségletre már most kérjük — ha utóbbi szállításra is — eszközölni.

Ilyen minőségben és méretben ezen árért egyetlen bel- vagy külföldi cég sem szállíthat. **Megrendelési cím: „SOHR” Magyar Lópokróc Szétküldés Telepe, SOMOGYSZILL**

VARJU EGÉR ÜSZÖK

kártevési ellen biztosan védekez-
hetik a földbirtokos, a külföldön 5
év óta bevált kitünő védőszer,

CORBIN

alkalmazásával. Kiváló eredmények,
bizonyítványok! Nem befolyásolja a
mag csirázását! Egyszerű alkalma-
zás! Olcsó! Nem mérgező! Nagy-
szerűen bevált buza, kukorica, zab,
rozs, répamag, árpa, kender, konyha-
vetemény stb. csávázásánál. Csak
egyszer próbálja meg saját érdekében!

Igen érdekes leírást, használati utasítást és árajánlatot ingyen küld:

Dr. KELETI és MURÁNYI vegyeszeti gyára **UJPEST**

LYSOFORM-GYÁR,
valamint a főelárueitők:

Arad: Schauer és Singer.
Abony: özv. Grünwald Jónásné.
Balassagyarmat: Gerő testvérek.
Békéscsaba: Dobay Kálmán.
Bács: Gebauer Emil.
Csongrád: Szendrői László.
Debrecen: Kontsek Géza.
Érsekújvár: Sugár Lajos.
Esztergom: Patriász Zsigmond.
Eperjes: Friedmann Miksa.
Hódmezővásárhely: Imre Károly.
Jászberény: Berger Vilmos.
Kenderes: Bakai Gyula.
Kolozsvár: Babós és társai.
Lugos: Sticsinsky Ignác.
Miskolc: Weidlich Pál.
Marosvásárhely: Szalmásy Gyula.
Nyitra: Stern Lipót.
Nagyvárad: ifj. Ullmann Izidor és Fiai,
" Radó Samu és társa.
Nyirbakta: Schwarz Mór.
Nyirbátor: ifj. Polatsek Lajos.
Nagyenyed: Winkler János.
Nagyszében: Morscher Károly.
Pécs: Spitzer Jakab.
Pöstyén: Drogéria a „Fekete kutyához“.
Pancsova: Irasek Károly.
Szabadka: Klein Géza.
Szatmár: Vámos Aron.
Sátoraljaujhely: ifj. Klein Jakab.
Szentés: Sarkady Nagy Ferenc.
Temesvár: Krayer József.
Ujvidék: Dietzgen Imre és Fiai.
Ungvár: Schlesinger Emánuel.

Elsőrendű fajtisza

vetőzab

eladó a felszolgálóegyházi gazdaságban, vevő zsákjaiból
vasutállomásra szállítva 17 koronáért métermázsánként
Vasut, posta: Szolgaegyháza, Fejér megye.

Azonnal eladó

mint számfeletti 16 db **prima mangalica tenyész-
koca** malacokkal együtt, részben már malacoztak, részben
most fognak. Cim: **Grósz Sámuel és Fia, Forró.**

„Putyi tengeri“

koránérő, rendkívül szép minőségben, vevő zsák-
jaiban métermázsánként 20 koronáért kapható.

Nagylángi Bér gazdaság, Nagyláng.

Vetési célra alkalmas finom

rózsaburgonya

míg a készlet tart 100 kg.-ként ab Homokszentlőrinc 8 K-ért
eladó. **Farkas Bertalan** Homokszentlőrinc, Pest m.

Köriscsemete,

szép erőteljes gyökérzetű
100.000 darab eladó.

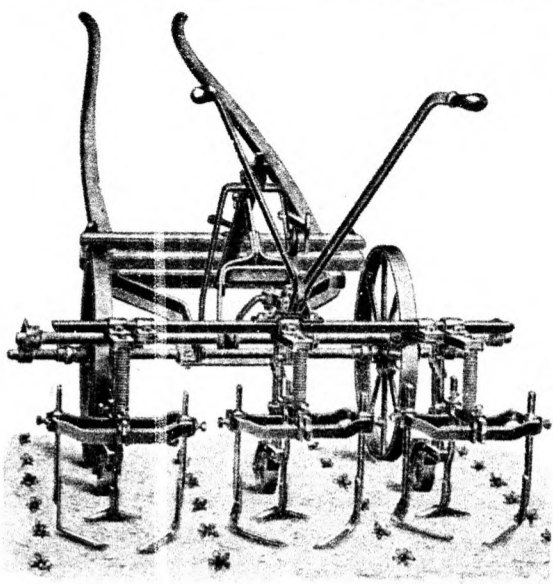
Ers. uradalmi erdőhivatal, Kalocsán.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Vegyvizsgáló Állomása
BUDAPEST, IX., ÜLLŐL-UT 25.
Talaj, trágya, abrak, viz, szén, répa, valamint minden
egyéb gazdasági és ipari vegyvizsgálatok.

■ Szakvélemények mezőgazdasági vegyipari kérdésekben ÖNGE-
tagoknak az Állami díjazásból 10% engedmény. ■

Nagyméltóságú gróf **DESSEWFFY AURÉL** ur
büdszentmihályi uradalmában 15 db 3 éves szőke
göndörszőrű mangalica tenyészkan, 4 db berni,
3 darab berni szimmentáli másfél- és két éves
tenyészbika, 2 darab berni számfeletti vemhes
üsző, 4 darab mind tuber-
berni szám- **eladó** kulinra nem
feletti vemhes reagáltak és
tehén, igen jó tejelő anyáktól származnak. ■
Érdeklődők forduljanak az uradalmi tisztartóssághoz, **BÜDSZENTMIHÁLY.**

Cukorrépatermelőik figyelmébe!

Ujdonság!

Szabadalom!

„D“ automatikus répakapáló gép.

Kifogástalan munka:

Nagy teljesítőképesség:

Egyszerű és kombinált „Rekord“ répavetőgépek.

Árajánlatokkal szívesen szolgál:

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége
Budapest, Váci-körút 32.

Bérlet lejáratára miatt eladó gazdasági felszerelések

és pedig: 6-os MÁV. cséplőkészlet, szekerek, kocsik, ekék, fogasboronák, tárcsás borona, tengermorzsoló, féderes kocsik, marhamérleg stb. és 29 darab erdélyi magyar jármos-ökör, 5 pár ló és pirostarka tinók. Megtekinthetők: **Merbl Mór gazdaságában Miszla, Tolna megye.** Vasútállomás: **Pincehely.** Értekezni lehet Budapesten is: **V. Bálvány-utca 18. szám III. emelet 4.,** délután 1—2 és este 6—7 óra között.

Eladó birtok.

Jásznagykunszolnok vármegyéhez tartozó Tiszabura község határában, a Tiszavidéken, **492 — 1200 □-öles — hold** terjedelmű **televényes fekete homok, termékeny földbirtok** legelővel, urilakással, megfelelő cselédlakásokkal, mellékhelyiségekkel és dohánypajtákkal, kedvező feltételek mellett örökáron **eladó.** A birtokon ezidőszert 38 katasztrális hold dohánytermelés van. Munkás és cselédviszonyok a vidéken kedvezőek. Venni szándékozók

Tiszaburára

CHIKÁN BÉLA főjegyzőhöz fordulni szíveskedjenek.

Az OMGE. könyvkiadóvállalata kiadásában megjelent a

Magyarországi Gazdaczimtár.

Szerkesztette: **zoltvárbessenyői Rubinek Gyula,** az OMGE. igazgatója.

Ezen 1060 lapra terjedő nagy 4° alakú czimtár a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszter ur rendelkezésére a pénzügyigazgatóságok által bevezetett hiteles adatok alapján az összes magyar-, horvát- és szlavonországi 100 holdon fölül birtokosok és bérletiek nevét, lakhelyét, utolsó postáját, birtokuk nagyságát és a terület művelési megosztását, valamint a kataszteri [védelmi] kimutatást stb. tartalmazza. Azonkívül minden megyénél monografikus alakban arról is tájékoztat, hogy az egyes különleges mezőgazdasági termelési ágakkal nagyobb mértékben mely gazdaságok foglalkoznak.

Részletes prospektussal és mintaívvel kézzel szolgálnak.

Ára bekötve 60 korona.

Megrendelhető a „Patria” r. t. gazd. szakkönyvkeres., Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

Az ország bármely részében

jó fedőnádoddal

szolgálhatunk.

Hözponti iroda:

5396

Gestetner és Schwarz cég, Győrött.

Eladásra (megbízásból) ajánlunk

500 drb 5-6 éves valódi erdélyi magyar fajta fehér jármosökröt,
600 drb 1-1½-2 éves valódi erdélyi magyar fajta fehér ökrörborjut.

Veszünk hizott ökröket

a legmagasabb árban, hizalásra alkalmas ökröket beállítunk úgy saját, mint megbízó számlára, a legelőnyösebb árban.

Elfogadjunk mindenféle tenyész- és haszonállat beszerzésére szóló megbízást.

ERDÉLYI RÖZVETITŐ ÉS ÁRUFORGALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Kolozsvár, Brassai-utca 23. szám.

Telefon (interurban) 619. 7728 Sürgőnycim: Közvetítés.

Angol választott malacokat és süldőket keres megvételre Láng Bertalan tejgazdasága, Nyitrazsámbokrét.

ELADÓ

40 drb jól fejlett, igára alkalmas, 4 éves erdélyi magyar ökörtinó.

Papp Ferenc, Nagynyulas (Kolozs megye), Telefon 2 sz. Vasutállomás, Kissármás. 5862

Szabolcsvármegyei Gazdasági Egyesület
felügyelete alatt álló burgonyaértékesítő iroda, NYIREGYHÁZA. 5317

Ajánl Szabolcs vármegye területén termelt, feltétlen megbízható gazdaságokból származó, gondosan válogatott, fajtisztán kezelt

vetőburgonyát

Prof. Wolthmann, Prás. Krüger, Böhm's Erfolg, Hortensia Imperator, Magyar Kincs, Rózsa, Hépehely, Ella, sárgahusu St. Wentzel, Weisse Königin, Up-to-Date stb. stb. fajokat **Vagonrakományban és kisebb tételekben is.** Felhívásra árajánlattal és a burgonyafajoknak talajviszonyok szerinti termőképessége és keménység-tartalmára vonatkozólag felvilágosítással készséggel szolgál a fenti iroda. Bőveitett levéleim: **Burgonyaértékesítő iroda, Nyiregyháza.** Távirat-cím: Burgonyaértékesítő Nyiregyháza. Interurb. telefonsz.

A **Bánkúti Főhercegi Uradalom Felügyelősége,** posta: Bánkút, Arad megye, előjegyzéseket elfogad a nemesített koránérő és botermő

eredeti bánkúti tengerire.

Az elérhető maximális termés mellett (több helyen 40 mm.) a csutka és szem közti végtelen kedvező aránya (10-12%), bő tápanyagtartalom és a szemek acélossága jellemzi e tengerit; beérése itt az Alföldön szeptember 10., egyedüli kellek, hogy április 20-ig földbe kerüljön, azért április 1-én túl már nem is szállítjuk. Az ideit tengeri állításon, az eredeti bánkúti tengeri mellett bemutatásra fog kerülni az ország 73 helyéről beérkezett utántermés is a kitöltött kérdőívekkel. Továbbá a **takarmányrépa helyett,** háromszoros tápanyagtartalom, hosszú és biztos eltarthatóság miatt közkedvelt és jövedelmezőbb

nemesített bánkúti cukorrépa

mi a kellő aklimatizálás mellett korábban kel és minden répabetegségnek jobban ellentáll. A nemesített bánkúti tengerivetőmag ára a válogatott csövek közepéről morzsolva, vevő zsákjában 30 kor., a nemesített bánkúti cukorrépa pedig, zsákot fel nem számítva, 75 kor. mázsánként. 5190

Koránérő nemesített Alcsuti magkukorica

métermázsánként 24 koronáért az alcsuti főhercegi uradalomban kapható.

Uradalmi felügyelőség, Alcsut.

Vetőburgonya

Industrie (Modrow-féle sárgahusu) Böhm's Erfolg, Up to date (Findlay-féle) Prof. Wolthmann, mindannyi kipróbált hőtermő faj, egészséges és fajtiszta eladó.

Betlehemi Gazdaság

Megkeresések: Lamberger Oszkár Pa.-Betlehem, u. p. Györszemere címre keretnek. 5308

Elsőrendű hasogatott tölgy szőlőkaró

nagyobb mennyiségben, Csurgó vagy Somogyzóbb állomásra szállítva, eladó. Bővebb felvilágosítást ad

Inkei bér gazdaság.

Inke, Somogy megye. 5864

MAGTENGGERI

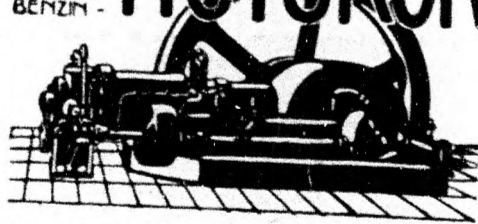
„FUNK 90 DEY EAR“ sárga lófogú, korán érő faj, Amerikából direkt importált magból termesztve; kitünően beérett és 1200 □-ölon adott 3380 kg. csöves tengeritermést. Kapható 100 kg.-ként 70 koronáért, míg a készlet tart. Uradalmi intézőség, Pélpuszta, u. p. Városhidvég. 5374

BRÜNN-KÖNIGSFELDI GÉPGYAR

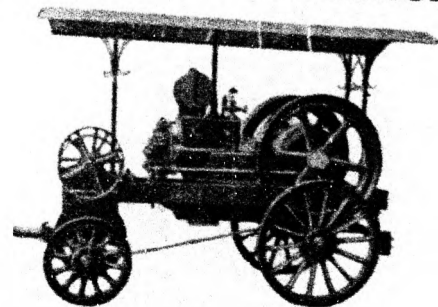
Magyarországi vezérképviselő: RÁCZ FERENC MÉRNÖK
BUDAPEST, V., FALK-MIKSA-UTCA 8. SZ.

ELISMERT LEGJOBB SZERKEZETŰ

DIEZEL -
BRUNA -
SZIVOGAZ -
FÖLDGÁZ -
BENZIN -
MOTOROK

GAZDASÁGOK-, MALMOK-, VILLANYTELEPEK-, ÖNTÖZŐ- ÉS LECSAPOLÓ SZIVATTYUTELEPEKHEZ TOVÁBBÁ
TELJES MOTORCSÉPLŐKÉSZLETEK.

SZOLID KIVITEL!

TELJES GARANCIA!

KÖLTSÉGVETÉS, MÉRNÖRLÁTOGATÁS DÍJTALAN.

Alapítástól 1720.

Katalogus

ingyen!

gyümölcs- és sorfák,
szőlővesszők,
diszcsorjék,
tőleveldek,
felfutók,
bokrok,
rózsák
stb.

L. Späth

faiskolója.

Park- és kertek tervezése.
Berlin-Baumschulenweg.

77. old. terlet.

Jung Ádám

sertésbizományos

BUDAPEST, VIII., BEZERÉDY-UTCA 4. Telefon: József 32-55

a legjutányosabban értékesít és beszerezett hizott és sovány sertéseket. Minden felvilágosítás díjtalan.

Ákácfa fásorított, jó gyökeres, többször iskolázott, körülbelül 2 méter törzsmagasságú, 6-10 cm. kerületű, darabonként 25 fillér.

Populus Canadensis magassága a koronáig 100-120 cm., kerületvastagsága 10-12 cm., darabonként 60 fillér.

Picea Excelsa (Lapinyó), **Picea Sitkaensis** (Sitka-fenyő), 80-120 cm. magasságú, többször átültetett példányok földgumóval, darabonként 70 fillér, 90-100 cm. magasságú 35 fillér.

Rózsafák magastörzsek, 2 évesek, legújabb fajokban darabonként 120 fillér, ez evi ültvények, darabonként 80 fillér.

Csicsóka (Tophanbér) szép ültetni való, vörös zsákjaiban szállva, meterműzanként 7 kor.

Vörös eckendorfi szőlő termősi takarmányrépa, magastörzsű, m. g. nagyon tartós, bőtermő, cukorús, 50 kilónként 25 korona. 5881

Minden a ZSELIZI vasúthoz szállítva, csomagolás önköltségén számítva értendő. Szíves rendelkezéseket kér a Sározi Uradalom, Nagysáro, Bars megye.

Liptay Jenő

legújabb rendszerű gazdasági számviteli

Naplója és Főkönyve

a legegyszerűbb számviteli rendszer.

Ara mindkét könyvnek kötéve és a hozzávaló nyomtatványoknak **15 korona.**

Megrendelhető a „Patria” nyomda r.-t.-nál, Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

Tavaszi ültetésre

gyümölcsfaültvények, rózsafák, diszcsorjék és diszsortfák a legnemesebb fajokban kiváló szép és erőteljes példányokban kaphatók

Ő Fensége
József Főherceg ur
kistapolcsányi (Bars vármegye) kertészetében.

Arjegyzék és ingyen bérmentve. 5386

Szálás takarmány-növények termesztése

SZILASSY ZOLTÁN és GRABNER EMIL

e házagpótló és egyedül álló művének beszerzése minden gazdának fontos. Ara tartós vászonkötésben 10 korona. „PATRIA” r.-t. gazdasági könyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

WOHANKA FÉLE NYERSOLAJ MOTOROK és LOKOMOBILOK. ÜZEMKÖLTSEGEK.

NAGYSÁG SZERINT **1 1/2-2 filler**

ORÁNKÉNT és LOERONKÉNT. NINCS ROBBANÓ TŰZ-VESZÉLY! MINDEN PÉNZÜGYÖRI ELLENŐRZÉS ÉS ENGEDÉLY NÉLKÜL.

WOHANKA és TÁRSA BUDAPEST
V. VACZI-KORUT 76.

Vetési idényre! Vétel! Eladás!

Prima Svédzab,

tavaszi buza, búkköny-, köles-, muhar-, répa- és heremagvak, valamint egyéb gazdasági magvak legelőszóbban kaphatók

Lorschy Mórnál, Kaposvárott
Ugyanott vétele mindentéle magvaknak. 5883

Kis- és középgazdaságok számviteléhez legalkalmasabb

ORMÁNDY JÁNOS: GAZDASÁGI SZÁMTARTÁSI NAPLÓJA

Ara tartós kötésben 6 korona

Kiadta az O. M. G. E. könyvkiadóvállalata

M. g. rendelhető a „PATRIA” r.-t. könyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Öszibarack Alma Cseresznye Kajszinbarack Lasponya Eper Mogyoró Piszke Szilva Körte Meggy Birs Dió Török szeder Ribizli Malna stb.

gyümölcsfákat, illetve bokrokat, továbbá Erdősítésre és ütszélékre való ákácfaikat Kétéves gyökeres szőlővesszőket Diszfákat és cserjéket Rózsafákat és bokrokat

százezer és milliószámra

tenyészt és árusít:

Unghváry László faiskolója Czegléd (Pest m.)

Tessék árjegyzéket kérni!

Olcsó árak! Olcsó árak!

Bámulatatosan olcsó kerítések!

Hazai gyártmány.

Bécsiekülönösen ajánlott!

Bécsiekülönösen ajánlott!

Biztonságát, mely felülmúlhatatlan. **HUNGARIA-sodronyfonat** kiváló minőségű, mely felülmúlhatatlan. **Hungary-sodronyfonat** kiváló minőségű, mely felülmúlhatatlan. **Hungary-sodronyfonat** kiváló minőségű, mely felülmúlhatatlan.

HAIDEKKER SANDOR
sodronyfonat-, fonat- és kerítésgyártó
Budapest, VIII. ker., Üllői-ut 48. 16

Jutányos, pontos és gyors kiszolgálás!
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

HAGYMAMAG

fajtszta makói, valamint petrezselyemmag, hosszú fehér, késő őszi, mindkettő a magy. kir. állami vetőmagvizsgáló állomás által tisztaságra és csiraképességre megvizsgálva és plombálva. Hagymamag 82-84% csiraképes és 99% tisztasággal, petrezselyemmag 84% csiraképességgel és 97% tisztasággal, továbbá

DUGHAGYMA

gömbölyű és hosszúkás, valamint vetési célra válogatott fokhagyma és tormadugvány a legolcsóbb napi áron kapható. Arak kérdezősködéssel. — **Próbára franco postán, utánvétellel:** 5 kg. hagymamag 15 kor., 5 kg. petrezselyemmag 8 kor., 5 kg. fokhagyma 5 kor., 5 kg. dughagyma 4-50 kor., 5 kg. torma 5 k., 5 kg. tormadugvány 6 kor.

MANDL ZSIGMOND, Makó.
Cirok és muharmagot bármely mennyiségben veszek és kérek mintázott ajánlatot az eladandó mennyiség megjelölésével. 7739

UJABB SZAKKÖNYVEK

	Kor.
Andrássóvích: Házinyulenyasztás	2.-
Betegh: Baromfiak fertőző betegségei	2.-
Campbell: Ökszerű talajművelés	3.50
Cselkó: Szarvasmarhatenyésztés	8.-
— Takarmányozás	10.-
Csongrádi-Schopf: A biztosítás és a bírói gyakorlat	15.-
Deszó: Mezőgazdasági költés könyvtel	8.-
Dörner: Kaszáló és legelőjavítás	8.50
— Keresék-trágyák használata	2.50
Fokányi: Állatgyógyászati törvények	15.-
Grabner: Gyümölcsfák műtrágyázása	2.-
— A gazdasági növények nemesítése	6.-
Groffits: Gazdasági építézet	12.-
Hetzl: Szarvasmarhák meddősege	6.-
Hutyr: Törvényszéki állatorvostan	10.-
Ilowsky: Táblázat a takarmányadagok kiszámításához	5.-
Jankó: Szalma-azóna kazlak köztartalma	1.-
Károly: Mezőgazdasági viszonyok és eredmények	10.-
Kencse: Házállatok okmányozása és eredmények	5.-
Knoll: Hollandi marha tenyésztése	1.50
Kovács: Állatbirtosítás fejlődése és szervezete	10.-
— Kendermagos plimut	1.-
Kovácsy: Cukorrépa trágyázása	1.-
Kovácsy-Monostory: A ló és tenyésztése	15.-
L. Kovács: Néhány szó a házi nyulenyásztásról	3.-
Leimeter: Átszámítási táblázatok sertés-tenyésztés stb. részére	3.-
Limbacher-Pösch: Ruszt-Sopron-Pozsonyi borvidék	3.-
Mádai: Villamos technika	2.-
Matlaskovszki: Superfoszfát nemzetgazd. fontossága	5.-
Mezőgazdasági Kalauz. Gazd. termékek beszerzési.	
— Szerkesztik: Buday Barna és Konkoly Thege Sándor	15.-
Ormándy: Gazdasági számtartási napló	6.-
Ormándy-Szilárd: Jövedelemadóról	8.-
Orsz. méhészek szobnaplár. Szerk.: Szilassy Zoltán	1.50
Páll: Motoros szántás	3.-
Párczer: Széna- és szalmaerkek szokványok	1.-
— Csoport. gabonafuvardíjtételek Budapestre	4.50
Pater: Vadontermő gyógynövények	5.-
Praznowsky: Dohánytermelés és kezeléstan	3.-
Rády-Sperzon: Benzinnmotor	3.-
Rodiczy: A magyar juhtenyésztés	3.-
— A kecske tenyésztése és hasznóvétele	1.50
Rubinek: Hogy állunk a Balkánon	1.-
— Magyarországi gazdaságtan	60.-
— Őrlési engedély és bevitteli jegyek	2.-
Szász: Sajt készítés	3.-
Székes: Gyakorlati buzamészítés	2.50
Szilárd Ferenc: Ébredés az erdő	5.-
Szilárd Gyula: Mezőgazdaságtan I.	4.-
— Mezőgazdaságtan II.	3.-
— Szőlő és pince. Gyakorlati kézikönyv	5.-
— Vezérfonal felhők mezőgazd. oktatásához	2.-
— Szőlőművelés és borgazdaság	10.-
Szilassy-Grabner: Szálás takarmány-növények termesztése	10.-
Tokaji: Eladó ország	3.-
Vauts: A birtokos és gazdasági közötti jogviszony	3.-
Zaitsech: Termelés és takarmányfogyasztás	5.50

Megrendelhetők a „PATRIA” r.-t. gazdasági szak-könyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

ELADUNK

nagyobb mennyiségű szőlőoltványt, ugyancsak sima és gyökeres **Riparia Portalis és Rupestris Monticola** alanyvesszőt, továbbá sima és gyökeres hazai szőlővesszőt a legkiválóbb minőségben, méltányos árral. Tessék árajánlatot kérni és pontos címünkre figyelni.
Badacsony-Szentgyörgyhegyi Szőlőoltványtelep, Tapolca (Balatonvidék).

A Baranyavármegyei Gazdasági Egyesület

PÉCSETT, 1914. évi március hó 8-án tartja meg
dijazással egybekötött

III. tenyészbikavásárját.

A vásár helye: Pécs, ujjvástartér.

A vásár ideje: délelőtt 10 óra.

Eladásra kerülnek oly tenyészbikák, melyek a
tejjellenőrző szakosztály hiteles adatai szerint
4000—5000 literes tehenektől
származnak.

Jégnélküli hűtés tejgazdaságok számára

elektromossággal, vagy bármely rendelkezésre álló
hajtóerővel (mint pl. motor, lokomobil). Hygienikus,
olcsó és megbízható. A hűtőgépeinkkel lehűtött tej
romlás nélkül állja ki a messzire való szállítást is.
A leghitelesebb dán és svéd tejgazdaságok hűtőberen-
dezéseit az általunk képviselt gyár rendezte be.

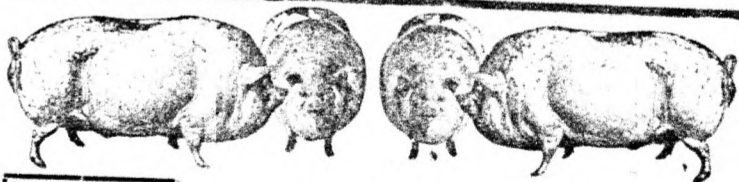
Jégnélküli hűtőkamrák

husneműek, zöldség, gyümölcs stb. stb. számára.

Teljes jéggyári berendezések. Házi vízveze-
tékek és villamos telepek berendezése.

Komoly érdeklődőkhöz díjtalanul küldjük szakmunkánkat.

VECSEY JENŐ okl. gépészmérnök
műszaki irodája
BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 21. SZ.
TELEFON 105-84 SÜRGŐNYCÍM: VECSEYÉK

BUDAPEST

Népszínház-u. 22.

TELEFON:

József 22-41.

Sertésenyésztők és sertéshizlalók!!

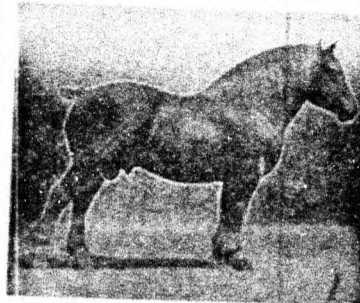
Ha jószágukat értékesíteni kívánják, forduljanak bizalommal

URL REZSŐ sertésbizományi céghez

Vevők állandóan előjegyezve!

Orig. Kwassitzi Hanna-árpa

első utánvetésből vetőmagnak ajánl igen szép, egészséges, kiválóan esze-
képes vetőárpat 18. — koronájával 100 kilonként, Vágújhelyen vasútra ráva-
császtói gazdaság, Császtó, u. p. Vágújhely (Nyitra megye) Zsák-
kiváratra beszerzünk.

**Igásló-
kiállítás**

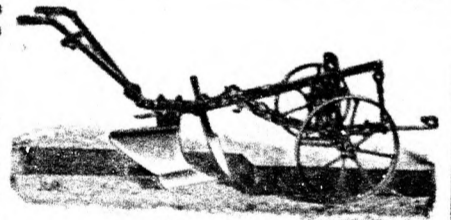
Budapest, március hó 7—11.

Belga tenyészmének

Menzeles Frères
brüsszeli cég fiókja. Nagykanizsa.

SACK RUDOLF

valódi egyetemes és több-
vasu acelekéi, vetőgépei,
boronái, szőlőmivelési
eszközei stb.

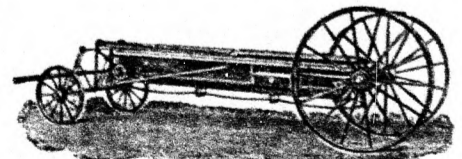
Sack-féle eke.

DEERING-féle

Deering-féle kaszálógép.

amerikai kévekötőaratógépek,
marokkrakóaratógépek, fű-
kaszálógépek, szénagyűjtő-
gépek, tárcsásboronák, daráló-
gépek és benzomotorok.
AMERIKAI fogatos és kézi-
kapáló- és töltőgetőeszközök,
tengerimiveléshez felette be-

vált WEEDER amerikai
gyomirtógépek, valódi
WESTFALIA műtrágya-
szórógépek, elsőrendű
takarmánykészítő-
gépek, különösen bevált

Westfalia szalmakötélfonógép.

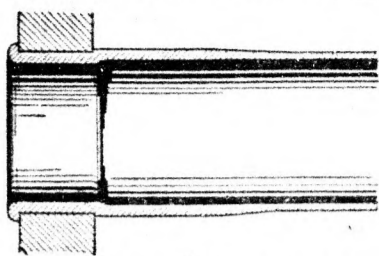
szalmakötélfonógépek

elsőrendű minőségben és nagy választékban kaphatók:

PROPPER SAMU MEZŐGAZDASÁGI
GEPRAKTÁRABAN

Budapest, V., Váci-körut 52.

Vastagított,
könnyen fel-
hengerelhető
lágvascső-
toldal.

Lokomobilcsövek tartós tömitése

elérhető könnyen felhengerelhető, vastagított lágvascső-toldalok (Pikal-csőtoldalok) ráhegesztésével.

A csövek nem folynak, a csőfalak megkíméltek, csőfa-repedés nincs, nagy megtakarítás. — A csövek szakszerű kihuzása és beszerelése különleges szereszmókkal, a csővégek pontos, kaliberszerű klizgázítása.

GUTENSTEIN FORRCSÓMŰVEK, VORDERBRUCK, N.-Ő. különlegessége.

8383

Magyarországi
vezérképviselő:

KUZMÁNY A. KÁROLY, Budapest, V., Nagykorona-utca 15. sz.

Sorfák és suhángok

utak mellé és kertekbe. Kanadai, pyramis (jegénye) nyar, vadgesztenye, amerikai kőris, későn fakadó tölgy, zöld juhar, akác, 2-5-5 m. magas, fiatal, simakérgű egészséges példányok. **Főhercegi erdőgondnokság, Vardaróc, u. p. Belye.**

Lucernamag

arankamentességre

!!! államilag ólomzárólva !!!

muhar-, kender-, cirokmag

és más gazdasági vetőmagvak.

Lenvetőmag

eladás! Rigai, első évi utántermés, prima uradalmi áru kapható

Mintázott ajánlattal
szívesen szolgálok.

BŐHM SÁNDOR
SZEGED.

5270

Nagyobb mennyiségű, kiváló minőségű fajszűta bőtermő **Prof. Wolthmann és Böhm's Erfolg**

vetőburgonya

(utóbbiból 120-) öles holdanként 117 métermázsra 19% keményítőtartalmu gumó termelt) kapható Haas Ignác görögországi béggazdaságában. Megkeresések **Haas Ignác** központi irodája **Nyiregyháza** emzsendők. 5247

Magyar Vetőmagvakat Nemesítő Társaság

Tiszavidéki és bánáti buza-, magyar zab-, kukorica- és takarmányrépavetőmagvak a Magyar Vetőmagvakat Nemesítő Intézet tenyészetéből.

Szentgyörgypusztá, 1914. január hó.

u. p. Omor, Temes m.
Sürgönyeim: XP. Birda.

Bőtermésű, nagy tápértékű, nyarig eltartható, éghajlatunknak megfelelő, nagy százalékban erélyesen csirázó

takarmányrépamagvak

Biztos és nagyhozamu, többcsövűsége, korai beérésre nemesített

kukoricavetőmagvak

kaphatók a

Magyar Vetőmagvakat Nemesítő Társaságnál.

5205

Társasági tagok, termelési helyek

Báró TALLIÁN BÉLA,
Törökkanizsa
elnök.

Gróf AMBRÓZY GYULA,
Temesremete.

Dr. GYERTYÁNFY LÁSZLÓ,
Gyér.

HIRSCHLER DEZSŐ,
Aranyág.

HUSZÁR KÁROLY,
Pétermajor.

MAGYARY KOSSA GÉZA,
Pusztatomaj.

OTTLIK PÉTER,
Ószény.

SZILASSY MIHÁLY,
Tiszaderzs.

Nemesítő telep:

**MAGYAR VETŐMAGVAKAT
NEMESÍTŐ INTÉZET,
Szentgyörgypusztá.**

VÉLEMÉNYEK:

Az Önöktől vett tengerit április 10—14. körül vetettem el. Az eredménnyel meg voltam elégedve, mert akkor, mikor minden faj tengeri a mi vidékünkön 200—300 kg-ot adott holdanként, az Önöktől vett tengeri 10 q-t adott. Virágosvölgy.

Bocsánczi Tódor.

Szíves felkeresnek folytán van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy az 1913. év tavaszán részemre szállított „nemesített bánáti tengeri” nálam minden tekintetben a legkínobbban vált be. 3 holdat vetettem be a magból s reudes, közönséges művelés mellett is óriási eredményt értem el. Megjegyzem a föld, amelybe a kukoricát vettem, régi idő óta béröld volt, s így egészen tragyázatlan és sekélyen szántott. Ezenfelül 3 holdban nagyobb szikes foltok is voltak. A tengeri egészen egyenletesen fejlődött, erős szárat fejlesztett. Szeptember hó végével az egész termés tökéletesen be volt érve, dacára a múlt évi kedvezőtlen időjárásnak. Különösen megjegyzem, a tengeri múltévi termésénél azon bámulatos körülményt, hogy jóformán egyetlen száron sem termelt csak egy cső, hanem kettő — nagyon sok 3 és 4, sőt 5 és 3 tövön 6 teljesen jól fejlett csövet találtam. A csövek általában nem voltak nagyok, de teljesen benőttek.

Nagybecskerek.

Weress Kelemen.

150 ezer szarvasmarha
dicséri a **CHVOJKA-féle önműködő itatókat**
tehenészetnél s hizlalásnál.
Prospektust s költségelőirányzatot ingyen küld:
CHVOJKA F. cég. PŘELOUČ 101. Csehország.
• önműködő itatóberendezések gyára. •

Állatok

Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket
hasasokat, borjásokat és tenyészbikákat,
bármely időben, bármely mennyiségben kuláns áráron szállítok
KLINGER MÓR
tehenész- és haszonállat-kereskedő
Kispest, Lakás és istálló: Kispest, Kölcsey-u. 5. szám.
Level- és stírgyönyeim úgy anott. Telefon Kispest 35. Saját házbán

Muraközi
hidegvérű (nori) igaz tenyészkancák,
választott csikók és tenyészmenek

vásárlásánál közvetlen tenyésztőktől, segédkezésemet felajánlom s a folyó évben Muraköz és vidékén tartandó lóvásárok jegyzékét kívánatra szívesen küldöm. Elsőrendű referenciák rendelkezésre állnak.
Címem:
IDŐSB HEINRICH MÓR
lovászárú ügyünkösége
CSÁKTORNYA (Muraköz),
Törv. bejegyz. oég.
[Stírgyönycim:
Heinrich Senior,
Csáktornya.
Mterurban-Telefon:
33. szám.

Eladó 5 darab ardenni származású, saját nevelésű, szépen fejlődött, erős csontozatú 3 éves **tenyészmenek,**
köztük 3 drb tenyészigazolványval ellátva. — Cím: **Halápi Oszkár, Kaposvár, 8402**

Eladó vetőmag: Kíttető Dup-pauli nád eladó, Kírtlied Sándor bérgazdaságában Tiszareffon, vasúti állomás Abádszalók-Pusztataskony. 1006

Vadászpuckák Toplover-
nérzárú, angol lakatszerkezet, 48 modern Hammerles, 70 fjom Drilling, 16-os és 12-es új Browning és Winchester távcsöves Mauser Gerard távcsövel és Schümann Ejectoros fjom Special Krupp, Anticor, Antint, special Böhrer csövű Hammerles. Legújabb golyós és seretű Winchester, fjom Hammerles-Drilling, fjom Angol és Kírner páros garánturák stb. más, mind kibróbált előtérző jó fegyverek és pisztolyok elcsébban mint bárhol, csak Kadd fegyverszaküzletében, Egyetem-tér 5. A legjobb fegyvereket feltüntetett sportértéssel ingyen, vétel, csere. Saját modern puskaúhely. Fegyverjavítások, belsőcékek, szíjakasok szakaszerzőn és futányosan. 4512

Nyulszapukamagot a legkiválóbb minőségben jutányosan ajánl és kívánatra szívesen szállít mintazott Arjánlással Berezdler Jenő, Ipolyfű. 084

Vetőmagburgonya közél Prof. Wothmann, Bismark. Krüger, magas keményítőtartalmú, nagyobb mennyiségben eladó. Zalaiból szeszgyár és fjomotó Zalaiból. 535

10-12 lóerőjű nyersolaj-motorok, 7 koronás és 4 cikokra különösen alkalmas, nagyon olcsón eladó. Landler János, Honvéd-utca 38.

Erdősítésre alkalmas minőségben díjmentesen csomagolva és a közteli vasúti állomásra feladva **Mauthner** magbóli közelmotó **Akác-cseméte** 1-3 éves ezrenként 5-40 koronáért, **Gleditsia-cseméte** 1-2 éves, ezrenként 4-10 koronáért kapható **Dobos Imre ny. főszőlőbíró útda, Dobos László** facesmetelőlelén. Kóta], Szabolcs megye (vasút, posta, telefon helyben). Árjegyzék kívánatra ingyen küldök. 3215

Nemesített nagytestű hó-tenyészkacsa-tyúsok az államot, ingyen csomagolással szállítok március hóban 60 fill., április hóban 50 fill., május hóban 40 fill.ért darabonként. Előjegyzéseket már most elfogadok. **Bozák Károly** gazd., Istálló, Bórvé, Szatmár m. 587

7000 kéve rendkívül szép nagy nád eladó, Kírtlied Sándor bérgazdaságában Tiszareffon, vasúti állomás Abádszalók-Pusztataskony. 1006

Málna, mindig termő, nagy, szomú, száza 4 korona, földieper, száza 2 korona. Cím: **Szabó Lajosné, Apostag, Pest megye.** 1019

Pusztapói gazdaságomban van szőlő, a pusztapói vasúthoz szállítva. A gyepszóna elsőrendű föld szikes gyepszónán termelt, igen foszfórus, így növényekéjőszágnak nagyon ajánlható. Tudakozódni lehet **Szöke Kálmán** tulajdonosnál, Pusztakegyel. 1009

Csemegé tengerimág, korai, biztos, csúszképes, garantált, tiszta, csúszképes. **Ervy Minolta, Fehér Borrey, Road Cob Sweet, Black Sugar Corn, Ewer-green, Country Gentleman** fajokat eladl kg-ként 50 fill.ért **akértészet részvényüzeménél, Fókól.** 1008

Nád- és kőrifakerektálp-eladás. Sarlay Sándor tabdipustai gazdaságában kb. 5000 kéve: la nád és 5-6000 drb kinyagolt kőrifakerektálp-eladó. Bővebb értesítést ad: **Maar József** ispán, Tabdipustai, u. p. Csengőd, Post m. 1049

Gyümölcsfák, gyümölcsfa-nyertesek, vadonok, eper-fák, akácsemeték és sorfák jutányosan eladó. Törökszentmiklós közszeg tenyészézetében. 1044

Ugy honokon, mint a gyümölcsfák eladók a **maar József** tabdipustai gazdaságában, Csohorozsga] J. Lelkessy Géza] helyben, elsőrendű mértékű métermázánként 20 K, vágottak 10-15 K, közepérti morzsol: **Lapuanyci tengeri, métermázánként 22 K,** **Pesti tengeri, métermázánként 22 K,** **Kanadai tengeri, métermázánként 22 K,** **Alcsúti tengeri métermázánként 24 K.** Mindig vető szákjában, az vasút Er-mihályfalván. Ugyanitt eladó 100 métermázású sziszalma. 1013

Csiccsóka, meves 100 kg-ként 7 koronáért és Kápolnásnyák vasutállomás, vető szákjában, vagy önköltségen számítot szákból kapható **Weiss Ödön** gazdaságában, Pázmánd, Fehér m. 1005

KOLLARIT-BÖRLEMEZ KAUCSUK COMPOSITIOVAL BEVONT SZAGTALAN FEDÉLLEMEZ

Végtelenül tartós!
Régi zsindelytetők átfedésére kiválóan alkalmas!

Gyártja:
Kollár és Társa, Budapest, V., Pozsonyi-ut 2/c.
Törzsgyár:
Kohn és Fried, Ujpest. 6340

Arankamentes Incernamag oja 100 K-ért kapható **Görög Miksa** nál, Kőrösladány. 1064

Eladó egy 16 lóerős 2 éves Deimler benzinelokomobil, gyártilag javítva, kintné karban és egy 16 lóerős Hille üresdai motor, 2 éves, gyártilag javítva, kedvező árban és fizetési feltételek mellett. **Károcz Henrik,** Temesvár-Józsefváros, Uri-u. 4. 1063

Magasnovésű Almafa 60 fill. Almafa 100 fill. Almafa 150 fill. Almafa 200 fill. Almafa 300 fill. Almafa 400 fill. Almafa 500 fill. Almafa 600 fill. Almafa 700 fill. Almafa 800 fill. Almafa 900 fill. Almafa 1000 fill. Almafa 1100 fill. Almafa 1200 fill. Almafa 1300 fill. Almafa 1400 fill. Almafa 1500 fill. Almafa 1600 fill. Almafa 1700 fill. Almafa 1800 fill. Almafa 1900 fill. Almafa 2000 fill. Almafa 2100 fill. Almafa 2200 fill. Almafa 2300 fill. Almafa 2400 fill. Almafa 2500 fill. Almafa 2600 fill. Almafa 2700 fill. Almafa 2800 fill. Almafa 2900 fill. Almafa 3000 fill. Almafa 3100 fill. Almafa 3200 fill. Almafa 3300 fill. Almafa 3400 fill. Almafa 3500 fill. Almafa 3600 fill. Almafa 3700 fill. Almafa 3800 fill. Almafa 3900 fill. Almafa 4000 fill. Almafa 4100 fill. Almafa 4200 fill. Almafa 4300 fill. Almafa 4400 fill. Almafa 4500 fill. Almafa 4600 fill. Almafa 4700 fill. Almafa 4800 fill. Almafa 4900 fill. Almafa 5000 fill. Almafa 5100 fill. Almafa 5200 fill. Almafa 5300 fill. Almafa 5400 fill. Almafa 5500 fill. Almafa 5600 fill. Almafa 5700 fill. Almafa 5800 fill. Almafa 5900 fill. Almafa 6000 fill. Almafa 6100 fill. Almafa 6200 fill. Almafa 6300 fill. Almafa 6400 fill. Almafa 6500 fill. Almafa 6600 fill. Almafa 6700 fill. Almafa 6800 fill. Almafa 6900 fill. Almafa 7000 fill. Almafa 7100 fill. Almafa 7200 fill. Almafa 7300 fill. Almafa 7400 fill. Almafa 7500 fill. Almafa 7600 fill. Almafa 7700 fill. Almafa 7800 fill. Almafa 7900 fill. Almafa 8000 fill. Almafa 8100 fill. Almafa 8200 fill. Almafa 8300 fill. Almafa 8400 fill. Almafa 8500 fill. Almafa 8600 fill. Almafa 8700 fill. Almafa 8800 fill. Almafa 8900 fill. Almafa 9000 fill. Almafa 9100 fill. Almafa 9200 fill. Almafa 9300 fill. Almafa 9400 fill. Almafa 9500 fill. Almafa 9600 fill. Almafa 9700 fill. Almafa 9800 fill. Almafa 9900 fill. Almafa 10000 fill. Almafa 10100 fill. Almafa 10200 fill. Almafa 10300 fill. Almafa 10400 fill. Almafa 10500 fill. Almafa 10600 fill. Almafa 10700 fill. Almafa 10800 fill. Almafa 10900 fill. Almafa 11000 fill. Almafa 11100 fill. Almafa 11200 fill. Almafa 11300 fill. Almafa 11400 fill. Almafa 11500 fill. Almafa 11600 fill. Almafa 11700 fill. Almafa 11800 fill. Almafa 11900 fill. Almafa 12000 fill. Almafa 12100 fill. Almafa 12200 fill. Almafa 12300 fill. Almafa 12400 fill. Almafa 12500 fill. Almafa 12600 fill. Almafa 12700 fill. Almafa 12800 fill. Almafa 12900 fill. Almafa 13000 fill. Almafa 13100 fill. Almafa 13200 fill. Almafa 13300 fill. Almafa 13400 fill. Almafa 13500 fill. Almafa 13600 fill. Almafa 13700 fill. Almafa 13800 fill. Almafa 13900 fill. Almafa 14000 fill. Almafa 14100 fill. Almafa 14200 fill. Almafa 14300 fill. Almafa 14400 fill. Almafa 14500 fill. Almafa 14600 fill. Almafa 14700 fill. Almafa 14800 fill. Almafa 14900 fill. Almafa 15000 fill. Almafa 15100 fill. Almafa 15200 fill. Almafa 15300 fill. Almafa 15400 fill. Almafa 15500 fill. Almafa 15600 fill. Almafa 15700 fill. Almafa 15800 fill. Almafa 15900 fill. Almafa 16000 fill. Almafa 16100 fill. Almafa 16200 fill. Almafa 16300 fill. Almafa 16400 fill. Almafa 16500 fill. Almafa 16600 fill. Almafa 16700 fill. Almafa 16800 fill. Almafa 16900 fill. Almafa 17000 fill. Almafa 17100 fill. Almafa 17200 fill. Almafa 17300 fill. Almafa 17400 fill. Almafa 17500 fill. Almafa 17600 fill. Almafa 17700 fill. Almafa 17800 fill. Almafa 17900 fill. Almafa 18000 fill. Almafa 18100 fill. Almafa 18200 fill. Almafa 18300 fill. Almafa 18400 fill. Almafa 18500 fill. Almafa 18600 fill. Almafa 18700 fill. Almafa 18800 fill. Almafa 18900 fill. Almafa 19000 fill. Almafa 19100 fill. Almafa 19200 fill. Almafa 19300 fill. Almafa 19400 fill. Almafa 19500 fill. Almafa 19600 fill. Almafa 19700 fill. Almafa 19800 fill. Almafa 19900 fill. Almafa 20000 fill. Almafa 20100 fill. Almafa 20200 fill. Almafa 20300 fill. Almafa 20400 fill. Almafa 20500 fill. Almafa 20600 fill. Almafa 20700 fill. Almafa 20800 fill. Almafa 20900 fill. Almafa 21000 fill. Almafa 21100 fill. Almafa 21200 fill. Almafa 21300 fill. Almafa 21400 fill. Almafa 21500 fill. Almafa 21600 fill. Almafa 21700 fill. Almafa 21800 fill. Almafa 21900 fill. Almafa 22000 fill. Almafa 22100 fill. Almafa 22200 fill. Almafa 22300 fill. Almafa 22400 fill. Almafa 22500 fill. Almafa 22600 fill. Almafa 22700 fill. Almafa 22800 fill. Almafa 22900 fill. Almafa 23000 fill. Almafa 23100 fill. Almafa 23200 fill. Almafa 23300 fill. Almafa 23400 fill. Almafa 23500 fill. Almafa 23600 fill. Almafa 23700 fill. Almafa 23800 fill. Almafa 23900 fill. Almafa 24000 fill. Almafa 24100 fill. Almafa 24200 fill. Almafa 24300 fill. Almafa 24400 fill. Almafa 24500 fill. Almafa 24600 fill. Almafa 24700 fill. Almafa 24800 fill. Almafa 24900 fill. Almafa 25000 fill. Almafa 25100 fill. Almafa 25200 fill. Almafa 25300 fill. Almafa 25400 fill. Almafa 25500 fill. Almafa 25600 fill. Almafa 25700 fill. Almafa 25800 fill. Almafa 25900 fill. Almafa 26000 fill. Almafa 26100 fill. Almafa 26200 fill. Almafa 26300 fill. Almafa 26400 fill. Almafa 26500 fill. Almafa 26600 fill. Almafa 26700 fill. Almafa 26800 fill. Almafa 26900 fill. Almafa 27000 fill. Almafa 27100 fill. Almafa 27200 fill. Almafa 27300 fill. Almafa 27400 fill. Almafa 27500 fill. Almafa 27600 fill. Almafa 27700 fill. Almafa 27800 fill. Almafa 27900 fill. Almafa 28000 fill. Almafa 28100 fill. Almafa 28200 fill. Almafa 28300 fill. Almafa 28400 fill. Almafa 28500 fill. Almafa 28600 fill. Almafa 28700 fill. Almafa 28800 fill. Almafa 28900 fill. Almafa 29000 fill. Almafa 29100 fill. Almafa 29200 fill. Almafa 29300 fill. Almafa 29400 fill. Almafa 29500 fill. Almafa 29600 fill. Almafa 29700 fill. Almafa 29800 fill. Almafa 29900 fill. Almafa 30000 fill. Almafa 30100 fill. Almafa 30200 fill. Almafa 30300 fill. Almafa 30400 fill. Almafa 30500 fill. Almafa 30600 fill. Almafa 30700 fill. Almafa 30800 fill. Almafa 30900 fill. Almafa 31000 fill. Almafa 31100 fill. Almafa 31200 fill. Almafa 31300 fill. Almafa 31400 fill. Almafa 31500 fill. Almafa 31600 fill. Almafa 31700 fill. Almafa 31800 fill. Almafa 31900 fill. Almafa 32000 fill. Almafa 32100 fill. Almafa 32200 fill. Almafa 32300 fill. Almafa 32400 fill. Almafa 32500 fill. Almafa 32600 fill. Almafa 32700 fill. Almafa 32800 fill. Almafa 32900 fill. Almafa 33000 fill. Almafa 33100 fill. Almafa 33200 fill. Almafa 33300 fill. Almafa 33400 fill. Almafa 33500 fill. Almafa 33600 fill. Almafa 33700 fill. Almafa 33800 fill. Almafa 33900 fill. Almafa 34000 fill. Almafa 34100 fill. Almafa 34200 fill. Almafa 34300 fill. Almafa 34400 fill. Almafa 34500 fill. Almafa 34600 fill. Almafa 34700 fill. Almafa 34800 fill. Almafa 34900 fill. Almafa 35000 fill. Almafa 35100 fill. Almafa 35200 fill. Almafa 35300 fill. Almafa 35400 fill. Almafa 35500 fill. Almafa 35600 fill. Almafa 35700 fill. Almafa 35800 fill. Almafa 35900 fill. Almafa 36000 fill. Almafa 36100 fill. Almafa 36200 fill. Almafa 36300 fill. Almafa 36400 fill. Almafa 36500 fill. Almafa 36600 fill. Almafa 36700 fill. Almafa 36800 fill. Almafa 36900 fill. Almafa 37000 fill. Almafa 37100 fill. Almafa 37200 fill. Almafa 37300 fill. Almafa 37400 fill. Almafa 37500 fill. Almafa 37600 fill. Almafa 37700 fill. Almafa 37800 fill. Almafa 37900 fill. Almafa 38000 fill. Almafa 38100 fill. Almafa 38200 fill. Almafa 38300 fill. Almafa 38400 fill. Almafa 38500 fill. Almafa 38600 fill. Almafa 38700 fill. Almafa 38800 fill. Almafa 38900 fill. Almafa 39000 fill. Almafa 39100 fill. Almafa 39200 fill. Almafa 39300 fill. Almafa 39400 fill. Almafa 39500 fill. Almafa 39600 fill. Almafa 39700 fill. Almafa 39800 fill. Almafa 39900 fill. Almafa 40000 fill. Almafa 40100 fill. Almafa 40200 fill. Almafa 40300 fill. Almafa 40400 fill. Almafa 40500 fill. Almafa 40600 fill. Almafa 40700 fill. Almafa 40800 fill. Almafa 40900 fill. Almafa 41000 fill. Almafa 41100 fill. Almafa 41200 fill. Almafa 41300 fill. Almafa 41400 fill. Almafa 41500 fill. Almafa 41600 fill. Almafa 41700 fill. Almafa 41800 fill. Almafa 41900 fill. Almafa 42000 fill. Almafa 42100 fill. Almafa 42200 fill. Almafa 42300 fill. Almafa 42400 fill. Almafa 42500 fill. Almafa 42600 fill. Almafa 42700 fill. Almafa 42800 fill. Almafa 42900 fill. Almafa 43000 fill. Almafa 43100 fill. Almafa 43200 fill. Almafa 43300 fill. Almafa 43400 fill. Almafa 43500 fill. Almafa 43600 fill. Almafa 43700 fill. Almafa 43800 fill. Almafa 43900 fill. Almafa 44000 fill. Almafa 44100 fill. Almafa 44200 fill. Almafa 44300 fill. Almafa 44400 fill. Almafa 44500 fill. Almafa 44600 fill. Almafa 44700 fill. Almafa 44800 fill. Almafa 44900 fill. Almafa 45000 fill. Almafa 45100 fill. Almafa 45200 fill. Almafa 45300 fill. Almafa 45400 fill. Almafa 45500 fill. Almafa 45600 fill. Almafa 45700 fill. Almafa 45800 fill. Almafa 45900 fill. Almafa 46000 fill. Almafa 46100 fill. Almafa 46200 fill. Almafa 46300 fill. Almafa 46400 fill. Almafa 46500 fill. Almafa 46600 fill. Almafa 46700 fill. Almafa 46800 fill. Almafa 46900 fill. Almafa 47000 fill. Almafa 47100 fill. Almafa 47200 fill. Almafa 47300 fill. Almafa 47400 fill. Almafa 47500 fill. Almafa 47600 fill. Almafa 47700 fill. Almafa 47800 fill. Almafa 47900 fill. Almafa 48000 fill. Almafa 48100 fill. Almafa 48200 fill. Almafa 48300 fill. Almafa 48400 fill. Almafa 48500 fill. Almafa 48600 fill. Almafa 48700 fill. Almafa 48800 fill. Almafa 48900 fill. Almafa 49000 fill. Almafa 49100 fill. Almafa 49200 fill. Almafa 49300 fill. Almafa 49400 fill. Almafa 49500 fill. Almafa 49600 fill. Almafa 49700 fill. Almafa 49800 fill. Almafa 49900 fill. Almafa 50000 fill. Almafa 50100 fill. Almafa 50200 fill. Almafa 50300 fill. Almafa 50400 fill. Almafa 50500 fill. Almafa 50600 fill. Almafa 50700 fill. Almafa 50800 fill. Almafa 50900 fill. Almafa 51000 fill. Almafa 51100 fill. Almafa 51200 fill. Almafa 51300 fill. Almafa 51400 fill. Almafa 51500 fill. Almafa 51600 fill. Almafa 51700 fill. Almafa 51800 fill. Almafa 51900 fill. Almafa 52000 fill. Almafa 52100 fill. Almafa 52200 fill. Almafa 52300 fill. Almafa 52400 fill. Almafa 52500 fill. Almafa 52600 fill. Almafa 52700 fill. Almafa 52800 fill. Almafa 52900 fill. Almafa 53000 fill. Almafa 53100 fill. Almafa 53200 fill. Almafa 53300 fill. Almafa 53400 fill. Almafa 53500 fill. Almafa 53600 fill. Almafa 53700 fill. Almafa 53800 fill. Almafa 53900 fill. Almafa 54000 fill. Almafa 54100 fill. Almafa 54200 fill. Almafa 54300 fill. Almafa 54400 fill. Almafa 54500 fill. Almafa 54600 fill. Almafa 54700 fill. Almafa 54800 fill. Almafa 54900 fill. Almafa 55000 fill. Almafa 55100 fill. Almafa 55200 fill. Almafa 55300 fill. Almafa 55400 fill. Almafa 55500 fill. Almafa 55600 fill. Almafa 55700 fill. Almafa 55800 fill. Almafa 55900 fill. Almafa 56000 fill. Almafa 56100 fill. Almafa 56200 fill. Almafa 56300 fill. Almafa 56400 fill. Almafa 56500 fill. Almafa 56600 fill. Almafa 56700 fill. Almafa 56800 fill. Almafa 56900 fill. Almafa 57000 fill. Almafa 57100 fill. Almafa 57200 fill. Almafa 57300 fill. Almafa 57400 fill. Almafa 57500 fill. Almafa 57600 fill. Almafa 57700 fill. Almafa 57800 fill. Almafa 57900 fill. Almafa 58000 fill. Almafa 58100 fill. Almafa 58200 fill. Almafa 58300 fill. Almafa 58400 fill. Almafa 58500 fill. Almafa 58600 fill. Almafa 58700 fill. Almafa 58800 fill. Almafa 58900 fill. Almafa 59000 fill. Almafa 59100 fill. Almafa 59200 fill. Almafa 59300 fill. Almafa 59400 fill. Almafa 59500 fill. Almafa 59600 fill. Almafa 59700 fill. Almafa 59800 fill. Almafa 59900 fill. Almafa 60000 fill. Almafa 60100 fill. Almafa 60200 fill. Almafa 60300 fill. Almafa 60400 fill. Almafa 60500 fill. Almafa 60600 fill. Almafa 60700 fill. Almafa 60800 fill. Almafa 60900 fill. Almafa 61000 fill. Almafa 61100 fill. Almafa 61200 fill. Almafa 61300 fill. Almafa 61400 fill. Almafa 61500 fill. Almafa 61600 fill. Almafa 61700 fill. Almafa 61800 fill. Almafa 61900 fill. Almafa 62000 fill. Almafa 62100 fill. Almafa 62200 fill. Almafa 62300 fill. Almafa 62400 fill. Almafa 62500 fill. Almafa 62600 fill. Almafa 62700 fill. Almafa 62800 fill. Almafa 62900 fill. Almafa 63000 fill. Almafa 63100 fill. Almafa 63200 fill. Almafa 63300 fill. Almafa 63400 fill. Almafa 63500 fill. Almafa 63600 fill. Almafa 63700 fill. Almafa 63800 fill. Almafa 63900 fill. Almafa 64000 fill. Almafa 64100 fill. Almafa 64200 fill. Almafa 64300 fill. Almafa 64400 fill. Almafa 64500 fill. Almafa 64600 fill. Almafa 64700 fill. Almafa 64800 fill. Almafa 64900 fill. Almafa 65000 fill. Almafa 65100 fill. Almafa 65200 fill. Almafa 65300 fill. Almafa 65400 fill. Almafa 65500 fill. Almafa 65600 fill. Almafa 65700 fill. Almafa 65800 fill. Almafa 65900 fill. Almafa 66000 fill. Almafa 66100 fill. Almafa 66200 fill. Almafa 66300 fill. Almafa 66400 fill. Almafa 66500 fill. Almafa 66600 fill. Almafa 66700 fill. Almafa 66800 fill. Almafa 66900 fill. Almafa 67000 fill. Almafa 67100 fill. Almafa 67200 fill. Almafa 67300 fill. Almafa 67400 fill. Almafa 67500 fill. Almafa 67600 fill. Almafa 67700 fill. Almafa 67800 fill. Almafa 67900 fill. Almafa 68000 fill. Almafa 68100 fill. Almafa 68200 fill. Almafa 68300 fill. Almafa 68400 fill. Almafa 68500 fill. Almafa 68600 fill. Almafa 68700 fill. Almafa 68800 fill. Almafa 68900 fill. Almafa 69000 fill. Almafa 69100 fill. Almafa 69200 fill. Almafa 69300 fill. Almafa 69400 fill. Almafa 69500 fill. Almafa 69600 fill. Almafa 69700 fill. Almafa 69800 fill. Almafa 69900 fill. Almafa 70000 fill. Almafa 70100 fill. Almafa 70200 fill. Almafa 70300 fill. Almafa 70400 fill. Almafa 70500 fill. Almafa 70600 fill. Almafa 70700 fill. Almafa 70800 fill. Almafa 70900 fill. Almafa 71000 fill. Almafa 71100 fill. Almafa 71200 fill. Almafa 71300 fill. Almafa 71400 fill. Almafa 71500 fill. Almafa 71600 fill. Almafa 71700 fill. Almafa 71800 fill. Almafa 71900 fill. Almafa 72000 fill. Almafa 72100 fill. Almafa 72200 fill. Almafa 72300 fill. Almafa 72400 fill. Almafa 72500 fill. Almafa 72600 fill. Almafa 72700 fill. Almafa 72800 fill. Almafa 72900 fill. Almafa 73000 fill. Almafa 73100 fill. Almafa 73200 fill. Almafa 73300 fill. Almafa 73400 fill. Almafa 73500 fill. Almafa 73600 fill. Almafa 73700 fill. Almafa 73800 fill. Almafa 73900 fill. Almafa 74000 fill. Almafa 74100 fill. Almafa 74200 fill. Almafa 74300 fill. Almafa 74400 fill. Almafa 74500 fill. Almafa 74600 fill. Almafa 74700 fill. Almafa 74800 fill. Almafa 74900 fill. Almafa 75000 fill. Almafa 75100 fill. Almafa 75200 fill. Almafa 75300 fill. Almafa 75400 fill. Almafa 75500 fill. Almafa 75600 fill. Almafa 75700 fill. Almafa 75800 fill. Almafa 75900 fill. Almafa 76000 fill. Almafa 76100 fill. Almafa 76200 fill. Almafa 76300 fill. Almafa 76400 fill. Almafa 76500 fill. Almafa 76600 fill. Almafa 76700 fill. Almafa 76800 fill. Almafa 76900 fill. Almafa 77000 fill. Almafa 77100 fill. Almafa 77200 fill. Almafa 77300 fill. Almafa 77400 fill. Almafa 77500 fill. Almafa 77600 fill. Almafa 77700 fill. Almafa 77800 fill. Almafa 77900 fill. Almafa 78000 fill. Almafa 78100 fill. Almafa 78200 fill. Almafa 78300 fill. Almafa 78400 fill. Almafa 78500 fill. Almafa 78600 fill. Almafa 78700 fill. Almafa 78800 fill. Almafa 78900 fill. Almafa 79000 fill. Almafa 79100 fill. Almafa 79200 fill. Almafa 79300 fill. Almafa 79400 fill. Almafa 79500 fill. Almafa 79600 fill. Almafa 79700 fill. Almafa 79800 fill. Almafa 79900 fill. Almafa 80000 fill. Almafa 80100 fill. Almafa 80200 fill. Almafa 80300 fill. Almafa 80400 fill. Almafa 80500 fill. Almafa 80600 fill. Almafa 80700 fill. Almafa 80800 fill. Almafa 80900 fill. Almafa 81000 fill. Almafa 81100 fill. Almafa 81200 fill. Almafa 81300 fill. Almafa 81400 fill. Almafa 81500 fill. Almafa 81600 fill. Almafa 81700 fill. Almafa 81800 fill. Almafa 81900 fill. Almafa 82000 fill. Almafa 82100 fill. Almafa 82200 fill. Almafa 82300 fill. Almafa 82400 fill. Almafa 82500 fill. Almafa 82600 fill. Almafa 82700 fill. Almafa 82800 fill. Almafa 82900 fill. Almafa 83000 fill. Almafa 83100 fill. Almafa 83200 fill. Almafa 83300 fill. Almafa 83400 fill. Almafa 83500 fill. Almafa 83600 fill. Almafa 83700 fill. Almafa 83800 fill. Almafa 83900 fill. Almafa 84000 fill. Almafa 84100 fill. Almafa 84200 fill. Almafa 84300 fill. Almafa 84400 fill. Almafa 84500 fill. Almafa 84600 fill. Almafa 84700 fill. Almafa 84800 fill. Almafa 84900 fill. Almafa 85000 fill. Almafa 85100 fill. Almafa 85200 fill. Almafa 85300 fill. Almafa 85400 fill. Almafa 85500 fill. Almafa 85600 fill. Almafa 85700 fill. Almafa 85800 fill. Almafa 85900 fill. Almafa 86000 fill. Almafa 86100 fill. Almafa 86200 fill. Almafa 86300 fill. Almafa 86400 fill. Almafa 86500 fill. Almafa 86600 fill. Almafa 86700 fill. Almafa 86800 fill. Almafa 86900 fill. Almafa 87000 fill. Almafa 87100 fill. Almafa 87200 fill. Almafa 87300 fill. Almafa 87400 fill. Almafa 87500 fill. Almafa 87600 fill. Almafa 87700 fill. Almafa 87800 fill. Almafa 87900 fill. Almafa 88000 fill. Almafa 88100 fill. Almafa 88200 fill. Almafa 88

Allást Keresők

Gazdatiszt, földmivessésközt végzett, többévi közéleti és...

Gazdatiszt, Allást keres 58 éves, 1913. gyanakodtan, földmivessésközt, sárvari tejjelgazdálkodást...

Magyaróvart végzett okl. gyakorlati, szerény igényekkel, lehetőleg intenzív gazdaságban...

Gazdasági akadémiát kitűnő eredménnyel végzett 27 éves, nő, nőtlen, egy...

Hőmezővásárhelyi m. kir. földmivessésközt végzett 49 év val...

Földmivessésközt végzett 30 éves, nő, szerény igényű, gyakorlati gazdaság megfelelő Allást keres...

Kanász-számadói Allást keres 15-20 éves, esetleg Aprilis 1-én 34 éves, nő, egyén, ki nagyobb...

Vizsgázott főgépész, tanulmányok gépkocsiban, ki többévi...

Tehenesgazda, 43 éves, kiscsalád, tejszerény igényű, egyén, Aprilis 1-én 14 éves...

Tehenesgazdai Allást keres belépőre 28 éves, nő, nőtlen, család...

Urasági Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Segédtszti, vagy hasonló munkára 4 éves gyakorlati, földmivessésközt végzett, 27 éves egyén, ki...

Bognár belépőre uradalomba, a gazdasági munkán kívüli főmunkákban is járatos...

Tejjelgazdálkodást végzett Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Munkafelügyelő, ki ilyen munkára 1914. Aprilis 1-én 28 éves, ev. ref. vallású, kiscsalád...

Kezelőtiszt Allást keres kath. okleveles gazdatiszt, 28 éves gyakorlati tapasztalattal, hirtelen belterjes uradalomban szerezett...

Tehenesgazda, tejjelgazdálkodást végzett, 18 éves gyakorlati tapasztalattal, minden tejjelgazdálkodásban...

Bognár, 33 éves, nő, 24 éves Allást keres, 18 éves gyakorlati tapasztalattal, hirtelen belterjes uradalomban szerezett...

Nőtlen, 29 éves, koránkezdő, tejszerény igényű, egyén, költő, belső gazdaságban, egyszerű könyvelésben járatos...

Rimaszombati Allást keres 24 éves egyén, ki gazdasági és számviteli gyakorlati tapasztalattal, szántóföldi, esetleg...

30 éves, nőtlen, ur, intelligens, egyén, 11 éves gazdasági és számviteli gyakorlati tapasztalattal, szántóföldi, esetleg...

Földmives iskolát végzett, 30 éves, nő, nőtlen, család...

Házvezetőnőnek, vagy gondnokságot középkorú vidéki érv. urúnő, aki a háztartásban járatos...

22 évi gyakorlati tapasztalattal, aki birtokkezelés mellett Allást keres...

Allást keres kiscsaládú, szántóföldi tapasztalattal, 14 éves gyakorlati tapasztalattal, 12 hold öntözővel...

Urasági Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Önálló Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Magyar ir. kézmű- és földmivessésközt végzett, 30 éves, nő, nőtlen, család...

Főkertész, 42 éves, nő, 12 éves gyakorlati tapasztalattal, 12 éves gyakorlati tapasztalattal, 12 éves gyakorlati tapasztalattal...

Tehenesgazdai Allást keres 30 éves, nő, nőtlen, család...

54 éves, nő, nőtlen, család...

Házvezetőnő Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

GŐZMIVELÉS. Eredeti Fowler-féle gőzekével nagyobb területek szántását, épügy mélyrigolozást szőlőtelepítésekhez elvállal WOLFF ERNŐ gőzszántási vállalkozó, Budapest-Kelenföld

Az egyszerű könyvvitel- Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Zsakkölcsönző Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Földmives Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Irmoki Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Kertészeti és méhészeti Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Földmives Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Allatok Négy darab 4 éves előrangú amerikai apa és anyától...

Magas Angol félvér fedezőmő Anya, 170 cm magas, 1909-ben...

2 drb. 171 cm magas, 171 cm magas, 171 cm magas...

Egy pár olengáns és szelíd kőcsiga, az egyik világos...

Eladó 3 db. 3 éves, 180 cm magas, 180 cm magas...

Importált és hazai szelőkötő Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Lippizai Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Eladók Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Eladó Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Eladó Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Közsegek Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Kanok, mangalica x linkoln Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Eladó Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Pavák Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Yorkshirei Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Eladó Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Eladó Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Veszek Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Jutányos Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Allattartó gazdak Allást keres 35 éves, nő, nőtlen, család...

Igen szép, válogatott vörö-tarka szimmentái jellegű 1-2-3 éves növendék ökor és üszőborjakat, ugyszintén legprimább lekötni való és jármosókereit legjutányosabb áron ajánlanak

KLEIN TESTVÉREK kereskedők CZELLDÖMÖK. Megrendelési egyesség szerint barmikorra is elfogadjatnak.

Gőzeke-bérszántás! Nagyobb területek szántását, mélyrigolozását szőlő- és gyümölcsöstelepitéshez, valamint győptörést elvállal IZERI IZSÁK GYULA gőzszántási vállalata BUDAPEST, I., KENDE-UTCA 12. SZÁM. A szántás eredeti FOWLER-féle géppel történik.

SCHEMBER C. és FIAI óasz. és királyi udvari HIDMÉRLEG- ÉS GÉPGYÁR BUDAPEST, VI., VACZI-KORUT 59. Ajánlják legjobb szerkezetű tizedes- és tofósúly-marha- és szekér-hidmérlegeiket. Önműködő mérleg-szerkezetek. Kivánatra különleges ajánlattal szolgálunk.

GAZDASÁGI SZAKKÖNYVEKRŐL INGYEN JEGYZÉKET kűd a „PÁTRIA” r-tár Budapest, IX., Ű61-ut 25. A „KIS HIRDETÉSEK” folytatása a 629. oldalán van.

KIS HIRDETÉSEK

Kis hirdetés ár: Minden sor egyzari beírattal 6 fillér, vastagabb betűvel 10 fillér. A legkisebb hirdetés díj, 15 szög, 1 korona.

Allást keresők kis hirdetés ár: Minden sor egyzari beírattal 8 fillér, vastagabb betűvel 12 fillér. A legkisebb hirdetés díj, 25 szög, 1 korona.

Betöltendő állásokra vonatkozó hirdetőket csak a munkaadó bíralkos vagy bérlet omlának kitöltésével közzéte.

KIS HIRDETÉSEK ELŐRE FIZETENDŐK
Kis hirdetések után támlapöt nem küldünk.

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekben válaszbellyeg vagy levelezőlap van osztva.

Földbirtokosok figyelmébe
Díjmentes állásokbevités
A Magyar Gazdatisztok és Erdőtisztok Országos Egyesülete (Budapest, IX., Öbölet 23. sz.) felhívja a birtokosok és bérlet urakat figyelmébe.

ALLÁST KÖZVETÍTŐ OSZTÁLYÁRA,
A gazdatisztok a legkülönbözőbb állásokra elő vannak jegyezve.

Az állásokbevités teljesen díjmentes. — Megkeresés esetén az egyesület igazgatósága a betöltendő állásra megfelelő gazdaságot ajánl a tulajdonosnak az illetők bizonyítványainak és az eddigi munkájukra vonatkozó adatokat megküldi.

Tisztelettel felkérjük a birtokosok és bérlet urakat, hogy gazdatiszt állások betöltése esetén alulírt egyesület állásokbevitő osztályát igénybe vegyék.

A Magyar Gazdatisztok és Erdőtisztok Országos Egyesülete Elnöksége.

Gazdaságok folyó évi adókötelese jövedelmének
A Magyar Gazdatisztok és Erdőtisztok Országos Egyesülete Elnöksége.

Jászberényi
Földmivesséket keresek, akik a földmivességek munkáját elvégzik, a földmivességek munkáját elvégzik, a földmivességek munkáját elvégzik.

Betöltendő állás

Segédtsízt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Uradmunkban
A gazdatisztok a legkülönbözőbb állásokra elő vannak jegyezve.

Vezető gazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Uradmunkban
A gazdatisztok a legkülönbözőbb állásokra elő vannak jegyezve.

Bérgazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Bérgazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Bérgazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Bérgazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Bérgazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Bérgazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Bérgazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Vizsgázott
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Keresetek
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Segédtsízt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nős
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Pályázati hirdetés
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gazdasági
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gözeke
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Alulírt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gépezőkövacs
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gazdasági
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Kertész
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Bérgazdaságom
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Vadász
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Kulcsári állás
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Szakképzett
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Örgről
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Iszpánt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Tehenésgazda
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gözekegépész
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Alulírt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gépezőkövacs
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gazdasági
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Kertész
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Bérgazdaságom
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Vadász
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Földmivesséket
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Intézői
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Botosispáni
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Ugyeskerész
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Iszpáni
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Számvevői
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Iszpáni
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Uradalmi
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

26 éves
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gépezés
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Számvevői
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

15.000
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Sárvári
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Bognármester
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Kezelőtiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Tehenésgazda
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gépezés
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Iszpáni
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

22 évi
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Uradalmi
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

26 éves
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gépezés
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Számvevői
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

15.000
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Intézői
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

20 éves
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Tehenésgazda
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gépezés
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Iszpáni
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

22 évi
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gazdatiszt
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Uradalmi
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

26 éves
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Gépezés
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Számvevői
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

15.000
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Nőtlen
Keresetek a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban, a Spinnaker gyárban.

Az „AVERY“ eszközök f. hó 7-10-én megtartandó kukoricakiállításon megtekinthetők.

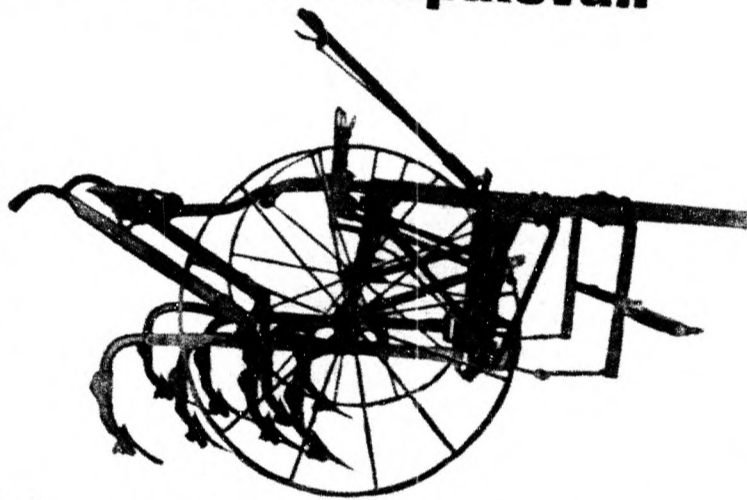
A kukoricatermését fokozza, ha az általunk bevezetett amerikai kukoricatermelési módszer alapján és az egyedül nálunk beszerezhető eszközök segítségével végzi a munkálatokat.

„AVERY“

A négyzetbevetési munkához használjon:

1. „Avery Junior Planter“ négyzetbeültető,
2. „Avery Weeder“ rugalmasfogu gyomirtógépet
s a fejlődés későbbi időszakában kapálja meg vetését
3. „Avery Junior Cultivator“ fogatos kétsoros kapálóval.

**Jelentékeny
mag- és munka-
megtakarítás!
Olcsóbb üzem!
Nagyobb termés!
Biztos eredmény!**

**A kiállításon a
legtöbb díjazott
gazdaság**

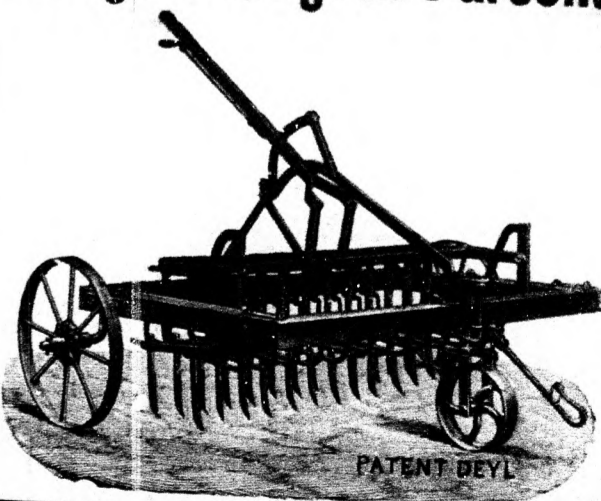
**„AVERY“
eszközöket használja!**

Eredeti amerikai importált
„Illinois champion“
tengeri kizárólag nálunk
szerezhető be

Bächer Rudolf — Melichar Ferenc
Magyarországi
vezérképviselő, **Szűcs Zsigmond,**
Budapest, VI., Teréz-körút 26. szám.

„Eredeti amerikai“
„Illinois champion“
utántermését, váloga-
tott, jól beérett csövek,
olcsó árban szállítanak.

Közgazdasági és Parcellázó Bank R.-T. Áruosztálya, Pozsony.

Rétskarifikátor.
(DEVL SZABADALMA.)

A legalkalmasabb eszköz a réteknek felhasogatására és egyidejűleg a mohától való megtisztítására.

Kétszeres terméshozam.

Minden kés külön, önállóan dolgozik és munkamélysége szabályozható.

A fogak tisztítása pillanatnyilag eszközölhető.

➡ Kérjen árjegyzéket és prospektust! ➡